

TULIPAA HAVET 1962

Kølvandsspor

Hvis kølvandsstriber stod ætset
som – stedse, synlige spor,
oceanisk, hvor skibe har sejlet
med danske sømænd om bord,
så kunne man finde på havet
et netværk af kursers kryds
– skåret dybt i stormrejste bølger
– ridset ned i fladt vands plyds.

Men – kølvandsstriber forsvinder
som dug for sommerens sol,
thi vandet, som skibe har pløjet,
på rejse fra pol til pol,
har med hvirvlende skum markeret
hver fure, som kølen skar
– for derefter hurtigst at slette
selv kølsnittets lange ar.

Kun kølvandsstriber i mindet,
dér vester og øster ud –
står skarpt på de bølgende vande –
i godt vejr – i stormens slud –
i flimren i tropernes hede –
i hugstamp ved Kap Farvel –
i krig, hvor de flænsede plader
rev sømænd og skib ihjel!

Knud D. Jensen

VIKINGENS JULENUMMER

Nr. 12 A

Jul saa Havet 1962

REDAKTION: AXEL BÆRENTZEN

VIKINGENS FORLAG · KØBENHAVN

TRYK: A/S L. IHRICH

Hersker havguderne ikke længere over oceanerne?

Fiskere og søfolk i Middelhavsegnene hævder i fuldt alvor, at vindens regime på oceanerne under indflydelse af vor tids mange atom-eksperimenter har ændret sig på så afgørende måde, at det efterhånden er uhyre vanskeligt at forudsige noget som helst om vind og vejr. Der hersker ikke længere hverken orden eller plan i vejrhusholdningen – det hele bærer præg af vilkårlighed, hævder de gamle fiskere og søfolk. Det er dog ikke alene de meteorologiske vejrmeldinger, der ofte er vildledende – også den jævne, almindelige fisker, som gennem årtier har kunnet forlade sig på sin „næse for vind og vejr“, kommer hyppigere og hyppigere i vildrede, når han skal bedømme vejrudsigterne.

Den, der giver sig i snak med højsøfiskere på nordlige breddegrader – naturligvis fortrinsvis sådanne, som arbejder med en kombination af motor og sejl – kan ikke undgå at få en fornemmelse af den samme indstilling, når talen er om vejret. Og netop på denne baggrund er der al mulig grund til at frygte, at den sidste time meget snart vil slå for den oprindelige og virkelige form for sejlads – det vil sige sejlads uden brug af motor.

Det pragtfulde syn af briggen, fuldskipet, barken eller fire-masteren, som for fulde sejl glider frem gennem det frie element, vil kommende slægtled ikke blive delagtiggjort i.

Undtaget fra den triste skæbne, der har ramt havenes stolte svaner – noget af det smukkeste,

menneskeheden har frembragt – vil i fremtiden kun være sejlsportsfolkernes fartøjer af forskellige klasser og typer. Men også her vil de, der kun vover sig ud på åbent hav udstyret med motor, nok med tiden blive flere og flere. Den passionerede sejlsportsmand er dog endnu i dag stærkt imod maskinelle indretninger om bord. Det er på samme tid et spørgsmål om renhed og renlighed, hvortil nok også kommer, at en motor om bord indicerer, at man ikke er ganske sikker på egne evner og af den grund har brug for den form for rygdækning eller forsikring, som vor tids triumferende maskinverden kan tilbyde i et kolossalt udvalg.

Betegnende for hele denne udvikling er de mange forsøg, der gøres på at trodse oceanerne gennem sejlads med allehånde primitive tømmerflåder og sejl af den allerældste slags. Der bliver ad denne vej forsøgt på at føre bevis for, at alt er som før, og at oceanerne stadig tilhører de gamle havguder. Mange af disse trodssejladser – som man vist meget passende kan kalde dem – får en heldig udgang, men lige så mange, eller måske endda flere, ender med forlis. Og da er de pågældende trods alt glade og taknemlige, hvis en stor liner eller olietanker dukker op og tager sig kærligt af dem . . .

Jovist er der grund nok til at tro, at de gamle havguder er bukket under sammen med dem, der gav dem deres klingende navne.

Søren Henning

Fortælling fra Østindien-fartens dage

Tekst og tegninger: Oscar Knudsen

Heden i lazarettets beklumrede luft var ulidelig. Stanken af karbol og røgen fra brændt enebærris stod som en lummer em i det lange, hvilkalkede rum, der udgjorde hospitalet.

Den lange række senge havde allerede længe været fuldt belagt med patienter — de fleste af dem mandskab fra „Kronprintz Friederich“, Asiatick Compagnis Ostindien-farer, der for en uges tid siden var ankrete op på Batavias red. En amerikaner lå der allerede. Rejsen var forløbet over al forventning godt. Kun tre mand var gået tabt i en svær storm sydøst for Cape. Mange tidligere rejser havde kostet ganske anderledes dyrt.

Andenstyremand Molkte, der lå og kastede sig i sengen med feberen rasende gennem sin udtærede krop, huskede hjemrejser, hvor over halvdelen af det påmønstrede mandskab havde været kinesere og malayer, der havde frosset som aber, så snart de havde passeret Ækvator for opgående.

Han forsøgte at standse den pibende strøm af sved, der løb ham ned i øjnene, men lod træt hånden synke og opgav det.

Han drejede med besvær sit hoved — gennem halvdøren for enden af den lange gang kunne han skimte de øverste stænger på „Kronprintzen“. De dirrede og flimrede i den frygtelige hede, og vimpelen fra stor-toppen hang slap og ubevægelig i det uophørlige vindstille. Men på mesangaffelen kunne han se flaget på halv — det var det næsten konstant, for i løbet af den

sidste uge var i hvert fald femten mand bukket under for malaria og tyfus, og tømmermændene havde haft travlt med at hamre kister sammen og vegativchefen med at notere og forsegle de bortgædes efterladte ejendele, så de på behørig måde kunne sendes hjem eller bortauktioneres om bord efter Compagniets reglement. Han trak vejret hivende og rakte ud efter kruset med lunkent vand og genever for at lække sin opsvulmede tunge.

Spiritus'en sved og brændte svælget, men gav dog et øjeblik forfriskning.

Styrmand Molkte vidste godt, at han skulle dø, og at han måske kun levede natten over. Om ikke han selv havde følt det så sikkert, kunne han have læst det på den fordrukne hollandske læges svampede ansigt, da han om formiddagen havde kigget på ham og opgivet at årelade endnu en gang. Han havde trukket på skuldrene og var gået videre til næste mand med en tyk os af rom hængende efter sig i den stille luft.

Molkte ville ønske, at „Kronprintzen“'s egen obermester havde kunnet komme og tilse ham. Men skibslægen havde desværre selv taget billetten et par dage før. Han lå allerede og „sparkede bellis op“ på den lille europæiske kirkegård under de raslende gespenster af halvt udgåede palmer.

Så han var altså henvist til den fede hollænder, der harkedede og svedte sprit ud gennem alle porer og dårligt kunne skjule sin rædsel for selv at blive smittet.

I Ah Sings lille, halvmørke værksted lugtede der altid aromatisk af lak og politur.

Molke smilede bittert — dette var altså enden på tre års hårdt slid — og så denne luserede!

Han døsede hen, og gennem februssen syntes han endnu en gang at høre de spinkle, klokkerene toner af „Old lang syne“. De brød sig vej gennem larmen fra de raslende oksekærrer ude på gaden, støjen fra gong-gonger og trommer fra orkestret i det kinesiske spisehus over for hospitalet. — Så blev der stille.

Han skævede hen til hjørnet, hvor en mager, brun knægt sad lænet op ad væggen og holdt phunkaen i gang med et par dovne tag i rebet. En svag luftning fik sværme af fluer til at flytte lidt på sig — timerne sneglede sig af sted — verden derude eksisterede ikke mere.

Stilheden blev kun brudt af de malayiske sygepasseres klaskende nøgne fødder mod det stampede lergulv og den knagende lyd af phunkaens reb, der filede mod en stiver. Batavia sov i de hede timer midt på dagen.

Styrmand Molke havde aldrig i sit liv følt sig så ene. Lydene derude fra gaden sagde ham ikke noget. — Engang — han syntes nu, det var meget længe siden — havde lyden af fremmede tungemål og det brogede liv i Østens store havnebyer fyldt ham med glæde; det var jo alt dette, han var rejst ud for at se, for selv at opleve hele det myldrende liv, de fremmedartede sæder og skikke — alt det han åndeløst havde lyttet til i de lange mørke aftener højt oppe mod nord i de små nyboderstuer, hvor tællelysene flakkede og kastede sære skygger i stuens mørke kroge. Han så for sig gamle bådsmænd Mikkelsens rynkede, vejrbrudte ansigt med de blinkende ørenringe under det buskede grå hår — kunne næsten høre kridtpiben knase mellem de stærke tænder og mærke duften af den sorte kanaster tobak — blandet med — ja — blandet med . . .

En voldsom kuldebølge skyllede igennem ham og fik ham til at ryste. Det var ved at blive for sent. Hvor blev

den lille gule rad, Ah Sing, dog af? Ah Sing fra den lille butik med alle musikinstrumenterne. De lange kinesiske fløjter, tambouriner, gong-gonger og de mærkeligt formede strengeinstrumenter. Nu syntes han også, han kunne se Ah Sings venlige, uforstyrrelige ansigt for sig, det lignede et tørret vinteræble med et par rosiner som øjne. Ah Sing, der skulle sørge ior, at han kunne holde sit løfte og sende den sidste hilsen hjem, holde sit ord til den, han holdt af.

Han koncentrerede sine tanker om det lille, halvmørke værksted på den anden side Grachten. Han kendte det jo så godt, der lugtede aromatisk af de forskellige lakker og politurer, Ah Sing brugte i sit håndværk.

Sorte kinesiske lakker, der var hårde som glas og så blanke, at man kunne spejle sig i dem. Duften af røgelses-spindene, der ulmede foran den lille, tykke husgud og snoede sine tynde, blå spiraler op under tagets stråmætter — de små klingrende slag af messinghammeren, når de magre, sikre hænder bankede stifterne fast i valserne til de spilledåser, der var hans specialitet, kendt fra Manila til Bali.

Tankerne flakkede uroligt. Som fugle i hård blæst kæmpede de mod vinden og vejret — stredes for at bringe rede i noget, der kun dæmrede for ham, men som han ikke kunne huske. Der var en fejl et eller andet sted — en fejl, som det var lige så godt at komme i tanke om, medens tid var, og den endnu kunne rettes.

Han fo'r op af sin døs.

Mumlende stemmer længere henne i rækken af senge rev tankespindet i stykker.

Præsten var ved at berette en døende — endnu een — nonnerne knælede ved sengen, han hørte den sagte, enstonige messen og så rosenkransene glide over de sammenlagte hænder. — Nå, ja, så var der en til, der blev fri for stanken og heden og osen fra de flimrende olielamper under tagspærene. Han prøvede at lukke øjnene og spærre alle lyde ude — alle lyde undtagen een: Tonerne af „Old lang syne“, som en ung pige havde spillet den på spinettet i købmandsgårdens store, halvmørke stue.

En sær fornemmelse af ikke længere at være helt alene kom over ham. Næsten fysisk fornemmede han, at han var ved at komme hjem. De mumlende stemmer steg og sank og steg igen, til det ikke længere var stemmerne, men havets brøl over revlerne langt, langt borte i det høje nord. — De fine hænder, der nænsomt lokkede tonerne frem af instrumentet, lysene på nodestativet, som fik det lyse nakkehår til at finkle som guldtråde. Nej, nu løb det sammen for ham — købmand Trock i den store lænestol med øreklapperne, tankefuldt betragtede han ham — omend ikke uvenligt.

En sølle andenstyrmand i ostindienfarten — uden anden kapital end sine næver — bestemt ikke et parti, der passede sig — heller ikke for den velhavende købmand Trocks eneste datter — måske — men nej! — Ikke tale om! — — —

I en hylende storm havde Asiatisk Compagnis „Langeland“ famlet sig vej nordpå langs Jyllands vestkyst

med fortøppen brækket lige over foremørs og uden styring. Forreste luge var knust af søerne, der ustandselig skyllede ind over bagbords lønning. Bundvandet skvulpede mands højt i de oversvømmede lastrum og ødelagde den kostbare ladning af fint kinesisk porcelæn, the, stoffer, ingefær og sago.

Officerer og mandskab havde i dagevis kæmpet for skibets og deres eget liv, men kampen var for ulige og sluttede brat, da „Langeland“ med et tordnende brag løb fast på tredje revle, så resten af den opstående rig hamrede ned over dækket og tog det meste af mandskabet til vejrs med over bord, ud i de iskolde, grå bølger, der brødes fra revle til revle på vej ind mod den jyske kysts piskende sand og marehalm.

Han huskede dunkelt, at mennesker inde på stranden tændte blus og svingede med lygter, at redningsbåden sættes ud for at fiske op, hvad der endnu kunne reddes af menneskeliv og gods.

Ingen om bord ud over bådsmanden havde haft tanke for, hvad det var for en dag. Bådsmand Arlien, der havde glædet sig til at komme hjem til Lillesand i julen, havde mindet kammeraterne om, at det endnu med lidt velvilje fra vejrgudernes side kunne nås. Men sådan skulle det altså ikke være, og slet ikke for Arlien, der blev derude.

Selv var han blevet hængende i stumperne af storemørs' sammenfiltrede blokke og vævlinger, der blev skyllet op på anden revle, og han var sluppet fra det med et brækket ben. Billigt i betragtning af situationen.

— Han vendte sig stønnende i den knagende seng — denne gang slap han ikke så billigt. Denne gang skulle regningen nok betales ud til sidste hvid og efter sit fulde pålydende. Det var heller ikke det, der var galt, den side af sagen havde sin rigtighed og var fuldt på det rene, blot han kunne huske den ene ting, han havde glemmt — huske — jo, han huskede de lange dage og aftener i købmand Trocks gård, hvor han var blevet indkvarteret med sit mishandlede ben.

Al den omhu og kærlighed, han havde mødt — ja, kærlighed var det jo også blevet til. Han forsøgte at klare tankerne, men blodet hamrede i feberjag og slørede alt for ham. Det havde også hamret dengang, men det var ungdommens og den første forelskelses hede pulsslæg — ikke feberens.

Udad til var der egentlig ikke sket så meget. Johan Trock var en hård negl af den gamle skole — han

Nænsomt og blidt lokkede hun tonerne ud af spinettet.

havde gloet på den unge mand, som troede han ikke at have hørt rigtigt, da han forelagde sit ønske om at blive svigersøn i huset.

Han huskede det blik af iskold foragt, hvormed han målte ham fra øverst til nederst, idet han vendte sig om mod pulten og skrev videre, som om et svar ikke var ulejligheden værd. Og det var det vel sådan set heller ikke. — Han havde jo godt selv været klar over, at forholdet i praksis var umuligt. En ung fyr, der kun var underordnet officer i kinafarten — hvis udsigter ikke var mere værd kontant, end at een uheldig rejse kunne sende ham helt i bund — så det, der blev talt, blev kun talt mellem de to, som tingen egentlig angik.

Købmand Trock var selv en hædersmand. At han ikke syntes om partiet var helt rimeligt, og ingen tænkte på at lade Molkte rejse trods det passerede. Han var blevet der tiden ud. Det ødelagte ben havde også gjort den lange rejse med postvogn og bæltsmakkerne til en vanskelig sag. — Men en underlig tid havde det været, tiden der fulgte:

De lange ture langs den øde vinterstrand, da han var rask nok til at humpe af sted ved et par stokke. De lange aftener i de skumle stuer med de tunge, gamle mahognimøbler. Købmanden, der sad tavs og lagde kabaler, til han langt om længe bød god nat og tungt knirkede op ad de lange trapper til soveværelserne ovenpå.

De havde talt meget godt sammen, Trock og han. Købmanden ville gerne vide besked om forholdene ude i de fjerne egne. Af selvsyn kendte han ikke de steder, hvorfra varerne strømmede ind og fyldte hans lagerrum. Og den unge mand sludrede løs og havde til sidst ind-

Købmand Trock havde målt ham med et blik af iskold foragt.

trykket af, at den ældre mand på een måde godt kunne lide ham, hvilket dog ikke forandrede det ringeste i den sag, der lå ham mest på sinde.

Trock var en realiteternes mand og havde kun den ene datter at tage med i kalkulationerne, når han lagde planerne for de kommende års dispositioner. Det blev således en pinefuld tid, hvor det, der betød noget for Anne og ham selv, ikke kunne bringes på bane.

Han havde i hvert fald ikke haft mod til endnu en gang at gøre sit ønske gældende — måske var det forkert. Nå, bagsnak.

Det var vel, fordi han inderst inde forstod, at den gamle mand i virkeligheden havde ret, når man så reelt på tingene, og hvad andet burde en købmand af den solide, gamle skole gøre end at veje debet og kredit af mod hinanden og betragte facit? Få regnskabet til at stemme, ja, netop stemme.

Men nu, hvor han lå her og ventede på, at regnskabet time nærmede sig for hans eget vedkommende, var det som om støjen fra den hvinende, malayiske musik, okse-drivernes råb og de hårde flamske stemmer derude gled bort og blev ham uvedkommende.

Han var igen tilbage i det store, stille hus i de mørke nordiske vinternætter.

Lysenes flammer spejlede sig i spinnettets blanke mahogniflader, og de fine, rolige hænder legede over tangenterne. — Hver aften, før det var tid at gå til ro, spillede hun for ham og altid kun den lille, enkle melodi, som de begge elskede, og som nu sang i hans hoved midt i smudset og den tropiske pragts elendighed, hvor han skulle slutte sit livs dage om en kort stund.

Et blik gennem halvdøren viste ham solnedgangens vilde, glødende farvespil. Den hede nat var over Batavia.

Var det sommer eller vinter? Han kunne næppe huske rede i tiden, som han lå her. Piskede sneen nu om hjørnerne på købmandsgårdens gule bindingsværkslæn-ger, eller var det mon efteråret med det gule løv og duften af muld i havens gange? — Han huskede det ikke, men den sidste aften derhjemme huskede han, huskede den ganske klart, som var det nu.

Da tonerne fra „Old lang syne“ var klinget ud for

sidste gang, havde han sagt til hende, at de dog skulle ses igen, og på den dag skulle de mødes til tonerne af deres sang, den sang, der ville følge ham på de lange rejser fremefter — i storm og stille — i fremmede havne, overalt på den runde jord.

Hun havde set så underligt på ham, da han sagde det — som om hun vidste en ting, han ikke selv kendte, en vished om noget, som han først nu forstod.

Alt det, han i sit kortsyn havde lovet hende! — Hvordan han som drengen i eventyret ville fare ud og skabe sig en formue! Heldet ville følge ham, eget skib ville han få. Alt det, en mand kan og vil kæmpe igennem for at få den, han holder af, ville han kæmpe igennem. For at vende hjem og gøre hende til sin. Penge! Det var jo trods alt ikke andet end usle penge, der stod mellem dem og lykken — glem ikke, at jeg kommer igen! Om tre år er jeg her tilbage, og så vil alt blive godt — ja, alt ville blive godt.

Nå, ja, han havde nok lovet for meget, mere end han var i stand til at honorere.

Men intet havde han forsømt for at gøre drøm til virkelighed. Handlet og sjakret og sejlet havde han, og hans konto i compagniets bøger var blevet acceptabel. Nok havde han slået sine slag i land, for tre år på hede, fremmede kyster er en lang tid, tre lange år, og ung er han jo endnu — men sit ord har han holdt — han har ikke svigtet — nu er der kun det sidste løfte tilbage.

Med lukkede øjne ligger han og døser. Minderne trænger sig på — de mange gode kammerater, der gik for ham.

Han tæller dem på fingrene — een gik over bord, en anden fik sygdom bugt med, een fik en kniv i ryggen i Trinidad.

Og den bedste kammerat mellem dem alle, ja, han er vel nu på vej mod hjemmet med „Hertugen af Holstein“, der forlod Manila for to måneder siden . . . Et firben, der løber hen over loftet falder ned med et klask og får ham til at fare op med et ryk. Ah Sing — også Ah Sing er jo død og borte, allerede for et år tilbage, da de sidst lå i Batavia for udgående til Formosa. Hans lille butik var jo stængt, og alle de sære instrumenter borte. Ah Sing også — rejst den sidste rejse hjem til sit Kina. Nu ligger han i sit fødelands jord. Han havde forlængst bestemt, at sådan skulle han slutte af. — — —

Med besvær rejser han sig op i sengen. Nu husker han, hvad han havde glemt.

De lange eftermiddage i kinesershop'en, hvor han sad med Ah Sing og nynnede „Old lang syne“ for ham. Gang efter gang gentog han den lille, enkle melodi, medens den gamle kineser stemte valsernes stifter af.

Det havde været lidt vanskeligt, for kinesisk musik har andre klange og andre skalaer end den europæiske. Sammen havde de gjort et godt stykke arbejde, inden den lille spilledåse i det lakrøde hylster med drager og krummelurer på stod færdig.

Varsomt havde han trykket på den lille fjeder og ladet de kendte toner klinge ud i den glødende middags-hede, medens Ah Sing betragtede ham med tilfredshed,

men måske også lidt uforstående. De sorte gammelmandsøjne var uden udtryk. Den lille musikkasse var jo tænkt som en hilsen til hende — hvorfra havde han fået den tanke at sende den hjem med skibsassistenten på „Hertugen“? Havde han alligevel anet, at han ikke selv ville komme til at bringe den? Nå, ja, nu ville den komme hjem alligevel. „Hertugen“ måtte være på vej gennem Den engelske Kanal nu, og fra København ville den komme sejlene og kørende til sit bestemmelsessted ad de sandede hedeveje. Den første hilsen i de mange år, for han havde aldrig skrevet; det var en aftale, som var blevet overholdt til punkt og prikke. Skade, at han ikke selv kunne sidde i postvognen, når den en dag skumplede ind over de toppede brosten mellem pakhuslængerne i købmand Trocks gård. — Mørket og den tunge varme lukkede sig om ham — hverken nat eller dag var her forskel at mærke, altid den samme dirrende varme.

Et koldt pust slog ham i møde som en hilsen fra egne, han aldrig mere skulle gense. Det smagte af salt og lyngduft. Blæsten knitrede gennem marehalmens stride totter og rejste sig til storm.

Endnu en gang kæmpede et skib sin sidste kamp mod vind og vejr, endnu en gang tog havet livet af menneskeværket og slog et skib til spåner efter en dagelang kamp om herredøm og sejr. Og sejren blev som så ofte før havets. „Hertugen af Holstein“'s tjærede spanter blev slidt fra hinanden og slængt hid og did som pindebrænde. Stormen var over det med en vildskab, som ikke var oplevet i mands minde på disse kyster. Den nat kom ikke een mand frelst i land. Julemorgen var havstokken kun et frådende virvar af vraggods, der malede rundt og blev kastet op på den sandede strandbred og suget ud igen. Hjælpeløse havde de set til fra land, og forsøg på at bjærge var prøvet, men uden held. Intet nok så hårdet bådelag ville kunne tvinge et fartøj ud i dette hylende helvede.

— — —
Da Batavias kirkeklokker kimedede til messe julemorgen, lukkede styrmand Molkte sine øjne og vendte hjem fra sin sidste rejse . . .

Ad den sandede sti fra kirkegården langt oppe mod nord stred en lille spinkel kvinde sig frem mod blæsten, der endnu kulede hårdt efter nattens hårde storm. Hun lagde vejen ned langs strandkanten og stod et øjeblik mellem planker og tovværk, der lå hulter til hulter over rullestenene. Købmand Trocks datter havde været oppe for at lægge en blomsterkrans på gamle Trocks gravsted bag den lille, hvidkalkede kirke. Nu lod hun blikket hvile på den store, rullende kirkegård under de drivende stormskyer, der fejede lavt ned over de grå, skumklædte kæmper. Uophørligt kom de væltende derude fra og brødes til frådende flager over revene. Stranden var mennesketom, for her var intet at gøre for mennesker, før stormen var løjet af. Ubevægelig stod hun der og lod tankerne flyve. Hun huskede en anden julestorm, og hvad den bragte hende.

Blikket fulgte et stykke vraggods — en kasse surret ind i sivmåtter og surret forsvarligt med reb og rotang. Søen løftede den gang på gang og huggede den mod de store sten i havstokken. —

Hun kunne ikke få sig selv til at gå, selv om blæsten og kulden rev og sled i hende. Omsider vendte hun sig for at gå, for hun var begyndt at ryste som i feber.

Gennem de hæse skrig fra mågerne, der flaksede over hende, lød kirkeklokkens kimen afbrudt af blæsten, der bar fra — ind over landet. Så kom tonerne, spinkle og rene kom de til hende ude fra havet — hun vendte sig og gik. Næsten snublende løb hun tilbage mod stranden. Vandet skyllede om hendes fødder, men hun ænsede det ikke.

Den store kasse, der havde hamret mod stenene derude, var endelig splintret — utydeligt så hun, at den var mærket Batavia. Fra en lille, lakrød æske kom de klingre toner hende kaldende i møde, og hun vidste nu alt, hvad hun behøvede at vide. Hun rakte ud for at nå den — men suget tog den med sig — ud til havs. Havet, der havde udløst den lille fjeder og spillet en sidste hilsen for hende, tog sin gave tilbage.

Købmand Trocks datter fulgte efter, og havet tog hende med sig, ud hvor der er glemsel — og hvor et løfte blev holdt.

Endnu en gang slog havet et skib til spåner. . .

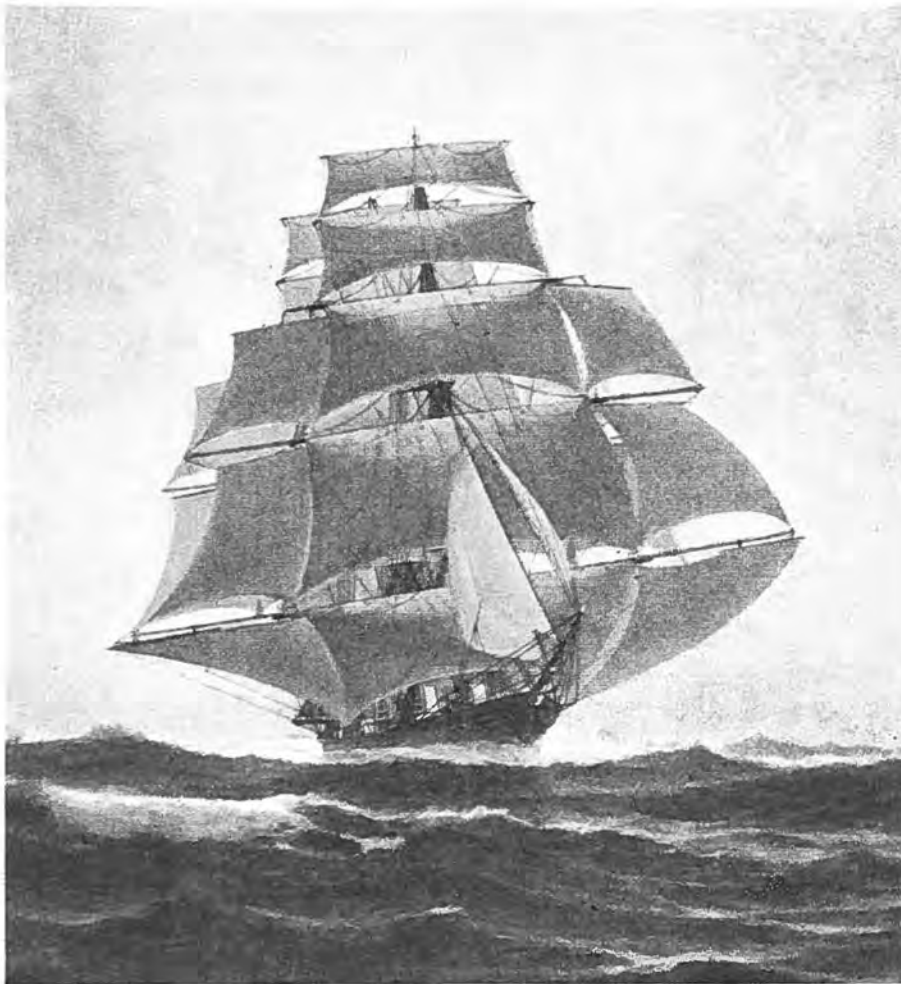
1

2

3

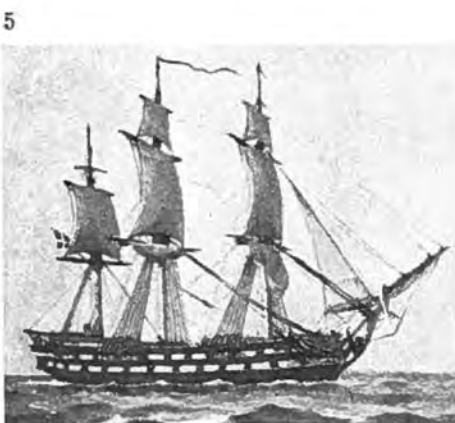
4

BILLED-QUIZ

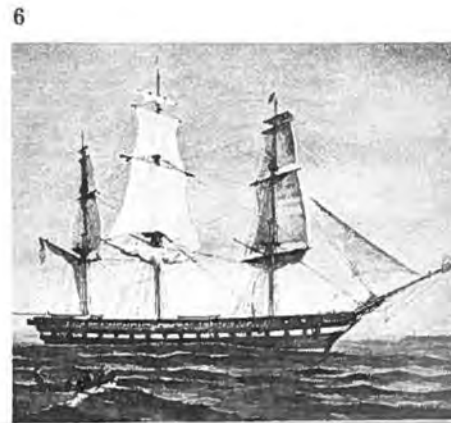
Igennem århundreder blev de store skibe, som pløjede oceanerne, drevet frem af enten sejl eller årer eller begge dele. Ved at benytte nedenstående liste er det nu læsernes opgave at identificere de afbildede skibstyper, der hver er forsynet med et nummer.

- A - Fregat
- B - Clipper
- C - Vikingskib
- D - Bramsejlskonnert
- E - Linieskib
- F - Galease
- G - Bark

Løsningen finder De på side 16.

5

6

7

GULE ÆRTER OG PLUKFISK

Humoreske af KNUD D. JENSEN

Illustreret af OSC. KNUDSEN

Nu begynder det at gå mig på nerverne, for det er, lige som om alt går mig imod – skuden her, besætningen, skipperen især – kort sagt, hele sølivet. Jeg burde have begyndt på noget helt andet, da jeg var ung med mod på livet. Nu er det for sent, for i land er der også problemer. Jeg kan mærke det, bare jeg har været hjemme den første ferieuge – så længes jeg ud. Forstå det hvem der kan. Det må være noget med, at man er blevet alt for vant til at gå i den bestemte takt i trædemøllen? Mon ikke? Jo!

Bare vi snart var ude af denne her møjhavn. Det går allerbedst, når jeg mærker, skibet sejler, og der er plenty af vand til alle sider. Den gamle rapporterer selvfølgelig hjem, at jeg en gang til har været uagtsom – og det værste, at jeg i hidsighed svarede ham igen, så dæksmandskabet hørte hvert ord. De morede sig. Men hvad hjælper det? De kan jo aldrig komme på mit parti. Jeg er styrmand, fastansat – de er på kort opsigelse – jeg er bundet. Men det var den gamle, der begyndte at hælde mig bælgen fuld af uforskammetheder. Og når nu han ved, at jeg koger over, straks jeg får en balle, så kunne han udmærket have nøjedes med høfligt at bebrejde mig, at der ikke blev holdt ordentlig fast i springet. Men nej, han skulle skabe sig, og han var lige ved at flyve over broklædningen og hen på bakken i hovedet på mig. Men så havde jeg slået igen!

– De kan jo la' være med at gå så hårdt frem! råbte jeg.

Men han fortsatte i een stor eksplosion, at jeg skulle bare passe mit og sørge for, at der blev holdt fast. Men når nu matrosen ikke havde fået nok torn

om pullerten, og de gamle møjwirer var fyldt med kinker og pigger.

– De kan jo la' dem hive ind agter! råbte jeg og fortsatte: – Men De tror jo, De kan lave alt med den maskintelegraf!

Så kaldte han mig en bondekarl. Og så svarede jeg med et grimt ord. Og nu bliver min udnævnelse til kaptajn sikkert til et endnu fjernere fremtidshåb.

Stævnen fik en bule af en betonkaj, men han skal nok få lavet det så smart hjem til, at hele skylden er min. Jeg kan godt være ærlig og indrømme, at jeg mangan gang til søs inderligt har ønsket, at han blev alvorligt syg, så vi enten måtte ro ham over til en passagerliner med læge om bord eller sætte ham i land i en eller anden lille flække, så jeg fik skibet at føre – og så skulle der ikke blive gået hårdt frem i forspringet for at få skuden til kajen, de kunne jo bare hive ind agter.

Men alt besvær skal læsses over på mig. Et uheld kommer aldrig alene. Jeg skal nu hænges op, fordi andenstyrmand ikke havde sørget for, at et stræktov var sat op i tide. En ungmand har brækket armen og fået et blåt øje. Mere skriveri til mig. Flere baller af herr kaptajnen, når denne kommer fra en af sine fine frokoster i land sammen med mægler og familie.

Og nu er den gal igen. En kasse er ikke hængt ordentlig for et wc-afløb – og det hele er skyllet ud og ned i lasten på en galease, der ligger langs siden og får tørt gods fra os. Hvis er fejlen? Min, selvfølgelig!

– Vandstanden må jo være steget! sagde jeg til galease-skipperen.

Hvad skulle jeg sige andet? Han så lige så tosset ud som vor skipper. De har en gnist hele koret, så snart de får lidt kommando.

– Er De førstestyrmand? spurgte han, hvis last

var blevet svinet til. – Jeg kræver erstatning! snerede han.

– Jeg er overstyrmand her om bord! svarede jeg. Denne nye titel har vi fra vor forening fået besked om at anvende fra nu af og i fremtiden.

Han stirrede alt for skarpt og undersøgende på mig. Manden er psykopat, tænkte jeg. Men jeg skal vise ham, at jeg er psykolog, jeg vil byde ham ind på mit kammer og fylde noget stærkt i ham.

– Er det dig? spurgte han grundende.

– Følg mig, kaptajn! sagde jeg.

– Ja! næsten råbte han. – Det er jo dig! Nu råbte han højt.

Hele koret har en stor gnist, tænkte jeg. – Rigtigt, jeg er mig! råbte jeg lige så højt som han. Så slog jeg ham på skulderen: – Følg mig!

Han blev bænket i mit kammer. Jeg undgik hans stirrende øjne. Jeg hældte i glas. Tolderne var godt nok slemme ved mig, men de opdagede heldigvis ikke, at jeg havde ren og skær akvavit fyldt i alle mine vandkarafler. – Skål, cap'ten!

– Så blev du altså styrmand! udbød han, da hal-sen var rensset.

Nu er han helt familiær, tænkte jeg. Og jeg tænkte videre, om jeg skulle komme med remsen om, at styrmand for mig sikkert bliver livsstilling, for der er så mange jævnaldrende kolleger, der forlængst er sprunget forbi mig og blevet fører – men hvad rager det ham? På den anden side går der ingen splinter af mig ved at tiltale med du.

– Og du blev skibsfører! sagde jeg.

– Ja, og det var jeg også, da du var dreng! svarede han.

Og lige med eet genkendte jeg ham!

Min første skipper! Den mand, der indviede mig i sølivets hemmeligheder. Ham, der dag og nat jog med mig og slog mig – og lod mig pukle, så jeg gjorde to mands arbejde, skønt jeg kun var en dreng. Jeg så på hans skæggede ansigt. Under de grå skægstubbe var der flere og dybere rynker end dengang, men hans øjne var de samme: Borende, krævende, altseende. Hans tænder var også, nu som da, sorte af skræsovs. Jeg sad ligesom agtsom, klar til at trække mig bort, hvis hans brede lab til hånd skulle finde på at lange ud efter mig.

– Det er længe siden, skipper! sagde jeg og tørrede mig over panden med tommelfingersiden af hånden.

– Jae, jeg har lært mange drenge op siden den tid! sagde han næsten drømmende. – Lavet dem til

– Jeg kræver erstatning, sagde galease-skipperen.

sømænd! Det er ofte et brydsomt job, men er der stof i dem, så giver det jo resultat – som nu med dig!

Det varmede. Jeg brystede mig. – Nu om stunder går de unge sømænd ikke så hård en skole igennem som dengang!

Han lo højt ved at høre mine ord. Blev så pludselig alvorlig. – Og hvad er resultatet?

Jeg ville have svaret, at udviklingen i det hele taget er til alles gavn, selv om jeg snart er moden til at indlægge på en nerveklunik, men han kom mig i forkøbet ved selv at svare: – Vaniljeis!

– Eller gule ærter med soflæsk! råbte jeg, for med eet huskede jeg denne menu så tydeligt, selv om det nu vel var 15 år, måske 20 år siden. – Ak ja! Vi lå og lossede en last klinker hentet på Bornholm, og når der var et lille stop, mens der blev kørt en ny hestevogn til oppe på kajen, så måtte jeg springe hen i „byssen“ og røre i ærterne, for de stenede ærter ville ikke koge møre. Og møre skulle de være, havde skipperen sagt med sit sædvanlige onde smeld på tungen. En halv time før vi skulle spise, var ærterne stadig hårde som ben. – Hvis ikke ærterne er jævne,

så hælder jeg hele gryden ned over dit dumme hoved! havde skipperen truet. Det var i sådanne øjeblikke, jeg tænkte alvorligt på at rømme og enten blive teltarbejder ved cirkus eller flygte langt ud på bøhlandet og blive røgter. Hvor havde jeg mange slige flugt-fra-det-hele-øjeblikke i min første tid til søs. (Jeg har det såmænd endnu, men mest ved kaj; er vi først ude til søs med plenty af vand til alle sider, så er der mere system i tilværelsen).

– Du! havde så bestemanden sagt i samme fortrolige tone, som når han oplyste mig om, hvorfor han aldrig havde svært ved at få fat på piger, – der er en lille fidus med ærter, men den er mellem brødre sagt smadder livsfarlig!

– Og hvad er det for en fidus? spurgte jeg meget nysgerrig og følte mig lige så oplivet som eneboeren på den øde ø, når han endelig ser et skib nærme sig, ankre op og sætte en båd i vandet.

– Jo, ser du, søn . . . Han sagde altid søn til mig, men han var også en gammel mand på 24. (Oh, hvor minderne skyder blomst nu, for den bestemand glemmer jeg aldrig! Han var tidligere ØK-sejler og fyldte mig med sine oplevelser om Suez og Singapore og Shanghai og Kobe og Siam, og om de skrå master, der var så vanskelige at vaske – om chokoladebrune piger og gule piger, der ikke var skabt som danske piger – om opiumshuler og 48 karats guldtænder og kamfertræskister fyldte med perler og elfenben. Men jeg fik dog ud af ham, at han kun havde gjort een rundrejse, for han fik malaria og tålte ikke varmen).

– Ser du, søn, hviskede han og spejdede efter skipperen, – jeg kan godt give dig fidusen, men bruger du den, og sladrer du til den gamle, så kan du lige så godt omgående pakke sækken og glide over lønningen – for sladrer du, så er du dømt! Dømt, forstår du! For der er før forsvundet en kok og ungmand i en mørk nat ud agter! Og hækklanternen sladrer ikke! Og så stirrede han mig mystisk i øjnene som en indisk troldmand eller en snu araber, der sælger blanktpudset kobber som ægte guld.

Da jeg atter tiggede ham for at få den mystiske fidus, nikkede han meget vidende, og med sine læber helt ned til mit venstre øre hviskede han: – Soda!

– Det er løgn, svarede jeg i samme hvisketone.

– Brug det aldrig! rådede han. – Det er gift og smadder livsfarligt!

Så gik jeg op og rørte i gryden med ærterne. Der trængtes til en grundig omrøring, for ærterne lå

som ral på bunden. Og så sagde jeg et trylleord og vendte mig i et sæt, da skipperen brølte: – Er de møre? Er suppen jævn?

Da jeg rystede vemodigt på hovedet, sendte han mig ud af „byssen“ og ned i lasten igen. – Han er ikke rigtig klog! sagde jeg til bestemanden. Kort efter gik bestemanden op. – Der skal klar ild under gryden, ellers får du aldrig ærterne møre! råbte han, da han havde hævet sig op over lugekarmen. Så gik han ind i „byssen“ og rumsterede med ildrageren.

Da han kom ned igen, grinede han. – Nu skal du bare se, hvordan dine ærter koger helt ud og bliver til en fed og dejlig suppe, søn!

– Bare det var i morgen, tænkte jeg . . .

Næste dag lå vi alle syge i køjerne. Vi havde maveforgiftning efter at have spist bravt af mine godt møre ærter. Vi led meget. Og skipperen lå hele tiden og hamrede rasende med sine store næver i køjekanten, for han måtte have havnearbejdere til at losse resten af lasten – og lægen havde været om bord og beordret os alle til at blive liggende nogle dage . . .

– Ja, dine berømte gule ærter glemmer jeg aldrig! brølte skipperen. Så bøjede han sig helt frem mod mig. Vore øjne mødtes i en gensidig stirren, ingen af os blinkede. – Havde du kommet gift i gryden? spurgte han hvast.

Jeg skænkede hans glas fuldt. – Skål, cap'ten! hilste jeg. Hvad kommer det ham ved nu, at jeg kom et drys soda i gryden, ikke mere end et drys mellem to fingerspidser! Alt er jo historie nu. Så sagde jeg ham lige ind i ansigtet: – Den mulighed foreligger velsagtens, at en eller anden måske har puttet lidt stof i gryden?

Han lod en hånd løbe over sin skæggede hage. Han tænkte, kunne jeg tydeligt se. Skulle jeg røbe nu, at bestemanden midt i sin mavekrampe over for mig havde lettet sin samvittighed med, at han, for at hjælpe mig, havde givet ærterne „et lille knald soda“? Nej, jeg havde da givet bestemanden mit æresord på aldrig at sladre.

– Ser du, sagde skipperen og kløede sig kraftigt oven i hovedet med fingrene. – Ser du, nu er det jo snart så længe siden, at det hele godt kunne være løgn – men jeg hadede, når ærterne ikke var helt møre – og for sandhedens skyld – og fordi det både var første og sidste gang, jeg gjorde noget sådant, så sker der vel intet ved at erklære, at jeg kom et lille drys soda i gryden! Der var næsten anger at læse i hans øjne.

Gamle slyngel, tænkte jeg. Så var det derfor, han ikke tævede mig, da vi efter forgiftningen atter kunne stå på benene. – Det kan jo glide ind i kapitlet med, at „mange kokke fordærver maden“! sagde jeg opstemt.

Skipperen nikkede. Så drak han ud. – Men plukfisk, det kunne du lave! Jeg har aldrig haft én siden, der kunne overgå dig i denne ret!

Jeg skænkede ham en dram mere. Tog også selv en lille en.

– Den ret er der jo ingen ben i! sagde jeg tørt.

Han næsten eksploderede i et latteranfald.

– Plukfisk må der helst ingen ben være i, sagde han efter en dyb vejtrækning.

Og nu gennemrislede minderne mit sind som en tordenbyge i Svendborg Sund i september. Vist var den første tid til søs forbasket hård, men vi drenge havde jo denne kolossale portion livsmod i behold i vore unge kroppe, så vi oprejst tog øretæverne i den rækkefølge, slagene behagede at indfinde sig. Og gik vi af og til i dækket med stjernegnister for øjnene, så kom vi dog snart på højkant igen – for således var sølivet nu engang. Men der var også lyspunkter! Harmonikatoner på ankerspillet i en lille havn – landgangsturene – og skipperens høje humør, når en rejse gik fint. Og så, når der blev pilket torsk! Han kendte lige stederne, hvor torskene stod, den gamle pirat! – Der er nemlig fosfor i fisk, og det er gavnligt for forstanden! sagde han altid. – Og deroppe trænger du særligt til at gødes! kunne han hånligt sige til mig.

– Ja, min plukfisk kunne man spise uden at tænke! sagde jeg.

Skipperen stirrede undersøgende på mig.

– Jeg mener, uden at tænke for dybt på om man fik ben i tænderne eller på tværs i ganen! fortsatte jeg raskt.

Skægaben vedblev at stirre på mig.

– Det har nok stivet godt af på din proviantregning, at vi fik så meget selvfanger fisk!

– Plukfisk var du en mester til at lave! sagde han endelig.

– Ønsker du opskriften, din gamle sorøver? spurgte jeg raskt.

Han så nysgerrigt på mig. – Sig mig nu, kom du rigtig mejerismør i?

– Nej, ikke andet smørelse end fedt fra den evighedsgrøde, du lærte mig at oparbejde af enhver rest fra panden!

I sin hidsighed kom kaptajnen til at smadre lampekuppelen og det velpudsede 15" glas.

– Der var ingen ben i din plukfisk – og det sparer tid! sagde han med anerkendelse.

Nu kan jeg lige så godt fortælle ham sandheden, for nu er jeg så knippelgodt tilpas – og alt ligger jo så langt tilbage i tiden. – Skal jeg sige, hvorfor der ingen ben var i plukfisken?

Han nikkede spændt.

Jeg kom til at le højt. Undskyld jeg tager fornojselen på forskud, men en god latter er lige så meget værd til søs som hele medicinkistens indhold!

– Du sad vel på frivagten og pillede ben efter ben ud af de tiloversblevne kogte fiskestykker – er det derfor, du griner fjøllet?

– Skål, cap'ten! Men en mesterkok giver aldrig sine små fiduser fra sig.

– Jeg var da ærlig lige før med min andel i ærternes fordærv!

Gamle havstryger, tænkte jeg. Du skal have det, selv om du nok døjer med at tage det. – Jeg tyggede det hele igennem først! råbte jeg højt.

Et sekund eller tre forlod kobberforbudningen ham – jeg mener, blodet løb fra hans vejr- og vandbidte kinder. Så galede han: – Hvad gjorde du, din flab? Og så slog han i kådhed (det håber jeg da inderligt, det var!) ud med armen efter mig. Men jeg parerede ved at vige, jvnf. artikel 17 stykke d i de internationale søvejsregler. Hans store håndlab ramte med et tønende stød lampen, og dette messingmonstrum i cardansk ophængning tog en dinglende overhaling. Og da han, idet han fortrød sin hidsighed, ville stoppe slingeriet, kom han til at smadre både den hvide kuppel og det af dette skibs store arbejdsfidusmager, lampemanden, velpudsede 15" glas. Og i nøjagtig samme moment, som der i bogstavelig betydning i mit trange kammer med ind-

gang fra trelugens forkant „gik glas“, så åbnede dette skibs kaptajn min dør og hvædede arrigt: – Nå, her sidder De og kæver den!

Han lignede en ond trolld. – Vær så dannet at banke på først, bed jeg til svar.

– Landgangen er på nippet til at falde ned mellem skib og kaj! råbte kaptajnen vredt.

– Så kunne De jo selv have fikset den – eller kaldt på andenstyremand, replicerede jeg friskt.

– Hvad jeg kan og skal, er De den sidste til at blande Dem i – og forøvrigt er andenstyremand ikke om bord!

Min gæst fikserede grundigt den brølende løve.

– Var der andet, kaptajnen ville? spurgte jeg høfligt, for af min medfødte natur er jeg i grunden et dannet menneske.

– Aflevere dette! svarede han mut og smed et telegram på bordet.

– Tak! kvitterede jeg i korthed.

– Jeg synes, jeg kender din profil, sagde min gæst med trent tonefald.

Kaptajnen sendte skipperen et bidende ÷ 42 øjekast.

– Din næse! sagde skipperen roligt.

Min kaptajn lavede en armfinte for at knalde døren i – men holdt hånden lidt på håndtaget, da skipperen spurgte: – Var det ikke din far, der havde tremast-skonnerten „Den gyldne Graaspurv“?

Kaptajnen klemte læberne sammen. Det gør han altid, når han er kommet i forlegenhed. Så nyder jeg synet af ham.

– Jo, monstro det ikke var? vedblev skipperen og fortsatte skarpt: – Du var ikke så kæphøj dengang, da jeg måtte lære dig at skifte halse på gaffeltop-sejlene! Hva?

Det har han godt af, den gamle, gale støder, tænkte jeg. Nu behøver jeg bare at være tilskuer og tilhører. Det er ligesom at sidde i teatret dette her. Om lidt kommer de to blæreballer op at slås. Med mit telegram fejede jeg glasskår sammen på bordet.

– Jamen – det er jo Godtfred! udbrød min kaptajn overrasket.

– Ja, nemlig, din vatugle!

Min kaptajn kom helt ind i kammeret. De to mænd ruskede hinandens hænder. Jeg nød at se, hvorledes galease-skipperen trykkede hårdt til. De lo højt begge to. Jeg tog et rent glas frem.

– Sig mig, er det almindeligt postevand, I sidder og opruster jer med? spurgte kaptajnen forbausset, da jeg hældte op af karaffen.

– Ingen har hidtil ovovet at klage over mine gule ærter, sagde kokken.

– Selvfølgelig! Men med lidt glasskår i klarer det stemmebåndene alligevel! lo skipperen.

– Så skål da! Min høje chef løftede sit glas. – Den ene kaptajn hilser de to andre!

Min underkæbe faldt hængende ned – men kun et sekund, så bed jeg tænderne sammen – det er nemt nok at gøre nar, for den, der titlen har.

– Jeg forklarer nærmere senere! Men du, Godtfred, du går med os hen i salonen og spiser. Det er en ordre! Jeg har lige fået besked fra rederiet, at jeg skal rejse i morgen for at overtage en nybygning. Min kollega er indlagt på hospital – han er ellers flagskipperaspirant nr. et! So-long!

Så rejste han sig og gik ud. Vi så efter ham. – De skal føre rustboksen her, styremand! De er kaptajn fra i morgen tidlig! Men De klarer den aldrig! Nix! Til lykke, trods alt!

Så gled han.

– Det var godt, vi to traf hinanden, hva?! sagde skipperen muntert og klaskede mig hårdt på skulderen. Jeg rankede mig. Jeg rev telegrammet op og læste: De er nu fungerende fører af s/s „Stjerne-skud“ – kend Deres ansvar – et døgn vundet er et døgn tjent – bekræft – havskum/reder.

Jeg blev ved med at læse telegrammet igennem.

Med denne lille lap papir havde jeg nået mit mål! Endelig! Og alligevel følte jeg mig ikke helt godt tilpas ved den pludselige forfremmelse. Kend Deres ansvar, stod der i telegrammet. Jeg følte allerede tyngden af blyplader lagt på mine skuldre. Farvel faste frivagter! Stand by hele døgnet rundt. Og hvis vor andenstyrmand blev min førstestyr . . . undskyld, overstyrmand – ham, der gerne står det meste af vagterne ude i den luv vinge, ham – og hvis de sender mig en dreng, lige frisk fra skolen, til andenstyrmand – eller en gammel, svagtseende tidligere pramskipper, der aldrig har været uden for Skagen. Men jeg har endelig nået mit mål! Jeg må og skal stramme mig op! Jeg skal vise alle, at jeg er værdig til stillingen kaptajn! Skib, mandskab og ladning vil være i gode hænder!

– Til lykke, kaptajn Plukfisk! råbte skipperen.

Vi trykkede næver, vi drak ud.

– Gå ned og riv det skæg af, dit søpindsvin! sagde jeg muntert.

– Jeg skal ikke have min hud ødelagt – og jeg skal heller ikke deltage i nogen skønhedskonkurrence! replicerede havmanden højt.

Vi gik ud på dækket. Jeg måtte hurtigt op i land for at sende to telegrammer.

– Hej, hovmester! Hvad står den på i dag?

– Mandfolkeretten gule ærter og flæsk! svarede høkeren stolt.

Skipperen og jeg så hinanden hårdt i øjnene.

– Havde det dog bare været plukfisk! udbød han.

Da vi passerede kabyssen, stak jeg hovedet ind og sagde til kokken: – Den herre spiser med i salonen – han foretrækker de gule ærter møre!

– Ingen har til dato vovet at klage over mine gule ærter! svarede kokken på fynsk.

– Så kunne jeg ellers godt tænke mig at få opskriften! sagde skipperen og blinkede til mig.

– Den er lige ud ad Roskilde landevej! svarede kokken. – Ærterne i blød dagen før og så blot godt fyr på, mens man rører jævnlige i gryden. Og det vigtige: En dusk timian! Foruden det vigtigste: Kraften, sulet, mine herrer!

Vi blev pludselig sultne.

Og så gled jeg ned ad landgangen.

Meddelelsen hjem til lilleemor – telegrammet – vil blive den bedste julegave, hun til nu har modtaget fra sin mand! Der skal mange ord! Det gør ikke noget, hvad det koster, bare alt kommer med. Underskriften bliver: Kaptajn d.i.n. plukfisk – p.t. fører af s/s „Stjernesud“. N.B. Vi holder jul på havet – Atlanterhavet.

Løsning på Billed-Quiz'en side 10

1–F (Galease), 2–D (Bramsejlskonner), 3–G (Bark),

4–B (Clipper), 5–E (Linieskib),

6–A (Fregat), 7–C (Vikingskib).

Jul i Magellan-strædet

Af
COURT HAURVIG

Tegninger:
OSC. KNUDSEN

Jeg stod på dækket og tænkte på
Magellan og hans sejlads gennem det
stræde, der nu bærer hans navn.

Rundt omkring os hævede klipperne sig som skarpe konturer mod den skybedækkede himmel. Vi gik frem mellem de farlige skær i Magellan-strædet for halv kraft. Vi havde passeret skibsvrag nok til at vide, hvor

farligt det er at sejle mellem Ildlandet og det sydamerikanske fastland.

Selv om juletiden her nede skulle være sommertid, var der kulde i luften. Oppe på de øverste af bjergtoppene langt inde i landet lå der også sne, en lille

erstatning for den julesne, som af og til havde givet lidt stemning hjemme i Danmark. Men det var juleaften om bord, og på det seks tusinde tons store motorskib var der ikke megen julestemning. De fleste havde vel også en smule hjemve og søgte at skjule den med et hårdt og barskt udseende.

M/S „Olga“, som jeg var påmønstret, sejlede som chartret for det chilenske statsrederi, og vi havde i det meste af et halvt år sejlet fast på Chilekysten, Uruguay, Brasilien og Argentina. Frem og tilbage mellem Magellan-strædet med stykgods, vin og matte. Matte er den sydamerikanske te, der smager ret godt, er uappetitlig grønlig, men efterlader én med en dejlig følelse af velvære og energi. Denne rejse skulle være vor sidste gennem Magellan-strædet, før charteringen ophørte, og vi skulle gå ind i en ny fart mellem Brasilien og Nordeuropa, chartret af den brasilianske Lloyd.

Jeg stod ude på dækket og så ind mod det urokkelige fastland, hvis klipper hævede sig som en uregelmæssig, savtakket kam mod himlen. Jeg tænkte på Magellan og hans sejlads gennem dette stræde, mens indianerne tændte bål langs kysten af Ildlandet. Og jeg tænkte på de mange skibe, der i tidernes løb havde fundet deres endeligt her på denne skibenes kirkegård.

Netop i det samme blev der liv på dækket. Jeg stirrede forud og så en mindre passagerbåd, der stamperede sig frem i modsat retning af os. Den tilhørte det chilenske statsrederi, som vi sejlede for. Idet vore to skibe passerede hinanden, løftede der sig et råb af juleønsker fra begge sider. Dækket derovre var fyldt med mennesker, der vinkede med hænder og tørklæder, og vor kaptajn greb megafonen, samtidig med at han trak tre gange i fløjten og råbte vore hilsener over til de mange mennesker. Vore fløjt blev besvaret, og man vinkede lige så længe, skikkelserne på dækkene kunne se hinanden. Og mens passagerskibet, der så uendelig lille ud ved siden af de store klipper, ganske langsomt tonede bort fra vor synsvidde, følte jeg alligevel en mærkelig stemning af noget, som jeg ikke ville have kunnet opleve, hvis jeg var blevet hjemme i Danmark.

Fra kabyssen kom en dejlig duft af rødkål og flæsksteg, og i messen var opstillet et rigtigt lille juletræ med pynt. Vi havde erhvervet os fire små grantræer i Puerto Mont, omend prisen havde været høj. Da maden kom på bordet, og man spiste, lo og snakkede, kom der alligevel lige som lidt stemning fra det gamle land ind over os alle. Og da de gamle julesalmer tonede gennem messen under ledelse af førstestyrmandens dybe bas, havde mangan hård sømand en lille tåre i øjenkrogene.

Da måltidet var overstået, gik vi i en lang række ind i salonen, hvor kaptajnen ønskede os til lykke med en gave fra rederiet, en bog indpakket i julepapir, og med en hilsen og tak for året, der nu snart var omme. Bag efter var der uddeling af sømandsmissionens julepakker, og de satte stemningen endnu en tak i vejret. Vanter, halstørklæder, sokker og piber blev pakket ud sammen med julekort fra fuldkommen vildfremmede mennesker, men alligevel hilsener, som vi aldrig

Dæmpet og indtrængende talte jeg til messedrengen, der for første gang var hjemme fra en juleaften.

vil glemme. Mangan sømand lovede vel nok sig selv at skrive og takke for gaverne og for det, som de betød. Mange fik det vel aldrig gjort, da hverdagen på ny meldte sig. Men den øjeblikkelige glæde blev ikke mindre af den grund.

Vi havde to passagerer om bord, et ungt nygift par fra Chile, der skulle på bryllupsrejse til Buenos Aires. De fulgte, fulde af forundring, vore reaktioner, men da også de modtog en gavepakke, der var i overskud, var deres glæde lige så stor som vi andres. Supercargoen, Victor Rojas, en chilener med en sangstemme, der var kendt viden om i hans eget land, lo og glemte helt, hvor forfærdeligt han havde længtes efter sin kone og sine små døtre.

Men aftenens højdepunkt kom vel nok, da Victor Rojas, sammen med den chilenske brud, sang „Holy night, silent night“. Det var så højtideligt, at det næsten gjorde ondt. Bagefter søgte jeg ud på dækket for mig selv og så op mod en stjernebestøvet himmel og tænkte på de tusinder af kilometer, som skilte mig fra Danmark. Lidt fra mig stod en mørk skikkelse og så underlig hjælpeløs ud. Det var messedrengen, der ikke var mere end femten år gammel og for første gang borte fra sit hjem en juleaften. Jeg gik over og talte dæmpet og indtrængende til ham og fandt ud af, at den bedste måde at jage sin egen sentimentalitet på flugt var at forsøge på at fordrive andres.

Og mens julenat skred hen, og vi nærmede os Atlanten, stod vi to på dækket og mindedes gamle Danmark.

Reproduktion: Brdr. Barentzen

PAULS.

„Niels Ebbesen“ i Diskobugten

MALERI AF PAUL SINDING

Reproduktion: Brdr. Barentzen

Allinge i storm

MALERI AF O. W. DAHLSTRØM

Kong Hvidbjørn

Af skibsfører CHR. PETERSEN – Ill. af OSC. KNUDSEN

Han blev vækket af en klynken fra drengen, der stak sit lille hoved tæt ind i hans brede bringe for at søge beskyttelse og trøst. Den gamle bjørn blev liggende, men følte sig omsider så irriteret af sønnens kælerier, at han rejste sig, skubbede ungen fra sig og gav sig til spekulere. Skuffet luskede ungen hjemad.

Hvad var det egentlig, der var sket? Hvor var hans mage? Jo – nu huskede han det. Smerten i såret under hans højre forlab fremkaldte billedet i al dets mystik og ækelhed. Det var ude fra det „mærkelige“, som lå ude i isen, at nogle væsener, der hele tiden gik på bagbenene, kom i land. Han sad og iagttog dem med sin mage, begge lige nysgerrige, men aldeles ikke ængstelige, selv om de havde jaget knægten hjem. Disse mærkelige væsener begyndte at pege efter dem med noget, de havde i forlabberne. Der høretes en sær lyd, nærmest som iskrystaller, der knækkes – og hans mage, som sad helt ude ved fjeldskrænten, tabte balancen og styrtede ned! Lidt efter følte han selv et stik i højre side, blodet væltede ud – og så – ja, så huskede han kun, at han slæbte sig hen til denne dækning, hvor han mente, han faldt i søvn, men i virkeligheden tabte bevidstheden. Og nu følte han sig mat – så mærkelig mat. Hvor han havde ligget, var der fyldt med størknet blod. Men nu måtte han hjem for at se, om hun ikke skulle være kommet tilbage.

Den stikkende smerte og det store blodtab tvang ham til at gå langsomt og forsigtigt – noget han i sin otteårige tilværelse ikke før havde kendt til. I dag var han en hårdtsåret, desillusioneret, bekymret mage og far, i går et pragteksemplar af en polarbjørn. I går havde han også haft sit første møde med mennesket, og uden at vide det hadede han dette fremmedartede væsen.

Han fik slæbt sig op til hulen. Drengen kom farende ud, pibende af sult og arrigskab. I sin barnlige uvidenhed begyndte han at snappe i faderens bug i den tro, at der var noget at gøre her. Et dask af faderens lab fik ham imidlertid til at krybe klynkende ind mod hulens væg.

Hvidbjørnen blev efterhånden klar over, at han havde mistet sin mage. Han gik udenfor, entrede op på den nærmeste knaus, hvorfra han kunne overse fjorden. Han skulede ned til det „mærkelige“, som var et ekspeditionsfartøj, der lå et stykke fra land. Der var mord at læse i hans gulbrune øjne. Han var lidt i vild-

rede med, hvad han skulle foretage sig, men ved at se på drengen, tog han sin beslutning. Han vinkede ad sønnen. Surrulende kom den lille frem, og de fulgte ad ned mod fjorden.

Da de nåede ned i „fjæren“, standsede de. Faderen lagde sig fladt ud med hovedet mellem forlabberne og lod øjnene glide søgende hen over isen. Efter nogen tids forløb rejste han hovedet med et ryk, kom op på alle fire, puffede ungen foran sig og gik ned mod isfoden, holdende den svage vind stik imod sig.

Endnu et par bugtende sving bag isknolde og andre dækninger – og så hurtigt, lige frem! Dér, knapt en snes meter borte, lå en stor remmesæl og sov; det frelsende vand skvulpede op mod iskanten, hvor sælen lå. Da der manglede et par meter, tumlede ungen over en isknold. Sælen vågnede. Den nåede at få hovedet drejet, og i et kort nu afspejlede dødsangsten sig i dens øjne. Endnu et par sekunder – så faldt labben! Sælens hoved lå i en uformelig masse, kroppen sitrede svagt, inden de sidste nervetråde døde hen.

Bjørnen skred straks til flænsning. Sælen blev vendt om på ryggen, tre lange kløer blev sat ind imellem dens forluffer, og med eet tag lå byttet åbent. Drengen sad afventende med den lille tunge i hurtige bevægelser fra side til side. Han var klar over, at han ville få noget ud af dette her, men ikke hvad.

Efter drabet var det, som om der var kommet lidt mere ro i sindet hos den gamle bjørn. Ubevidst havde den fået luft for hadet og sorgen og koncentreret sig nu om flænsningen. Med de skarpe kløer flåede han spækket fra skindet, skubbede det ned i blodpølen under sælen og langede en stribe over til knægten, der ufortrødent gik i lag med det uvante måltid. Selv holdt han sig til det solide kød, og der gled adskillige kilo ned. Han havde ikke fået fast føde i flere dage. Den lille kørte på, så spæk og blod drev fra mundvigene. Hele hans lille, næsvise kontrafej var indsmurt i blod. Over dem kredsede en flok skrigende, utålmodige ravne. Ingen af bjørnene ænsede dem.

Da faderen omsider følte sig mæt og så, at drengen gylpede spækket op igen, tog han de sidste massive lunser af kødet i flaben og begyndte at gå hjemover. Han anede ikke, at på samme tid, som han havde ædt sig mæt i sælkød, havde man om bord spist sig mæt i det lækreste kød – af hans mage!

Da de nåede hjem, gik de ind i hulens fjerneste krog.

Drengen krøb sammen – tæt ind til faderens bug, og kort efter befandt de sig begge i drømmeland.

Ude fra skibet kom en motorbåd tøffende. Den snøede sig mellem isflagerne ind mod stranden. Der var fire mand om bord, og de landede tæt ved det sted, hvor ravnene sloges om sælresterne. Tolv rævesakse, de sidste rester af letfordærvet kød og indvolde fra hunbjørnen blev bragt i land. Det var lokkemad til saksene, som blev stillet op forskellige steder, hvorefter båden sejlede tilbage til skibet.

Hen imod aften vågnede „majestæten“ ved at „prinsen“ var gået i gang med at sutte på hans ene øre. Ret brutalt fejede han knægten til side og gik hen til hulens åbning. Han nåede netop at se de forhadte væsener vende tilbage til deres skib.

Noget senere, da han følte sig overbevist om, at drengen sov trygt, og alt var roligt, gik han ud på inspektion. Han fandt hurtigt ud af, at luften var blandet med noget fremmedartet, der virkede lokkende og dragende. Han gik ganske automatisk i retning efter lugten og stod efter nogle minutters forløb over for en opstillet saks. Han kredsedede om den, beså den fra alle vinkler. Han kendte terrænet og vidste, at den ikke hørte til her, og resten gættede han sig til – dog ikke at lokkemaden var en del af hans forsvundne mage.

Medens han stod her i dybe betragtninger, hørte han et jamrende hyl ikke ret langt borte. Han kendte tonen. Det var hans lille, snedige konkurrent, blåsræven! Der herskede ikke, hvad man forstår ved venskab mellem dem. Mikkelt irriterede lovligt meget ved sin enestående frækhed. Ofte gik han lige ind i hulen i „majestæten“s fravær og stjal af hans proviant, men ræven var dog sådan set for ubetydelig til at blive taget alvorlig. Bjørnen vendte omkring og gik efter hylene.

Da han kom rundt om en stejl klippevæg, stod han ansigt til ansigt med Mikkelt, som var gået i saksen. Da ræven så ham, var han ved at dø af skræk. På de tre frie ben sprang han, så langt kædetøjret tillod det, ind bag en stor sten. Men hvidbjørnen ville „snakke“. Han slog en lab i kæden og hev Mikkelt ud! Rævens højre pote sad i saksen, næsten oppe ved skulderen. Bjørnen iagttog ham uden mindste tegn på medlidenhed. Den blå tyveknægt lå med plirrende øjne, ørerne hen ad nakken og ventede på døden. „Majestæten“ satte sig og iagttog ræven. Ærligt talt, så var Mikkelt en forbandet skurk. Han kendte alle hans kneb, men ud over at stjæle havde han egentlig ikke gjort ham eller hans familie noget ondt.

Ræven lå i dødsskælven og så alle andre steder hen end på bjørnen. „Majestæten“ syntes at nyde synet, ikke med sadistiske følelser, men kun som en lille hævn for Mikkelt små rasperier. Han havde bestemt sig til at befri ræven, men kunne ikke rigtig se hvordan. Han sad og grundede, idet han samtidig undersøgte kæden. Den nederste del af det ben, der sad i saksen, hang og dinglede, som om det ikke hørte til den øvrige del. Så kom hans sunde bjørnefornuft ham til hjælp. Han trak Mikkelt til sig, og omgående lød der nogle øredøvende angsthyl. Da bjørnen sænkede sit store hoved og åbnede

gabet, besvimeede Mikkelt! Resolut satte bjørnen tænderne i det dinglede ben og bed det over. Smeldet af saksen, da den slap benet, kaldte Mikkelt til live igen. Han skævede ned til sin amputerede pote, hvorfra blodet drev, slikkede det afstumpede ben nogle gange, skulede mistroisk og forbavset over mod bjørnen, indtil denne gav et utålmodigt grynt, der betød, at „konsultationen“ var forbi. Først da kom der fart over ræven – en fart, som man ikke skulle tro, han kunne præstere i sin invalide tilstand. Han forsvandt lynhurtigt rundt om nærmeste fjeldknaus. Hvidbjørnen var alene.

— — —

Motorbåden kom igen ind mod land. Der var tre mand i den. Forventningsfulde gik de til fjelds i hver sin retning for at se efter bytte. Saks efter saks fandt de tom, indtil kun den ene var tilbage. Bjørnen lå i god dækning og iagttog de tobenede, som nærmede sig.

„Det var sgu' et ynkeligt resultat,“ ytrede en af mændene, „nu må vi prøve at skyde noget, så vi ikke kommer helt tomhændede om bord.“

„Skyde – ja, tak ska' du ha' – men hvor er bøsserne, dem glemte vi vist i farten?“

„Død og pine, lad os så hellere se at komme om bord!“

„Åh, fa'en, det har vel ikke sådan et jag, lad os nu se på den sidste saks, her ser jo meget fredeligt ud!“

Bjørnen lurede, sådanne lyde havde han aldrig hørt før, og de interesserede ham heller ikke; men han var klar over, at her var chancen til hævn, og han skulle vide at udnytte den!

Mændene var nået hen til saksen. „Aha!“ udbrød en af dem, „her ligger det halve af en blåsrævs forpote, fanden forstår, hvordan han har kunnet bide sit eget ben over!“

„Forstå det kan jeg nu godt,“ svarede en anden, „det er bedre kun at have tre ben og livet i behold end at sidde i en saks og vente på vor ubarmhertighed; men se deroppe – hvad er det for en kugle, der kommer rullende?“

„Det er da vist en bjørneunge! Den må vi se at fange og få med om bord – den er meget mere værd end fem døde ræve!“

Og ganske rigtigt – det var den lille bjørneunge, der nysgerrig og godtroende kom rokkende nærmere.

Mændene lagde en slagplan. De gik hver sin vej for at afskære ungen vejen. Det var en fæl streg i hvidbjørnens beregninger. Han havde netop besluttet sig til at angribe, da ofrene til hans store ærgrelse forsvandt i forskellige retninger. Forsigtig stak han hovedet frem rundt klippehjørnet – og fik sit livs største forskrækkelse! To af hans fjender kravlede opad på alle fire, og dér – i et helt åbent terræn – stod hans dejlige, dumme dreng – intetanende! Al forsigtighed blev varpet over bord. I et langt, jordvindende trav og udstødende nogle dybe, advarende brøl løb han hen til sin unge. Knægten gloede uforstående over al den iver, den gamle udfoldede.

Kong Hvidbjørn entrede op på den nærmeste knaus, hvorfra han kunne overse fjorden.

Pludselig kom en af mændene skrækslagen væltende ned ad fjeldsiden! Bjørnen havde imidlertid kun øje for sin dreng, som nu havde set de mærkelige tobenede og var helt klar over, at det nok var bedst at komme hjem. – Men for alt i verden ikke noget med at gå direkte, jeg vil ikke overrumples senere, tænkte den gamle bjørn.

Helt uforstående luntede knægten med, og ad omveje nåede de hulen, hvor den lille søgte helt ind i den

fjerneste krog. Den gamle var ikke i tvivl om, at her skulle han nok blive, mens han selv optog forfølgelsen af de tobenede.

Det gik i strygende fart nedover. Menneskene sprang for livet mod den frelsende båd. Alt havde de efterladt, og under løbet skilte de sig også af med det mest generende tøj, der røg stump for stump! Støt halede Kong Hvidbjørn ind på dem.

Den dårligste løber blandt dem var nu kun en snes

Bjørnen nåede båden og slog med et drønende klask labberne i rælingen.

meter foran bjørnen, mens de andre var nået ned i båden. Da denne sidste mand var halet om bord, kastede de los. De fo'r alle tre hen i forenden af båden, så langt væk fra bjørnen som muligt. En af dem gik i gang med at starte motoren, men den ville ikke.

Den firbenede hævner kastede sig i vandet og kom med lange, sikre tag nærmere. I et desperat forsøg på selvforsvar greb en af mændene en åre og knaldede den af al magt mod bjørnens hoved. Åren flækkede, men „majestæten“ ikke så meget som blinkede. Han havde kun det mål at komme nærmere og få tag i sine fjender. En af mændene slyngede en tung skiftenøgle mod bjørnens hoved, dog uden at ramme. Den tredje forsøgte stadig på at få motoren startet. I deres panikslagne tilstand havde ingen af dem tænkt på, at de alle tre befandt sig i den gale ende af båden, således at benzintilførslen var standset!

Bjørnen nåede båden, og med et drønende klask slog den højre lab ind over rælingen agter. En af mændene faldt besvimet om i bunden af båden, mens de to andre stod helt lammede. De kunne tydeligt

læse deres dødsdom i bjørnens hoverende blik. Endnu en gang blev motoren forsøgt startet, og i det øjeblik, den venstre lab klaskede i rælingen, havde bjørnens store vægt agter bevirket, at benzinen løb til, og motoren startede!

Den kvælende os fra udstødet fik bjørnen til at skifte stilling, hvorved båden krængede så hårdt, at lønningen var ved at komme under vand. I samme øjeblik blev skruen sat til, og osen i forbindelse med skruens roterende pres fik bjørnen til at slippe – kun for et øjeblik, men længe nok til at båden fik fart fremover. Hvidbjørnen var gået glip af sin hævn!

Der var kun een mand på højkant i båden, men han klarede at sejle den ud gennem isen. Samme mand fortalte senere, at det sidste, han så til bjørnen, var, at den i ubehersket raseri flåede deres klædningsstykker i småstykker. Han tilføjede, at han var overbevist om, at de selv ville være blevet flået i lige så mange småstykker, hvis de ikke var kommet væk. Samtidig var han ærlig nok til at indrømme, at de i så fald selv havde været ude om det.

Skuffet, rasende og misfornøjet med hele tilværelsen – og mest med sig selv – luntede „majestæten“ hjemover.

Han fandt „prinsen“ klynkende i sin krog, men fandt tillige, at der havde været ubudne gæster i hans fravær. En stank, som han kun kendte alt for godt, hang endnu rundt i hulen. „Leverandøren“ til denne stank var ingen anden end – Mikkell, blåræven. Han sad på en af de nærmeste fjeldrygge, hvorfra der var god udsigt, og slikkede sin amputerede pote. Han sad også og smågrinede, fordi han lige var blevet færdig med et dejligt stykke sælkød – det sidste, der havde været tilbage hjemme hos Kong Hvidbjørn. „Prinsen“ havde bjæffet, da han tog det, men ikke ovovet at gribe ind.

Denne fornærmelse, foruden alle de andre genvordigheder, bjørnen havde haft denne dag, fik bægeret til at flyde over. Her hverken ville eller kunne han opholde sig længere!

Uden sentimentale omsvøb puffede han ungen foran sig og satte kursen nordover langs Østgrønlands ubegrænsede jagtmarker – op, hvor polarisen lå som et bredt, beskyttende bælte, der stoppede invasionen af tobenede mordere og altfor snedige ræve.

Da han traf beslutningen om at emigrere, var en ekspedition allerede blevet udrustet fra skibet – en straffeekspedition, udstyret med alt det sindrigste, menneskelig snilde har opfundet til udryddelse af vilde dyr. Selv et spand slædehunde fulgte med! Nu skulle Kong Hvidbjørn udslettes.

Men man fandt ham aldrig.

Da man sejlede efter NATURMETODEN

Af OTTO LUDWIG — Ill. af OSC. KNUDSEN

– Jeg kan altså ikke udstå folk, der er indbildske. Der er endda dem, der tror, de er klogere end mig!

Det var gamle Mads Olsen, der talte. En søulk fra den tid, da man sejlede efter naturmetoden og afgjorde enhver mindre diskussion efter mand-mod-mand-metoden. Han havde besøg af sønnesønnen Erik, der lige var gået i land for at komme på navigationsskole.

– Og når du så har fået din eksamen, fortsatte den gamle, så gælder det om hurtigst muligt at få et job i land. Efterhånden skal der jo eksamen til alt, og med styrmandseksamen kan du vel altid drive det til at blive kontorchef i Københavns Vandforsyning. Eller du kan sælge isbåde fra en iskagevogn i Fælledparken!

– Det havde jeg nu ikke tænkt mig, svarede Erik. Men sig mig ærligt, farfar, har du aldrig forsøgt at få en stilling i land?

– I land, fnyste Mads. Hvad anser du mig for? Næh, da jeg sejlede, var der træskibe og ...

– Jernmænd! tilføjede Erik. Ja, den kender jeg.

– Så lad mig dog tale ud, hvalp! Det, jeg ville sige, var: I tror, at I selv styrer jeres skibe. Men det er teknikere og elektronhjerner i land, der klarer det hele for jer. Det er dem, der udspekulerer og laver navigationsinstrumenterne for jer, og I trykker bare på en knap. Til nød kigger I også i en eller anden tabel, som også er lavet i land. Og selv styres I af madammerne. En skønne dag ligger alle skibene i havn, fordi madammerne derhjemme forlanger, at I skal gå i land.

– Du skal da ikke håne de mange nye opfindelser som radar, ekkolod o.s.v. Mange af jeres såkaldt romantiske sejlskibsforlis kunne have været undgået, hvis I havde haft sådanne instrumenter og havde lært at betjene dem.

– I styres af elektricitet, radiobølger o.s.v., fortsatte gamle Mads. I sløves af alt det stads, og en dag er der vel et eller andet fæhoved, der slår fuld kraft frem, fordi han hører Birte Wilke og Gustav Winkler synge „Skibet skal sejle i nat“ i radioens ønskekoncert. Nå, den sang er vel for resten også fra før din tid. Noget sentimentalt sludder i øvrigt! I min tid indgik pop ikke i navigationen!

– Det gør den heller ikke i dag, farfar. Men I kedede jer bravt om bord og ville nok have været glade for lidt underholdning gennem æteren.

– Kedede os? Aldrig! Syntes skipperen, at vi trængte til lidt underholdning, lod han styrmanden give os et par på skrinet. Og da jeg blev styrmand, var det mig, der stod for programlægningen. Jeg gjorde alt for at holde de gamle traditioner i hævd. Men så var der sågu en eller anden fjollet lov eller organisationsbestemmelse, der satte en stopper for det. Som om jeg nogensinde har taget nogen skade af alle de blå øjne, jeg har stukket andre!

– Nu overdriver du vist lidt, farfar? Alt det med øretæverne om bord ligger jo meget langt tilbage i tiden.

– Hva' dølen, ska' han lære en gammel ko at møge sig?

Gamle Mads så meget fornærmet ud. Han var så splintrende arrig, at han ikke kunne holde ild i hængepiben. Han brugte den ene tændstik efter den anden, og til sidst var æsken tom. Erik stak ham sin gaslighter med ordene:

– Hvis du altså vil nedlade dig til at bruge noget så nymodens!

– Jeg har ikke noget imod fremskridt, indvendte Mads. Der var såmænd en tid, da rigtige sømænd ikke regnede deres dampskibstid med i årene på søen. Sådan er jeg ikke. Jeg har med skam at melde også tilbragt en lang årrække på dampskibe – endda oliebrændere.

Gamle Mads Olsen havde besøg af sin sønnesøn, der skulle på navigationsskole.

„Er du allerede der?“ var konens velkomst til manden, der vendte hjem.

Jeg er over 85 nu, men alligevel frisk som en havørn. Tror du, det skyldes damperne? Nej, det skyldes de anstrengende år om bord i sejskibene.

– Så tag en sæson med skoleskibet „Danmark“! Så bliver du måske 150!

– Skoleskibe! fnøs Mads. Det er ikke andet end børnehaver, som er flyttet ud på vandet!

– Alligevel har „børnehaverne“ udklækket mange dygtige søfolk, indvendte Erik.

– „Der meldes alt vel fra skoleskibet Danmark.“ Ja, sådan hører man dem sige i radioavisen. Da jeg stak til søs, varede det vel et år, inden mine forældre hørte fra mig. Ingen vidste, hvor vi var, eller hvordan vi havde det, mens vi lå og red en halv orkan af midt på Stillehavet.

– Jeg har også været ude i hårdt vejr. Og hver gang har jeg ønsket, at vi dog havde et eller andet instrument, der kunne tæmme søen. Har du aldrig haft det sådan, farfar?

– Den slags tænkte vi aldrig på. Vi troede hverken på Gud, Fanden eller meteorologerne. De sidste var jo knapt nok opfundet, og da vi jo ikke kunne komme i forbindelse med dem, når vi var i åben sø, levede vi i lykkelig uvidenhed om deres virksomhed. Vi stolede kun på vore egne næver, skipperens hjerne og skibets kvalitet. Men den dag kommer vel også, hvor I kan tæmme søen bare ved at trykke på en knap. Hvis I altså ikke forinden har taget fejl af knapperne og trykket på den, der får hele kloden til at smuldre.

– Ja, meteorologerne er jo den moderne skibsfart til stor nytte, sagde Erik. Selv om man nu og da synes, deres forudsigelser burde forsynes med tilføjelsen: „Enhver lighed med de faktiske forhold er tilfældig!“

– Tænk, hvad I har af hjælpemidler i dag, min dreng. „Navigare necesse est“ hedder det. Men spørgsmålet er, om det i det hele taget er nødvendigt at sejle. Jeg tror, at fremtidens skibe bliver helt uden mennesker. Vorherre bevares!

– Den tror jeg nu ikke på, farfar!

– Jo, du kan godt spare dig den styrmandseksamen, Erik. Der skal til den tid kun bruges én navigator i hvert land. Han sidder på sit kontor i land og styrer samtlige skibe fra sin kontrolpult. Når den tid kommer, vil man i „Jul på Havet“ kunne læse om de romantiske dage, da menneskene stred sig over havene i deres atomskibe og var væk fra hjemmet i dage ad gangen. Fra atomtiden går vi over i „øllebrødstiden“!

– Længtes du aldrig i land som ung sømand?

– Jo, selvfølgelig. Vi havde faktisk en pige i hver havn. Men vi kom heller ikke til ret mange havne på et år. Vi var i søen 90-100 dage eller mere ad gangen. Hvis en sømand i dag, hvor skibene bevæger sig over Atlanten på en uge, havde en pige i hver havn, ville jeg kalde det frådseri.

– Nåh, farfar, ganske vist var I dengang længe i søen ad gangen. Men til gengæld lå I også i havn i op til en måned for at laste eller losse. Når I havde besvær med navigationen, var det vist nærmest den, der drejede sig om turen fra nærmeste knejpe til skibet.

– Du har læst for mange billige søromaner, min dreng. Selvfølgelig kunne vi tage os en ordentlig tørn, når vi kom i havn. Men vi var jo også mange hundrede flasker øl bagud, når vi havde været i søen i to-tre måneder. I dag kan I jo få alt muligt om bord. I har nærmere til tobakshandleren end mange mennesker i land. Og I har bibliotek, film, skibsklub og hvad ved jeg.

– Selvfølgelig er det med tiden blevet lettere at sejle, indrømmede Erik. Men du havde vel heller ikke det samme besvær med at komme til Amerika som Erik den Røde. Vikingerne havde ikke forholdsvis lune køjer at krybe i om bord i deres skibe, som du havde det.

– Ja, men i dag bliver I pakket ind i vat. Når I kommer til København, står der en service-mand på kajen og spørger, om han kan hjælpe jer med noget. Hvis I skal giftes i en fart, ordner han papirerne i løbet af nul komma nul. Han er såmænd også lige ved at kunne skaffe jer en brud! Hvis I skal til fodboldlandskamp, opera eller hofbal, skaffer han jer billetter. Han lejer biler til jer, skaffer jer nye tænder og sørger for, at jeres tøj bliver presset, mens I venter og venter og venter og venter!

– Nåh, vi venter sjældent ret længe. Det er netop derfor, vi har service- og kontaktmænd i havnene. Moderne søfart er tempo og atter tempo. Hvert minut koster penge. Vi er kun i havn kort tid ad gangen, og hvis vi skal udnytte den knappe landlov, må alt være godt tilrettelagt. For resten er nutidens søfolk mere turister end din tids.

– Ja, de skal i alle tilfælde helst behandles som sådanne om bord! lo gamle Mads.

– Nej, det var ikke sådan ment. Men moderne søfolk foretrækker at gå til sportsskampe, i teatret, på museer o.s.v. i stedet for på værtshus.

– Han har også bedre råd end min tids matroser. Husk på, hvor meget brændevin man kunne få for en daler!

- Hvor meget kunne man egentlig få, farfar?

- Det var så meget, at jeg aldrig var i stand til at huske *hvor* meget!

- Jeg bryder mig for resten ikke om snaps, og det siges, at vor kontaktmænd her i København, „Mike“, har gjort sig uvenner med mange værtshusholdere, fordi han har givet søfolkene andre og bedre interesser!

- Ja, for pokker! Han inviterer jer jo op at se fjernsyn i Søfartsklubben. Og lige på den anden side af Nyhavn har sømandshjemmet også en „blæselampe“ stående. Begge steder kan I se højt betalte stjerner slå hinanden på tæven i wild west-film. Jeg kalder det surrogat. I min tid var der ingen TV-film med romantiske par, som demonstrerede mund-til-mund-metoden, og slagsmålene måtte vi selv lave. Der var nu ikke noget, der tømrede en besætning så godt sammen som et rask værtshus-slagsmål. Bokseren Chr. Christensen på TV-skærmen i Søfartsklubben er hurtigt glemt. Det var en aften i „Lands End“ sjældent - hvis man altså overhovedet kunne huske noget bagefter. Men der var jo diverse „souvenirs“, som strålede i al deres glans uger efter. Så længe vi ikke har farvefjernsyn, er et blåt øje nu kønnet i virkeligheden!

- For resten er flere skibe nu selv ved at få fjernsyn om bord, sagde Erik.

- Ja, så bliver der da slet ikke noget ved at sejle mere. Før i tiden var ægteskaberne næsten ideelle. Jeg for min part var omtrent lige så glad, når jeg kom hjem til madammen, som når jeg rejste. Og omvendt, selvfølgelig. Er det sådan i dag, må jeg spørge? Måske. Endnu kan sømanden, der er hjemme, sidde og kede sig i selskab med konen foran TV-apparatet. Men når der nu kommer fjernsyn om bord i skibene, kan de lige så godt sidde og kede sig hver for sig.

- Det er vist lidt groft trukket op, farfar. Der er mange sømandskoner, som er glade for fjernsynet. Det gør ventetiden, mens manden er ude at sejle, kortere.

- Ja, jeg hørte om en sømand, der kom hjem og blev modtaget af sin kone, der sad foran skærmen. Hun sagde: „Gud, er du allerede dér? Jeg sidder og kigger på en serie, som har gået i et par måneder. Jeg troede i det mindste, jeg kunne nå at se slutningen, inden du kom hjem og forstyrrede.“

- Jeg glæder mig nu til den dag, da vi kan se fjernsyn over alt på havene.

- Ja, så kan I navigere efter programtitlerne. F.eks. „Prøv lykken“! Eller I kan simpelthen lade Volmer-Sørensen bestemme kursen, for der bliver vel ikke et menneske på broen. Alle skal ned og glo på den „blæselampe“. Og så skal I vel have en gyro-styret antenne, som altid står i den rigtige retning, selv om skibet drejer.

- Hvad gjorde I, når I kedede jer om bord?

- Jeg har jo allerede fortalt dig, at vi aldrig kedede os. Det skulle UHA-chefen og hans producer-assistent, d.v.s. styrmanden og bådsmændene, nok sørge for. Men ellers sang vi chanties og vemodige viser. Og vi kunne virkelig synge. Jeg ville ønske, at Elvis Presley og Otto Brandenburg tog ved lære af os.

Selv djævelen er ikke så djævelsk, at han kunne lave en atombombe. Den er menneskets værk.

- Hvordan, farfar?

- Ved - ligesom os - ikke at synge i mikrofon.

- Ja, men så kunne man jo ikke høre dem!

- Nej, det er jo derfor, jeg ville ønske det, min dreng!

- Du er en gammel stivstikker.

- Jeg er gammel, ja. Snart 86. Hvem der var 84 igen! Og hvis jeg var 17, ville jeg gøre det hele om igen. Vinden og vejret har menneskene endnu ikke kunnet pille ved. Men der findes snart ikke et ærligt sejlskib. Så det ville jo nok være temmelig umuligt at gøre det om.

- Du kunne ikke tænke dig et krydstogt med en moderne passagerliner, farfar?

- Ikke som skipper. I dag skal man jo nærmest have svendebrev som gigolo, konferencier eller sprechstallmeister for at føre en liner. Og man skal være klædt ud som en biografkontrollør.

- Men man skal alligevel kunne navigere.

- Ja, et hulkortapparat!

- Så langt er det jo ikke kommet, farfar. Men det er sandt, at man skal være et dannet menneske, hvis man skal være skibsfører i dag.

- Ja, så dybt er den stand altså sunket!

- Farfar, man skal stadig kunne navigere efter stjernerne, hvis det, du kalder „hulkortsystemet“, går i stykker. Og håndloddet er ikke gemt længere væk, end

at det kan hentes frem, hvis ekkoloddet strejker. Jeg tror faktisk, at selv du ville blive imponeret over en moderne navigatørs uddannelse.

– Det kan godt være. Det er fantastisk, hvad der kræves af en vognstyrer! Men de fik nu ikke mig til at sidde og spille selskabspapegøje i spisesalonen. Det var der slet ikke tid til i sejlskibenes dage. Sig mig, er der også et kursus i at danse twist på navigationsskolen?

– Jeg vil ikke håbe, at jeg bliver som dig, når jeg bliver gammel. Jeg vil ikke harcellere, hvis skibene til den tid kører på skinner af lydbølger. Man kan ikke standse udviklingen.

– Nej, så dygtige er jeres hulkortfolk og elektronhjernener, at de har sat udviklingen i en sådan fart, at den ikke kan standses, før den eksploderer med et brag.

– Noget i samme retning sagde Martin Luther, da kanonerne var opfundet.

– Det er ikke bevist, at han ikke havde ret. Han sagde, at „kanoner er djævelens værk“. Og det er rigtigt. Men selv djævelen er ikke så djævelsk, at han kunne lave en atombombe. Den er ene og alene menneskets værk.

– Jamen, farfar, vi har da lov at tro og håbe, at atomkraften kun vil blive brugt til fredelige formål. Atomerne vil måske en dag gøre det muligt at sejle kæmpeskibe over Atlanten på kun et par dage.

– Men hvorfor alt det hastværk?

– Hør, farfar, det ringede på døren. Nu skal jeg lukke op.

Erik gik ud til døren og kom et øjeblik efter tilbage med en stor pakke.

– Vil du lige kvittere, farfar? spurgte han. Det er en pakke fra faster Anna i New York.

– Nå, fra Anna? Det har varet længe. Jeg må lige se brevet.

Gamle Mads stak brillerne på næsen, læste datoen for brevet afsendelse, hvorefter han fnyste:

– Pakken er blevet sendt for over en uge siden. Hvad skal den være så længe undervejs for?

– Det er vel for dyrt ad luftvejen, mente Erik.

– Ja, men otte dage for den tur over Atlanten! Jeg kalder det noget svineri! buldrede Mads.

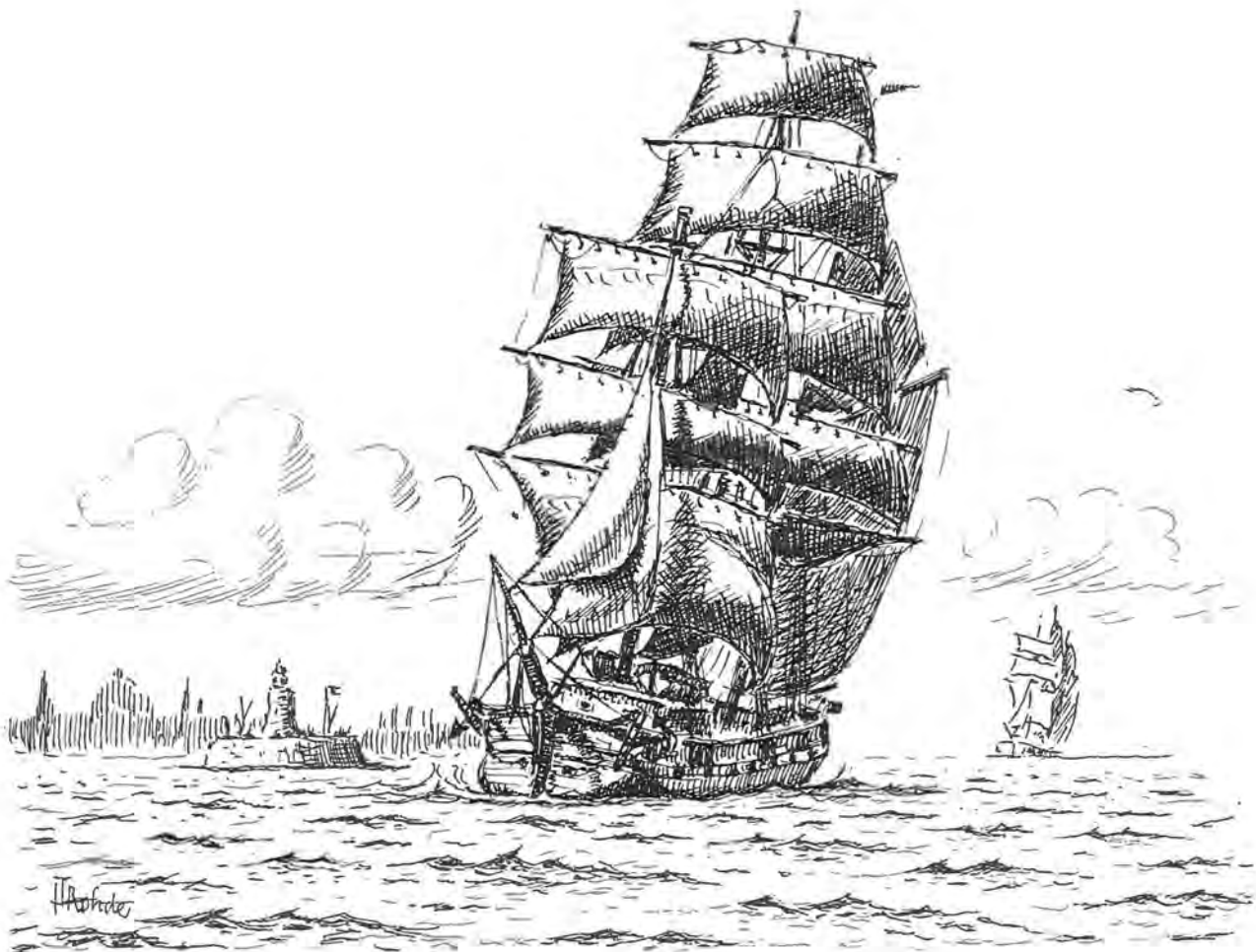
– Tjah, lo Erik, turen klares i dag på 5 dage. Dertil kommer jo ekspedition, videreforsendelse og sådan noget. Det første skib, der krydsede Atlanten for damp alene, var S/S „Savannah“. Det var i 1819. Rejsen tog kun 29 dage.

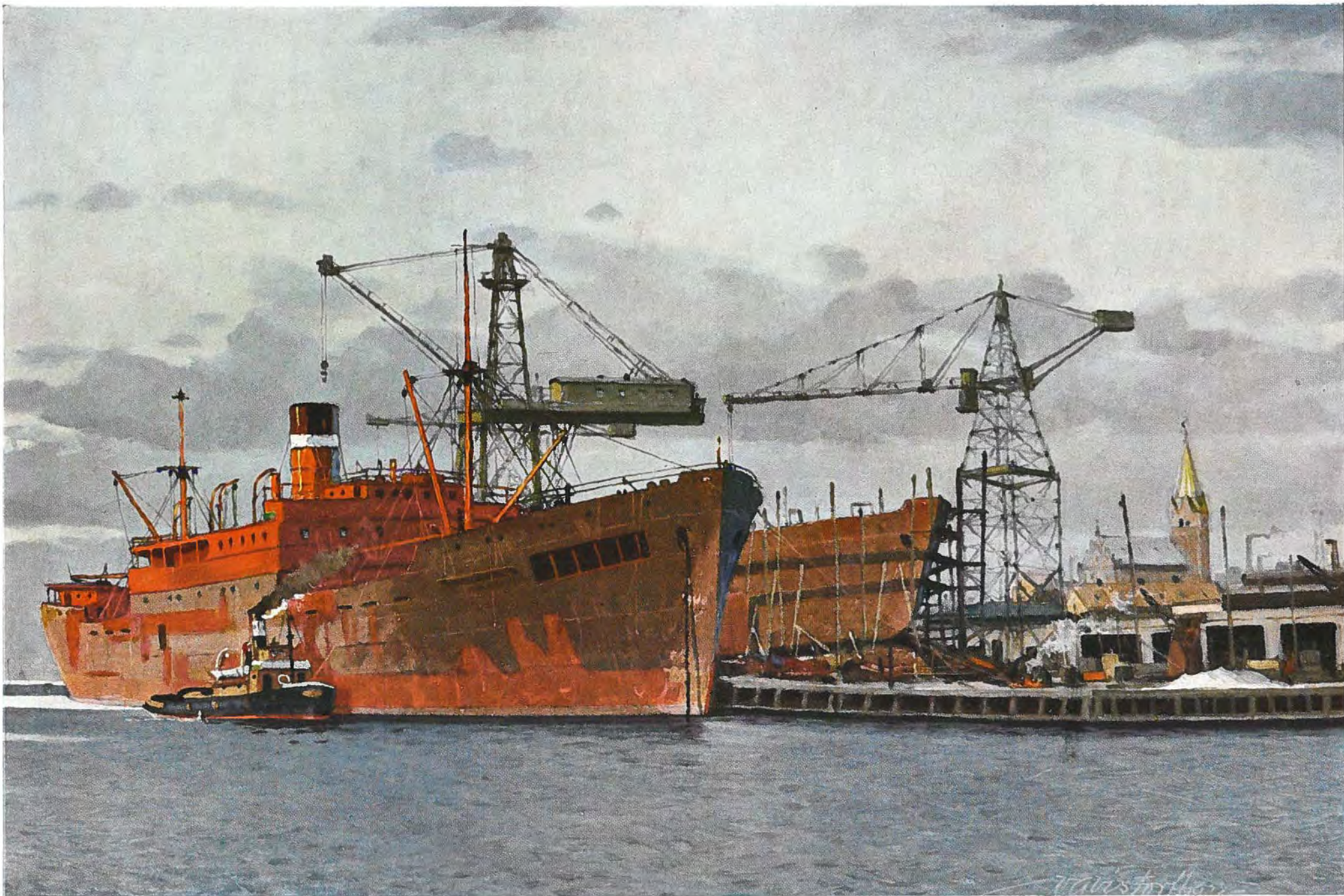
– Hold mund, knægt. Vi lever da vel for pokker i 1962 og ikke i 1819! Det går alt for langsomt med fremskridtene! råbte Mads.

Erik stod og lo.

– Hvad griner du ad, dreng? fortsatte Mads.

– Nåh, det var ikke noget særligt. Men kunne du ikke lade dine pakker afhente pr. sejlskib?

Reproduktion: Brdr. Børentzen

Fra Helsingør Værft, september 1938

MALERI AF V. QVISTORFF

Reproduktion: Brdr. Barentzen

Gammel bark i storm

MALERI AF FR. LANDT

I havn efter stormen

Af S. A. Klubien . Tegninger Th. Langelund

Da kutteren „Thea“ for en frisk sydost rundede havnemolen og stod til søs, blev der vinket ivrigt inde fra stranden. En slank skikkelse, en lys og let kjole, der flagrede for vinden – et broget hovedklæde.

Den brede, undersætsige mand, der stod til rors, drejede hovedet og så ud over havet, hvorfra lange dønninger kom rullende og brødes i skumsprøjt over molens stensætning. Hans ansigt var alvorligt, vejrbitd og brunet af solen.

„Se så hellere at få det bagbords fokkeskøde klar!“ råbte han til den anden mand om bord, der var gået helt forud og stod og vinkede tilbage mod land. „Nu har vi andet at tænke på end fjant og pigebørn,“ brummede han arrigt og sendte sin partner et kritisk blik.

„Du har nok fået det forkerte ben først ud af sengen i morges, Axel,“ lo den høje, bredskuldrede kæmpe og bøjede sig for at rede skødet, der havde sat sig fast. „Du skulle hellere vinke til Anna. Det var da sødt af hende at komme ned og tage afsked med os.“

„Med dig, Jens,“ rettede den anden ham mut.

„I har da ellers altid været fine venner – du og Anna – mente jeg.“ Og han tilføjede med et lidt drilagtigt smil: „Du er da vel aldrig gået hen og blevet jaloux?“

Axel var alt andet end i humør til at drøfte de dele. Han nøjedes med at skule ondt til fætterren. Ja, vel var det jalousi, men hvordan kunne det være anderledes, når han så på Jens, denne altid smilende, altid ligevægtige yngre mand? Måske var der heller ikke noget at sige til, at Anna følte sig tiltrukket af Jens. I sammenligning med fætterrens hele flotte, frie væsen og hans imponerende skikkelse var og blev han selv kun en ussel undermåler, en trivial, fāmælt fyr, som ingen pige kunne være tjent med i det lange løb, og navnlig ikke når en ung mand af Jens' type fandt for godt at gøre hende sin opvartning.

„Thea“ lå fint for vinden. Under andre omstændigheder ville Axel aldrig have følt sig lykkeligere end i et sådant øjeblik, når der var rigtig liv i kludene, og båden støt og sikkert pløjede sin solbeskinnede vej mod de fjerne

banker, hvor nogle dages god fangst ventede dem – med udsigt til rigelig fortjeneste og glade dage ved vejs ende.

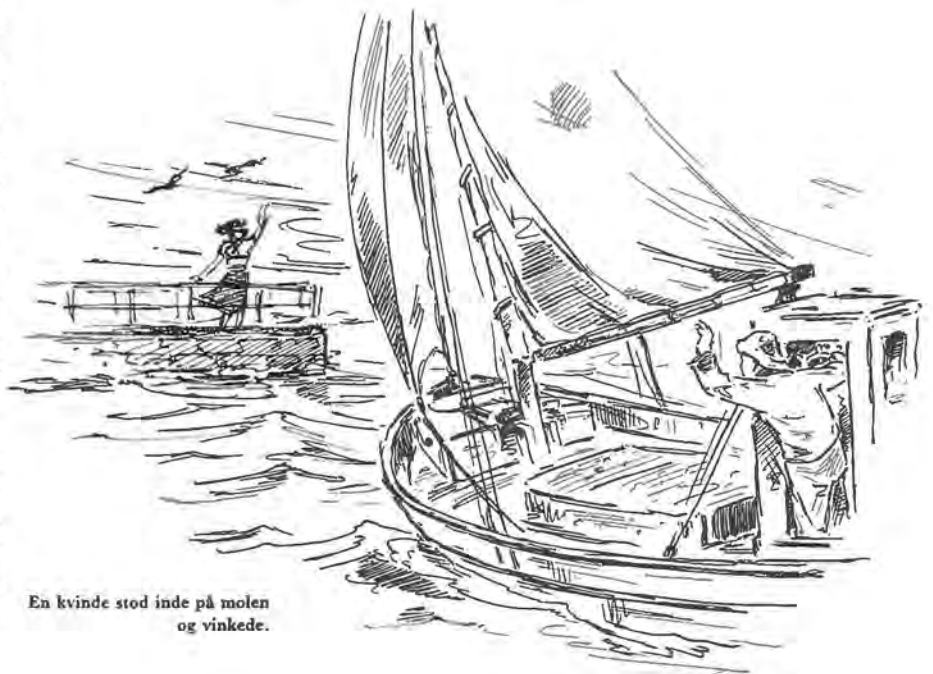
Axel var slet ikke så lidt af en drømmer. Hvor ofte havde han ikke på et togt som dette gennemlevet sine lykkeligste stunder med tilrettelæggelsen af sin egen fremtid – sin og Annas. Men netop nu på det sidste var han blevet grebet af en knugende angst.

Selvfølge var det helt tosset af ham, at han ikke for længst havde fået det hele afgjort imellem dem. Der havde været en tid, da Axel følte sig helt sikker – hvor han ligesom vidste, at et eneste ord fra ham ville have knyttet båndet mellem dem. – Men han måtte åbenbart have forpasset tiden.

Anna havde vel endelig fået øjnene op for, hvad han egentlig var for et skrog, der ikke engang kunne tage sig så meget sammen, at han fik sagt de afgørende ord. Hvordan skulle hun vel kunne vide, at han mente det alvorligt – at han elskede hende af hele sit hjerte, når han nærmest klappede i som en østers og følte sig helt undselig, hver gang de var sammen?

Der blev ikke vekslet ret mange ord på turen ud til bankerne. Axel var og blev mut og tvær – og Jens' gode humør prellede ganske af mod fætterrens tungsindighed – for ikke at sige dårlige lune.

Vejret var dem gunstigt. Afstanden ud til bankerne klarede de på rekordtid. Ganske vist friskede vinden, og de havde måttet rebe sejlene, men værre var det da

En kvinde stod inde på molen og vinkede.

ikke, end at de fik voddet ud, og dammen begyndte så småt at fyldes med en sprællende, levende fangst. Der var nok at gøre for de to fætre, der arbejdede side om side med de tunge grejer i den krappe sø.

„Hvad går der egentlig af dig, Axel?“ Arbejdet var forbi for den dag. De havde ladet ankeret gå, og lampen var tændt i det lille lukaf. Den svingede en del, thi natten var ret hård, og „Thea“ sled i sine ankerkættinger. „Hvis vi skal fortsætte som partnere på denne skude, må vi også kunne snakke sammen. Jeg begriber ikke, hvad du er så sur og galsindet over.“

„Det passer bestemt ikke. Du ved det vist meget godt,“ var det eneste svar, han fik.

„Nej, såmænd om jeg gør. Men sådan har du været i samfulde tre dage – ja, lige siden vi tog hjemmefra. Og da var det jo allerede galt fat med dig, når du ikke engang ville vinke farvel til Anna.“

„Pas du hellere dit, Jens,“ afbrød den anden ham, „så skal jeg nok passe mit.“

„Du er en skør kule, Axel.“ Jens rystede opgivende på hovedet og gik op på dækket. De sidste dage havde været lige ved at gøre det af med hans gode humør. Det passede ham ikke at være henvist til et så bedrøveligt selskab. Men, ræsonnerede han, sådan var det vel med forelskede mennesker. Der måtte have været en kurre på tråden mellem ham og Anna. Pyt da med det – var det noget at tage sig så tungt? Hun blev såmænd nok god igen. Jens satte sig på kanten af dammen og gav sig til at fløjte en af de sidste melodier, han havde lært. Den raske, fornøjelige rytme hjalp straks lidt på humøret. Men til gengæld irriterede den Axel over al måde.

Ja, Jens kunne sagtens fløjte og være glad og lystig. Jens med sit ukuelige humør, sit flotte udseende og sin smittende latter. De var alle lige trossede efter ham, mens en anden én ikke engang kunne få lov til at have sin lykke i fred. Aksel sad dernede og blev mere og mere gal i hovedet på fættren, der så hensynsløst legede med andres følelser, andres hjertefred og hele fremtid. Og så mente han naturligvis ikke det bitterste med det hele, når det kom til stykket. I dag var det måske nok Anna – om en uge en helt anden. Men hvad kunne der ikke være slået i stykker i mellemtiden? Ja, Axel sad dér og fik helt ondt af sig selv.

Om han dog aldrig havde foreslået sin lidt yngre fætter det partnerskab; så havde Jens vel nu været over alle have som ganske almindelig sømand. Og så var det endda ham selv – Aksel – Jens kunne takke for både skuden og den dermed forbundne gode fortjeneste. Det var jo ham selv, der havde lånt Jens pengene. Nu var de ganske vist betalt tilbage – men alligevel. Var dette takken for, hvad han havde gjort for Jens?

„Jeg tror, jeg lægger mig,“ råbte han op til Jens, „så hvis du kunne indstille den fløjtekoncert, ville det ikke skade! Jeg føler mig ikke helt vel!“

„Bevares,“ kom det oppe fra med en drillende latter. „Det har jeg jo nok haft en anelse om. Du er vel ikke rigtig syg?“

Axel fandt det ikke umagen værd at svare. Han krøb i køjen. Om han nu bare kunne sove – men det tog tid, og da han endelig døsede hen, drømte han, at han kæmpede som en rasende med Jens på „Thea“'s dæk. Med ét fik han overbalance og styrtede i havet – og hver gang, han dukkede op, kunne han høre fættrens latter i sit øre: „Du er og bliver da en tosset rad, Axel!“

Med et ryk satte han sig over ende i køjen. Henne ved lugen svingede en stormlygte – og nu lød Jens' stemme igen:

„Du skriger jo, Axel – som en stukket gris.“

Axel tumlede ud af køjen og gned øjnene.

„Jeg må vel have haft et mareridt,“ mumlede han. Men nu må det vel også være min tårn. Kryb du bare til køjs, Jens.“

„Hvis du da ikke er for syg til at tage vagten,“ lo Jens spydigt. „Jeg kan ikke nægte, det kunne være rart med en lille en på øjet. Det er snart dag.“

Han trampede ned over trappen, skød støvlerne af og smed sig fuldt påklædt i køjen. Et øjeblik efter forrådte en lydelig snorken, at han sov. Axel skuttede sig lidt i den bidende blæst – og søgte læ bag styrehuset.

Næste morgen fortsatte de arbejdet. Noget tydede på, at blæsten ville tage til. Det gjaldt om at få fuld last og komme bort fra bankerne, hvor døningerne allerede gik højt, og hvor de havde besvær med at bjærge fangsten. Axel var lige indesluttet og mut, men han sled tappert i det for at få arbejdet fra hånden, og de måtte lægge kræfterne i for at klare de lange vodliner. Jens stod yderst og slækkede på linen, da det pludselig skete, at den slog en løkke om hans fod og trak ham med over bord.

Til sin rædsel så Axel ham forsvinde. I en brøkdæl af et sekund stod drømmen lyslevende for ham. Men i den havde det jo været ham selv og ikke Jens, det var gået ud over. I næste nu havde han skubbet olietøj og støvler af sig, mens han stadig stirrede mod det sted, hvor han mente, Jens var gået ned, da han ikke magtede at hale ham tilbage om bord med voddet.

Lynhurtigt fik han sin foldekniv frem og arbejdede sig frem langs den fastgjorte, stramme line. Nu kunne han også gennem det grønlig, oprørte vand skimte fættren, der under vandet kæmpede som en rasende for at få foden fri. Endnu et par tag, en dukkert i dybden, og det lykkedes Axel at kappe linen lige under Jens. Men så var også hans sidste kræfter opbrugt, og han sansede ikke mere.

I samme nu, linen blev kappet, kom Jens fri. Selv var han ikke klar over, hvordan det var gået til, men mens han indåndede den friske luft i dybe drag, blev han hurtigt på det rene med, at det kun kunne skyldes Axel, at han var blevet reddet i sidste øjeblik. I det samme fik han øje på fættren lige ved båden, just som han var ved at synke.

Jens fyldte lungerne med luft og dykkede. Han fik tag i Axels skulder, og da han stadig havde hold i den kappede line, lykkedes det ham ved dens hjælp at hale ham med sig tilbage gennem den krappe sø. Dog helt

let var det ikke – afkræftet som han var – at få Axels livløse skikkelse lempet om bord.

Men nu lå Axel nede i sin køje – og fantaserede, som talte han i vildelse. Jens derimod havde fået andet at tænke på end at lytte til fætterens forvirrede ordstrøm. Det var en ret hård tøm, der påhvilede ham nu, ene at bringe „Thea“ frelst i havn, selv om også vinden var løjet noget af.

Axel vågnede, da fætteren tumlede ned over trappen. Han så sig helt forvildet om.

„Det var dig, der reddede mit liv, Axel.“ Jens smilede taknemmeligt til ham. „Er du helt klar over det?“

Der gled en skygge over Axels ansigt. Jo, nu huskede han. Men endnu havde han vanskeligt ved at skelne drømmen fra virkeligheden.

„Ganske vist måtte jeg så bagefter samle dig op. Den ene tjeneste er jo den anden værd,“ grinede Jens. „Men som du ser, er vi begge – trods alt – i god behold, så jeg skulle næsten mene, vi er Vor Herre en tak skyldig.“

„Hvorfor lod du mig ikke blive, hvor jeg var, Jens?“ Axel rejste sig på albuen og så indtrængende på sin fætter. Drømmen rumsterede stadig i hovedet på ham. „Mon ikke det ville have været bedst for os alle?“

„Nej – hør, ved du nu hvad,“ lo Jens, så det rungede. „Ligger du ikke dér og gør vrøvl over, at jeg bare gjorde gengæld – til tak for din hjælpsomhed. Uden dig og din snarrådighed havde jeg bestemt ikke siddet her nu. Eller tror du måske, jeg ville have været stolt ved at vende tilbage alene og skulle fortælle Anna, at jeg havde ladet dig i stikken herude? Nej, du er og bliver da en tosset rad, Axel! Hvad i alverden bilder du dig ind, at hun ville have sagt til det? Ingen ting måske – men simpelthen revet hovedet af mig!“

„Ja – men . . .?“ Der gled pludselig skyggen af et smil over hans vejrbitte ansigt. Og det bredte sig lidt efter lidt til et stort, befriende smil. „Og jeg, som bildte mig ind . . . Jeg tror virkelig, du har ret, når du påstår, at jeg kun er en tosset rad.“

„Ja, når du også selv er af den mening, så . . . Jens

Linens slog en løkke om Jens' fod og trak ham over bord.

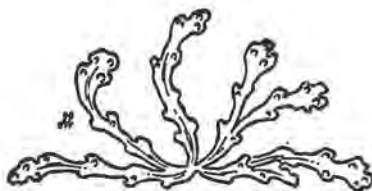
nikkede bekræftende. „Men vil du nu se at komme på højkant med dig. Vi skulle jo gerne se at få „Thea“ i havn igen.“ Han var allerede halvt oppe ad trappen, da han vendte sig og tilføjede: „Og vil du så gøre mig den specielle tjeneste, straks vi kommer i land, at gå op og få alt i orden med Anna. Hvad tror du egentlig, pigen må tænke om dig, at du endnu ikke har haft så meget mands mod og hjerte i livet, at du har kunnet greje en så enkel og ganske ligetil sag som den at få aftalt, når brylluppet skal stå.“

Da „Thea“ efter et langvarigt kryds endelig stod havnen ind, havde en ung pige taget opstilling helt ude på molens yderste hoved. Hendes hår flagrede for vinden, og hun vinkede til de to fætre om bord.

Fra „Thea“ blev der vinket igen. Men denne gang var det Axel. Og han var så ivrig, at han nær havde glemt alt andet.

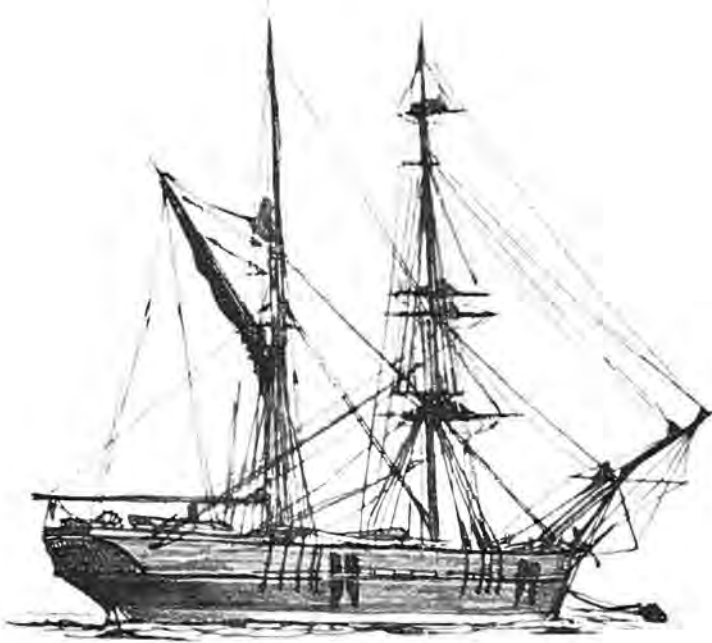
„Har du tænkt dig at sejle skuden ret op på sten-sætningen, din skøre kanin!“ brølede Jens. „Endnu har vi andet at tænke på end fjant og pigeboern.“

Men Axel bare lo til fætteren og lagde roret hårdt om, og „Thea“ strøg nok så flot gennem havneløbet med sin fulde last. Et prægtigt syn. Velegnet til at få blodet til at skyde den unge pige i kinderne, idet hun betragtede den stoute skikkelse, der fattede om roret – men alligevel fandt tid til at stikke hovedet ud gennem styrehusets åbenstående dør og vise sine kridhvide tænder i et stort og lykkeligt smil.

Fra min skitsebog

Af
O. UBBESEN

Skonnertbrig ved bøje

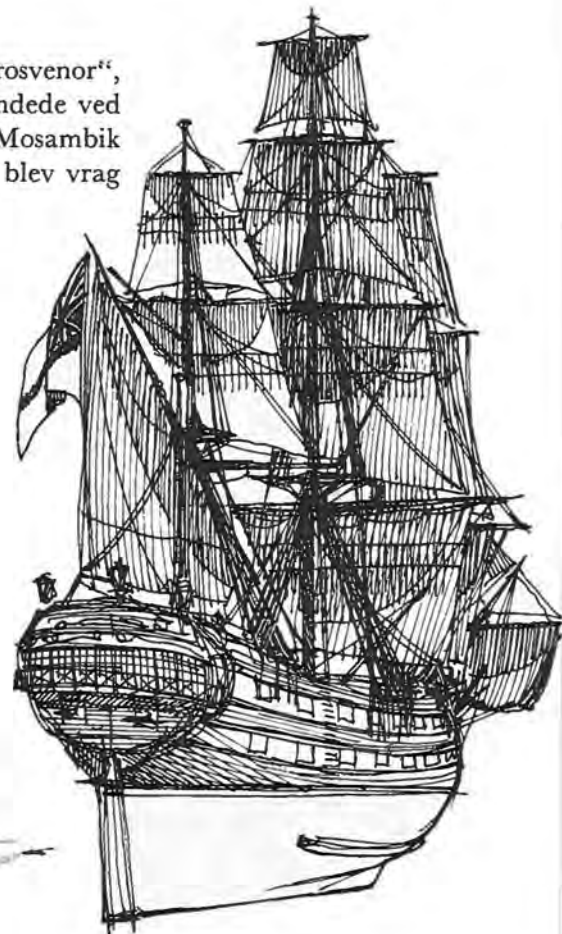

„Savannah“, det første dampskib, der sejlede over Atlanten

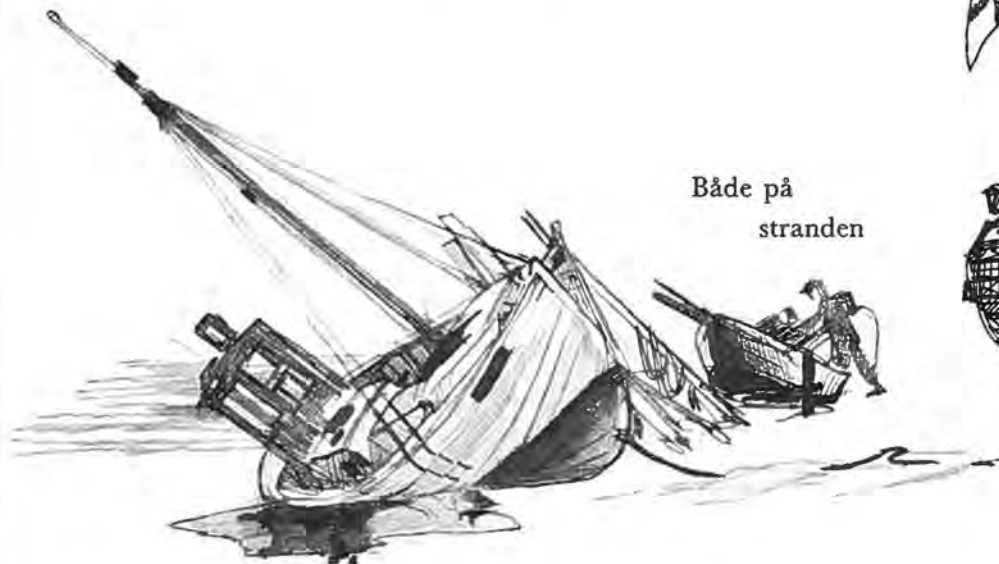

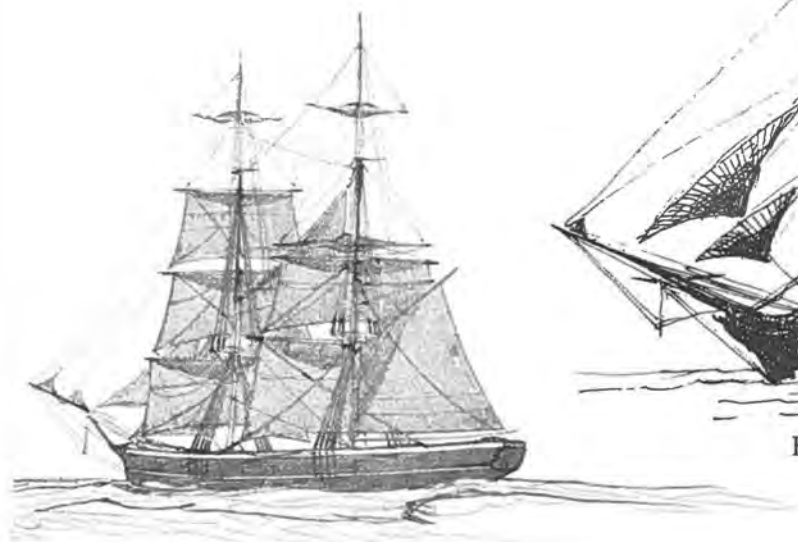
Barken „Plastor“

HMS „Grosvenor“,
som strandede ved
Mosambik
og blev vrag

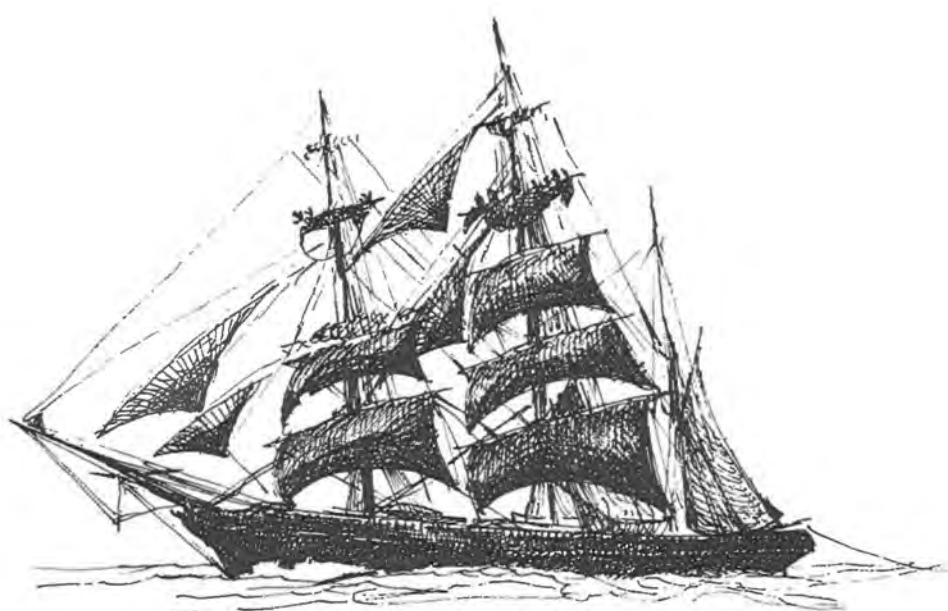

Både på
stranden

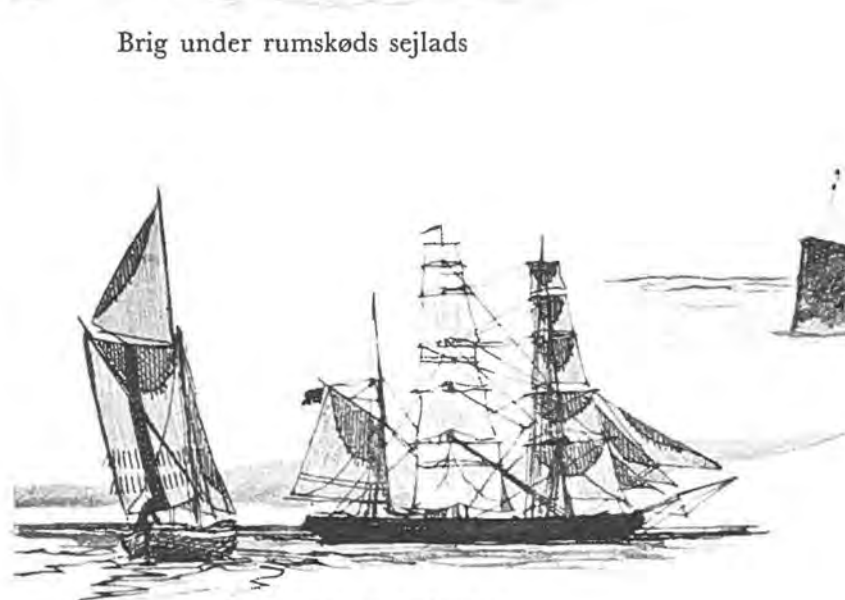

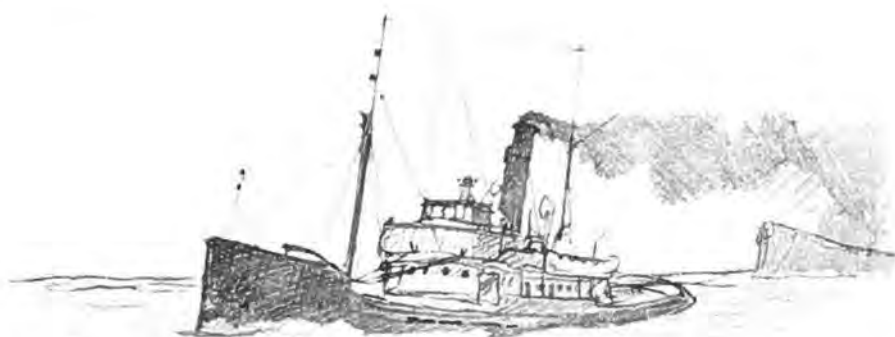
Brig under rumskøds sejlads

Bark sætter alle de sejl, den kan bære

Norsk bark, bak for lods

Søgående slæbebåd

Hjuldamper

Fuldskib fra Dublin under stormsejl

Legenden *om kompasset*

Engang for længe, længe siden ombragte de grumme og hedenske tyrkere alle de gode munke, der vogtede Vor Herres grav i Det hellige Land. Da efterretningen herom nåede ærkebiskoppen af Bordeaux, be-

sluttede han at drage til kongen for at fremføre en klage over denne udåd.

„Herre Konge,“ sagde han, da han stod for majestætsens trone, „imedens I, iført smukke klæder og

Fader Madurec, den gamle bådsmand på fregatten „Alicibiade“, yndede på nattevagt at fortælle den historie, der her genoplives af Henning Nielsen.

Biskoppen af Bordeaux fremførte sin klage over udåden for kongen i Paris.

Kongen og hans tapre soldater
blev indskibet . . .

gentage sig," sagde han, „Mahomet gør klogt i at tage sig i agt!“ Henvendt til ærkebiskoppen fortsatte han: „I må straks gå og samle Jeres skibe og søfolk! Selv stiller jeg mig i spidsen for mine tapre soldater. Og I, ærkebiskop, skal være vor fører til Det hellige Land! Ved alt, hvad der er mig helligt, lover jeg ikke igen at sove i en rigtig seng, før tyrkerne er fordrevet fra Jerusalem.“

Ærkebiskoppen af Bordeaux, der – som I sikkert alle vil vide – tillige var kongens admiral, udrustede nu sine skibe og antog som styr-

mand Johann von Aurey, en gammel bretoner, der var frommere end en helgen, og som kendte enhver kyst såvel i nord som i syd.

Kongen og hans soldater gik om bord. De så modige og tapre ud. Men djævelen, der på Mahomets foranledning befandt sig om bord, mumlede

„Jeg kalder dem grumme og hedenske, Herre Konge, fordi de har fornægtet vor sande religion. De har ladet sig forlede af en vis *Mahomet*, der ved djævelens hjælp er undsluppet fra galejerne i Marsilles. Han har foregøglet dem, at han er en engel, en profet, en Messias eller en jeg-ved-ikke-hvad og på denne baggrund lokket dem til at ihjelslå de gode munke i Jerusalem.“

Disse oplysninger havde til følge, at kongen straks iførte sig hjelm og brynje, greb sit sværd og lod sin stridshingst sadle. „Jeg ønsker ikke, at slige ting skal

med Eders gyldne krone på hovedet, sidder her i Louvre ved Paris og lytter til den skønneste musik, jævnligt morer Eder på baller, drikker af den lifligste og ædleste vin, overværer store troppeparader, fornøjer Eder med alle former for spil såvel ved dag som ved nat eller drager ud i mark og skov for at jage vildt . . . imedens er det ganske undgået Eders opmærksomhed, hvad der er sket på den anden side havet – i Jerusalem. Thi vidste I, hvad der her har tildraget sig, da ville I, Herre Konge, ufortøvet lægge kronen bort, tage de smukke klæder af og i stedet anlægge hjelm og brynje og drage ud for at fordrive de grumme og hedenske tyrkere.“

Da kongen havde hørt ærkebiskoppen tale således, spurgte han: „Hvad er det egentlig, disse tyrkere har gjort, siden I kalder dem grumme og hedenske, og hvorfra er det, I vil have dem fordrevet?“

. . . men djævelen befandt sig allerede om bord.

hen for sig: „Jeg skal sørge for, at de hurtigt kommer til at se betydelig mindre modige og tapre ud!“ Og så pustede han kraftigt og slap dermed de slemme vinde fra helvede løs over ærkebiskoppens flåde, der krydsede sig frem langs kysten, som det var skik og brug dengang. Resultatet var, at skibene af den stærke storm blev drevet ind mod land.

„Herre Konge,“ sagde ærkebiskoppen, „det er på høje tid at stå til havs, hvis vi vil undgå forlis. Når stormen har lagt sig, vil vi ved solens, månens og stjernernes hjælp let kunne finde vor kurs igen.“

Denne udtalelse hørte djævelen. „Lad dem blot stå til havs,“ tænkte han, „jeg ved, hvad jeg vil gøre.“ Og så pustede han endnu kraftigere end første gang, og straks kastede en endnu stærkere storm sig over skibene, der strøg af sted for takkel og tov, uden at nogen om bord vidste hvorhen.

Da skibene havde tilbagelagt omkring 3-400 sømil, lod djævelen en tæt tåge sænke sig over havet. Ja, så tæt var den, at tjære til sammenligning måtte betegnes som det klareste vand! Skønt det var højlys dag, var mørket så tæt som i den mørkeste grav. Hertil kom, at levnedsmidlerne var ved at slippe op på grund af de mange soldater, der befandt sig om bord.

„Måske begynder de at æde hinanden,“ tænkte djævelen skadefro. „Godt at min Mahomet og mine tyrkere befinder sig i sikkerhed i land!“

Kongen og ærkebiskoppen var urolige. Og der var også grund dertil. „Styrmand,“ sagde de til den brave Johann von Aurey, „forsøg at bringe os i land, lige meget hvor det så end måtte blive.“

„Jeg er ikke længere klar over, hvor nord og syd eller øst og vest er,“ svarede den gamle bretoner. „Hvis jeg blot en enkelt gang kunne nå havbunden med mit lod, eller hvis jeg blot en enkelt gang kunne fange et glimt af en af Guds små stjerner, da ville jeg være i stand til at styre direkte mod land.“

Da Johann von Aurey havde talt således, gjorde han korsets tegn, lagde sig på knæ og påkaldte den hellige Anna fra Aurey og den hellige Jomfru Maria. „Herre Konge,“ sagde han, „jeg vil bede Eder og ærkebiskoppen om at gøre som jeg. Bed til Den hellige Jomfru, at hun lader os se sit stjernebillede, for da er vi reddet. Jeg er kun en jævn mand,

en gammel og grånet søulk, men jeg nærer fuld tillid til, at hun vil lede os frelst ud af denne djævelske tåge.“ Den gamle, stoute bretoner hævede blikket og stirrede – med hænderne foldede – op mod himlen. Og med eet råbte han med høj rost: „Nu ser jeg stjernebilledet, Herre Konge! Et vidunderlig skønt stjernebillede! Det har form som et skib!“

Hverken kongen, ærkebiskoppen eller noget andet medlem af besætningen var imidlertid i stand til at se noget som helst på den mørke himmel. Men den gamle mand skildrede med tårer i øjnene, hvad det indtil denne time ikke tidligere var blevet nogen sømand forundt at se, hverken på himlen eller på havet: Et pragtfuldt skib med tre master! Det lyste endnu klarere end månen.

Gamle Johann von Aurey magtede ikke at få et ord frem. Han var så grebet, at han formelig rystede over hele kroppen. Kongen, ærkebiskoppen og besætningen forstod ikke, hvad der gik af ham. De havde jo intet som helst kunnet se. Men da hørtes pludselig oppe fra himlen en fin og spæd stemme, der sagde: „Min gode styrmand, tag blot min stjerne – den vil altid lede dig på din færd over havene.“

Og i selv samme øjeblik så de alle, at Johann von Aurey i hånden holdt en stjerne med to og tredive stråler. Den stråle, som bar liljen, viste mod nord og en anden på tværs gående mod øst. På den, der viste mod vest, var der en ørn med to hoveder.

„Nådige, hellige Jomfru,“ fik Johann von Aurey omsider fremstammet, „din stjerne skal være vort stregkompas. Den skal lede os frem til det hellige land, så vi dér kan vinde slaget mod Mahomet og hans tyrkere.“

Kongen og hele besætningen kastede sig nu på knæ på dækket, mens ærkebiskoppen istemte *Salve Regina*. Da koralen var sunget til ende, kunne Johann von Aurey ikke mere se det skønne himmel-skib. Men fuld af fortrosthed sagde han: „Herre Konge, der er ikke længere nogen fare, jeg kan nu styre min kurs både ved dag og ved nat, i tåge og under alle vejrforhold. Den hellige Jomfrus stjerne er nu vort kompas.“ . . .

Ja, gutter, sådan gik det til, at kompasset blev skænket den fromme Johann von Aurey.

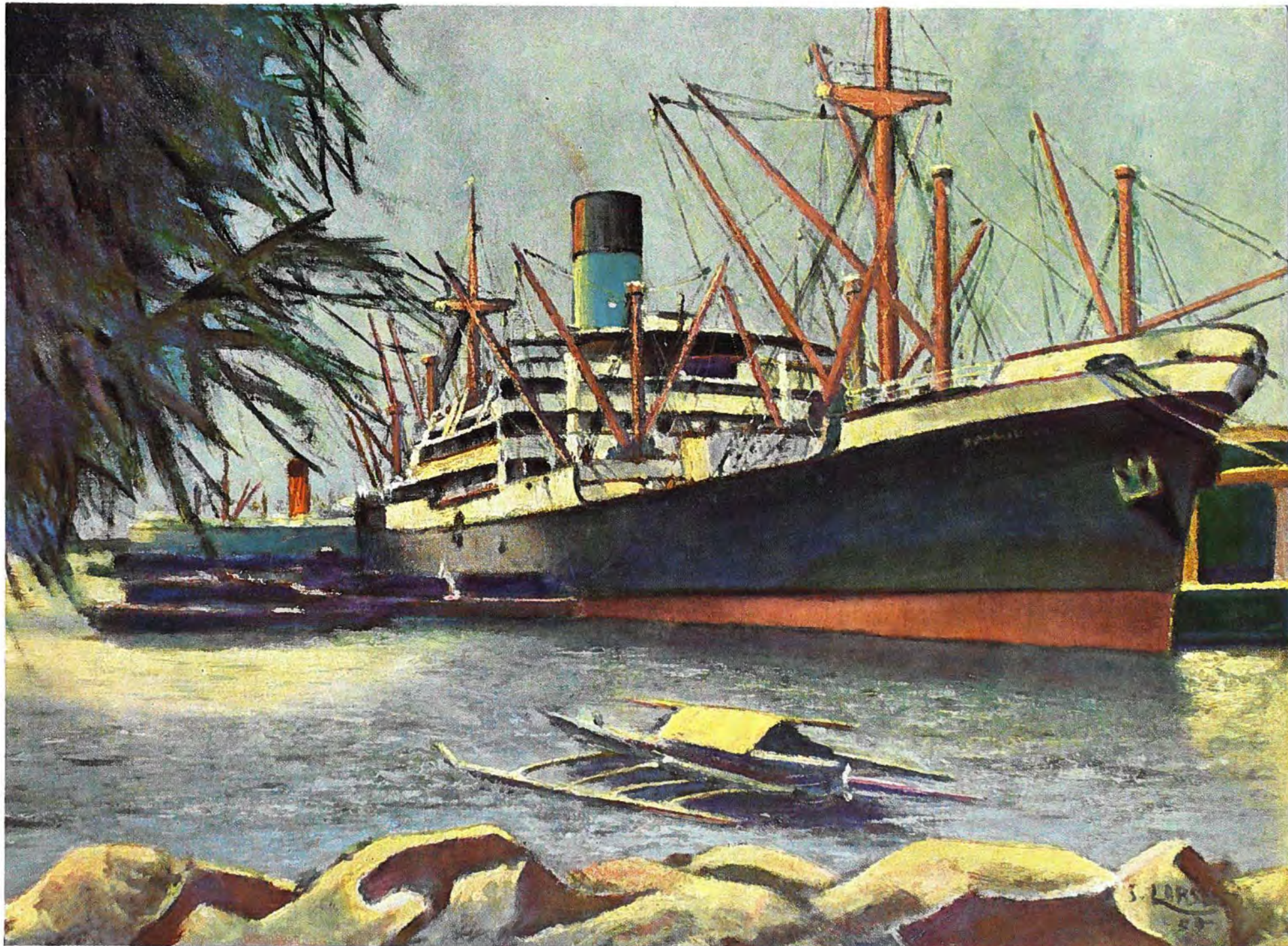

produktion: Brdr. Barentzen

Fuldrigger

MALERI AF CLAUD WENSKUS

Reproduktion: Brdr. Bærentzen

Alfred Holt Ltd. cargoliner (Blue Funnel Line) i Manilas Havn

MALERI AF SVEND AAGE LARSEN

DEM, DER GRAVER EN GRAV —

Dramatiske oplevelser om bord i fuldriggeren „General Grant“

Af skibsfører CHR. PETERSEN — Ill. af OSC. KNUDSEN

Han kom om bord i Cape Town. Udvendig var han sort som ibenholt, men indvendig hvid som det fineste elfenben.

Vort skib var den britiske fuldrigger „General Grant“ på 3550 tons, hjemmehørende i Glasgow.

Vi var på vej fra Liverpool til Beira, som var portugisisk besiddelse dengang. Vi medførte en ladning stykgods og havde været i søen i 77 dage. Den lange rejse skyldtes et cyclonisk overfald, der tog tre af vore bramstænger med tilhørende rær. Vi reparerede så godt vi kunne i søen. Men det hele blev sat i shipshape i Cape Town. Vort skibs bedste fart med god vind lå omkring 15 til 16 knob, men efter overfaldet var vi nede på 10 til 12 mil i timen. Men nu var vi klar til dysten igen.

Den sorte matros hed Sam. Han var 24 år, målte seks fod og tre, bestod af et dejligt, levende muskelbundt og vejede omkring 200 engelske pund. Han smilte gerne, dog ikke til alle. Hvorfor? Ja, det var han ikke selv klar over; han henførte det til en slags instinkt. I dette tilfælde gik det ud over skipperen og bådsmanden. Hvad skipperen angik, så løj instinktet dog, og han fik hurtigt smilet frem. Bådsmanden derimod aldrig.

Skipperen var skotte, begge styrmand englændere og bådsmanden amerikaner, fra sydstaterne. Skæbnen ville, at jeg og Sam kom på andenstyrmands vagt. Samme styrmand var en herlig lille, livsglad cockney (londoner).

Jeg blev hurtigt klar over, at Sam kendte og vidste mere, end man ventede. Han var meget intelligent, og jeg kunne sidde i timevis og lytte til ham. Han var født et par hundrede miles nord for Cape Town i en lille landsby, hvortil der kom en engelsk præst. Sam — med sin grådige hunger efter viden — sugede fra denne gæve prælat alt, hvad han kunne, og præsten var glad for at have en så interesseret elev. Ærligt talt, så var

det kun lidt, jeg kunne lære Sam, men jeg havde også været en doven bandit i skolen.

Det var mest hans beretninger fra skovene og jagten på det farlige vildt, der kildrede min unge fantasi. Jeg glædede mig til hver frivagt. Til gengæld forsøgte jeg efter bedste evne at fortælle om mit hjemland. Sam sad tavs, lyttende, nikkende og smilende. Engang imellem spurgte han, men det var kun, når der kom noget, som lå helt uden for hans horisont.

Vi kom til søs igen. Vort gode skib stævnede nordover, kløvende Sydatlanten med en gennemsnitsfart af tolv miles i timen. Vi bjærgede røjlerne kort før frivagten. Jeg glædede mig til igen at lytte til Sam, og vi var netop kommet i gang, da bådsen stak sit ækle fjæs inden for dørkarmen. Fyren var en langlemmet dagotype — en udpræget mexicaner. Hans onde øjne søgte Sam.

„Hør her, du sorte hund, var det ikke dig, der beslog bagbords nokke af storerojl? Nu er sejlet ved at slide sig løs, du elendige søn af en gorilla, se at komme derop og få det beslæet!“ Idet Sam passerede ham, røg hans støvle ud efter Sams bagparti. Sam gjorde intet for at undgå den, han simpelthen ignorerede såvel støvlen som dens ejermand og gik til vejrs for at beslå røjlen.

Derefter vendte bådsen sig mod mig: „Og du, en ætling af vikinger,“ grinede han, „du sidder og hører på, hvad sådan en skovabe kan fortælle. I kan da ikke være civiliserede, I såkaldte skandinaver, hva’? I skyder vel med bue og pil endnu og går i skindtøj? For fanden, mand, tal dog med folk af din egen farve og lær noget!“

Jeg havde rejst mig. „Jeg kan betro Dem, at alt det De mener har noget med kultur at gøre, kan vi nordboere godt undvære,“ sagde jeg. „Bortset herfra taler jeg med de mennesker, jeg synes om, uanset hudfarven.“ Han blev rasende. Da han gik, snerrede han:

„Din elendige, hvidhårede snotnase.“ Og jeg var dog fyldt 21 år. Hans øjne stirrede hadefuldt på mig, men sparket udeblev.

Da vi passede vort arbejde, måtte bådsen finde andre ofre for sin ondskab. Tømmermanden var finne, og ingen kunne sige andet end godt om ham. Han hørte til dem, man henfører under betegnelsen dybsindige. Han åbnede sig sjældent for nogen, han elskede at være isoleret, at være i fred. Han var af samme støbning som Sam, men ti år ældre. Der var dage, hvor han kun talte en snes ord. Denne gæve gut havde bådsen ganske særlig kig på. „Tips“, som en tømmermand bliver kaldt i deepwaters, ignorerede bådsen totalt. Han regnede sig som selvstændig og modtog kun ordrer fra kaptajnen og førstestyrmand.

Så kom den dag, da bådsen indfandt sig i Tips værksted og pustede sig op. Tips sagde kun disse tre ord: „Go to hell!“ Herpå fik han det mærkelige svar: „Du vil snart blive klogere, tykhovede skandinav!“

Finnen talte dårligt engelsk, men han gik alligevel til førstestyrmand og forklarede, som det var.

Styrmanden svarede omgående: „Den fyr har overhovedet intet at sige over dig, Tips.“

„Må jeg selv tage affære, hvis han kommer igen?“

„Ja, værsgo“, grinede styrmanden, „men du må love mig ikke at gøre ham til invalid, for det har vi ikke råd til!“ Tips sagde tak og gik.

Alt forløb roligt, til vi nåede Beira, der er en jævn stor by. Langt de fleste af indbyggerne er farvede, de fleste af dem fuldblodsnegre. Sam opsøgte sine stammevenner, hvilket var helt naturligt.

Jeg savnede ham meget, da det kun var om aftenen, han havde fri. Bådsen savnede ham også, men af helt andre grunde. Sam havde fået et særligt job af andenstyrmand, som havde betydet bådsen, at denne havde at holde snuden væk, så derfor rasede mexicaneren. Han kunne ikke få luft for sin galde; men det kom.

En aften, bådsen havde været i land og kom om bord i ond og noget påvirket tilstand, fik han den ide at irritere tømmermanden. Det var kort efter midnat, at bådsen dundrede på Tips dør, der ikke var låst. Han rev den op og lyste med en lommelampe lige i øjnene på Tips. „Kom op, du dovne skandinav, jeg har noget dejligt stof i krukken her!“

„Skrup ad helvede til“, hvæsede Tips, „og lad mig være i fred.“

„Næ, gu' vil jeg ej, du skal ha' en drink.“

Tips drak aldrig spiritus ud over en enkelt øl. Han var bange for sig selv, sagde han, fordi han vidste, at han blev voldsom, når han var påvirket. Omsider tabte han dog tålmodigheden, tændte ud og smeldede til bådsen, som væltede baglæns over dørtrinnet og ud på dækket. Han kom dog op igen og søgte at få nogle vilde slag ind på Tips, der roligt ventede på sin chance.

Den kom. Hurtigt og helt uventet greb han bådsen i sine arme, løftede ham op over hovedet og varpede ham udenbords.

Det var fuldmåne, omgivelserne var godt belyst, og der var en del menesker på kajen. I det øjeblik bådsen tændte mod vandfladen, gav menneskene inde på kajen sig til at hyle og skribe. Spektaklet vækkede mig, jeg sprang ud på dækket og løb langs rælingen. Der var ikke ét menneske at se på dækket. I månens lyskegle så jeg et menneske svømme rundt og straks efter til min ubeskrivelige rædsel to rygfiner af hajer, der styrede efter den svømmende med stor fart. De ville snart være ved deres offer. Jeg ventede hvert øjeblik at se deres hvide bug under angreb. Netop da kom en båd padlende. Den nåede svømmeren, der blev hevet op et par sekunder, før hajerne angreb.

Jeg anede intet om slagsmålet mellem Tips og bådsen, anede heller ikke, at det var bådsen, der var faldet i vandet, før jeg så ham komme langs dækket, drivende våd og hylende: „Lad mig få fat i ham, den forbandede, feje morder!“ Jeg skyndte mig at komme i skjul, men dog således, at jeg kunne se og høre det hele.

Bådsen fo'r ind i kabyssen og kom tilbage med en lang, spids forskærrerkniv. Tips havde hørt ham og stod afventende uden for sin dør. Bådsen kom rundt om hjørnet, fægtende med kniven.

„Nå, der er du,“ hvislede han, „det gik ikke, som du havde beregnet, men nu går det, som jeg vil! Forsvar dig, hvis du kan, nu er det min tur!“

Tips blev stående med ryggen mod sin dør. Bådsen kom farende med kniven løftet. Tips arme hang tilsyneladende slappe ned langs siderne. „Så,“ skreg bådsen i blindt raseri, „nu, nu!“ I det samme huggede han til, men finnens arme var oppe et par sekunder før. Den ene slog kniven ud af hånden på angriberen, den anden fandt vej til hans kæbe. Med et rasende brøl lå bådsen sprællende på dækket.

Lynhurtigt pillede Tips kniven op, satte spidsen af den på bådsens strube, idet han med isnende kold stemme sagde: „Jeg kunne gøre dig kold på eet sekund; men nej, du er for ussel til, at jeg vil lade mig spærre inde i årevis for at gøre det af med dig.“

Bådsen gloede hadefuldt på ham, men sagde ikke noget.

Tips rejste sig, kylede kniven overbord, idet han snerrede: „Kom så og lad os få dette ordnet én gang for alle.“ Han stod afventende. Bådsen kom op, men uppercut'en havde frataget ham al lyst til at fortsætte; han nøjedes med at snerre: „Vi mødes i morgen, men et andet sted.“ Ingen af dem havde set mig, og der var ingen andre på dækket.

Nu skal det tilføjes, at Tips aldrig havde været på disse kanter før og derfor ikke anede noget om hajers tilstedeværelse. Jeg hørte ham låse og sætte slå for.

Naturligvis opsøgte Sam sine stammefrønder.

Næste morgen fortalte jeg Sam det hele. Der foregik en utrolig forandring med ham, medens jeg fortalte. „Gentag,“ sagde han i et mærkeligt, hæst tonefald. Jeg gentog og var ikke helt fri for at blive angst ved at iagttage ham. Hans øjne skiftede farve til en slags ravgult, nærmest at sammenligne med et stort rovdyrs af katteslægten. Smilet var kun en grim fortrækning, de mægtige hænder lå i hinanden med et knusende greb, man så knoernes hvidhed træde frem under den sorte hud. Han sagde ikke noget, og jeg blev også tavs.

Lidt efter lidt gled dette mærkelige dog bort som en maske. Han var sig selv igen.

Pludselig udbød han: „Åh, undskyld Chris, men hvor var det synd.“ Jeg vidste, hvad han mente, og nu

vidste jeg også, at Sam var meget, meget farlig. Tips var en blød og fredsommelig fyr ved siden af ham.

Næste formiddag var det søndag. Trods det lød fløjten agterfra med tre lange pift, der betød, at alle mand skulle møde på poop'en. Solsejlet var trukket ned i siderne, således at ingen kunne iagttage noget fra land. På poop'en var anbragt et langt bord med store, højtideligt udseende bøger opslået samt mængder af papirer. Foruden alle os fra lukaferne var først og fremmest skipperen til stede. Han sad for bordenden med en styrmand på hver side. Bådsen stod på styrbords side med to pragtfuldt farvede øjne, Tips på bagbords side.

Skipperen rejste sig og begyndte en slags indledning

i rullende, skotsk dialekt: „Der er foregået noget meget alvorligt her om bord sidste nat. Tømmermand og bådsmand ragede uklar. Sidstnævnte var påvirket af spiritus og var den udæskende part. Slagsmålet endte med, at tømmermanden varpede bådsmanden udenbords.“

Højlydt fnisen og tilløb til latter var i anmarch blandt de tilstedeværende.

„Så, så,“ brød skipperen ind, „jeg betonedede, at dette var en alvorlig affære og forlanger derfor absolut ro. Bådsen har beskyldt Tips for at have forsøgt overlagt mord ved at kaste ham ud til hajerne. Vandet omkring os er, som i forhåbentlig ved, fyldt med disse uhyrer, hvilket styrmanden har afleveret skriftlig advarsel om til hele besætningen. Desværre tog tømmermanden ingen notits af den. Jeg spørger nu: Har nogen af jer været vidne til dette opgør?“

Jeg trådte frem. „Yes, Sir, jeg så det meste.“ Det gav et ryk i bådsen – det havde han ikke ventet.

„Det er jeg glad for,“ fortsatte skipperen, „kom nærmere Chris!“

I det samme hvæsende bådsen: „Det er løgn, kaptajn!“

Skotten så hårdt på ham og sagde: „Hvem har spurgt om Deres mening, bare hold Dem i baggrunden til jeg ønsker Deres udsagn.“

Hvis øjne kunne dræbe, havde jeg været stendød på stedet. Sam lod sit mest charmerende smil spille, idet han så opmuntrende på mig.

„Værsgo’, Chris, dog ikke for hurtigt; andenstyrmand skriver det vigtigste ned efterhånden,“ sagde skipperen henvendt til mig.

Jeg gengav nu alt, hvad jeg havde set og hørt. Da jeg var færdig, spurgte skipperen Tips, om han kunne gå med til min forklaring.

„Javel,“ svarede Tips, „det er korrekt altsammen.“

„Og De?“ spurgte skipperen bådsen.

„Jo, det kan vist godt passe, jeg husker ikke det hele, for jeg var rasende.“

„Hvorfor sagde De for lidt siden, at det var løgn?“ spurgte skipperen. Men bådsen svarede ikke.

Så gav skipper begge styrmænd et vink, og sammen med bådsen gik de ned i salonen. De var væk et kvarter tid, så kom bådsen tilbage. Derefter forsvandt Tips, og han blev dernede lige så længe. En halv snes minutter efter kom skipper og styrmændene tilbage. Skipperen havde et mægtigt ark papir med sig. Henvendt til os alle sagde han: „Værsgo’, sid ned, hvor I kan komme til det.“ Vi satte os på den hvidskurede poop, hvorefter skipperen kom med en udredning, som han kaldte det. „Jeg vil nu bede jer alle lytte intenst og senere sige til, hvis I har noget at bemærke.“

„Bådsmand John Ramsay,“ fortsatte han. Bådsen rejste sig. „Efter de afhøringer, vi har foretaget og

efter en senere drøftelse af det forefaldne, synes sagen at være ret enkel. Hvis De, bådsmand, for eksempel ikke havde været beruset, ville De sikkert ikke have generet tømmermanden, vel?“

Et svagt nej hørtes.

„Andenstyrmand, notér et minus til bådsmanden. Da De regnede med, at tømreren vidste, der var fyldt med hajer, var De delvis berettiget til at kalde ham morder. Et plus til bådsen. Deres angreb med kniven kan henføres under en vis berettiget hævnakt, stadig med samme baggrund som årsag. Et lille plus til bådsen. Inden De sætter Dem, skal jeg ikke undlade at bemærke, at såfremt De havde været ædru, var der intet sket, og vi ville alle have haft vor søndag i fred. Sæt Dem!“

„Tømmermand Karl Páwi Sumonen!“ Tips rejste sig. „De kendte altså intet til hajer omkring os og heller ikke hørt andre tale om det?“

„Nej, jeg kendte intet til hajerne. Jeg taler sjældent med andre end skandinaverne her om bord.“

„Nå, men alligevel havde en på snuden med efterfølgende aflåsning af døren været nok, indrømmer De det?“

„Javel, hr. kaptajn!“

„Altså et minus til tømreren. Så var der det med kniven. I finder bruger den ofte, ikke?“

„Jo, vi fra Nordfinland,“ indrømmede Tips.

„Nå, men De havde kniven på hans strube, og med den vished vi har for, at De intet kendte til hajerne og Deres forvisning om, at bådsmanden ville dræbe Dem, så var det large, at De holdt hævnlysten i ave. Det taler også til Deres fordel, at De varpede kniven over bord. Dette giver et stort plus til Tips. Så kommer vi til det sidste. Bådsmanden anmeldte „mordforsøget“ til mig, for så vidt helt korrekt, når man tænker på hajerne. Men De sagde ikke noget om, at bådsen havde været ved at ombringe Dem. Altså igen et plus til Tips. Lad os nu se på resultaterne og få dem gjort op. Værsgo’ styrmand, læs op!“

Styrmanden læste: „Bådsmanden har et stort minus, et stort og et lille plus. Slutresultat: Et lille plus! Tips har et jævnt stort minus, to helt store plusser. Slutresultat: Et stort plus!“

„Hvis nogen mener, her er sket uret, så sig til, men een ad gangen!“ sagde skipperen. „Der synes ikke at være nogen,“ konstaterede han lidt efter, idet han hævede sin højre arm i vejret. Og når den faldt, var det for sent!

Da rejste Sam sig og trådte frem. „Undskyld, hr. kaptajn, vi er nogle stykker.“

„Hov, hov, hvor mange?“

„Vi er fjorten mand, der mener, at Tips skulle have alle plusserne!“

„Næh, næh, den går ikke,“ smilede skotten forstå-

ende, og idet han pegede på de to tiltalte, fortsatte han: „Efter min mening har I to ikke meget at lade hinanden høre. Men alligevel – havde det været i Old Baily, er jeg bange for, at de havde beholdt bådsen til nærmere undersøgelse og ladet Tips gå. Til slut tak for assistancen, retten er foreløbig hævet. Gå nu hen og hold søndag og hold frem for alt fred.“

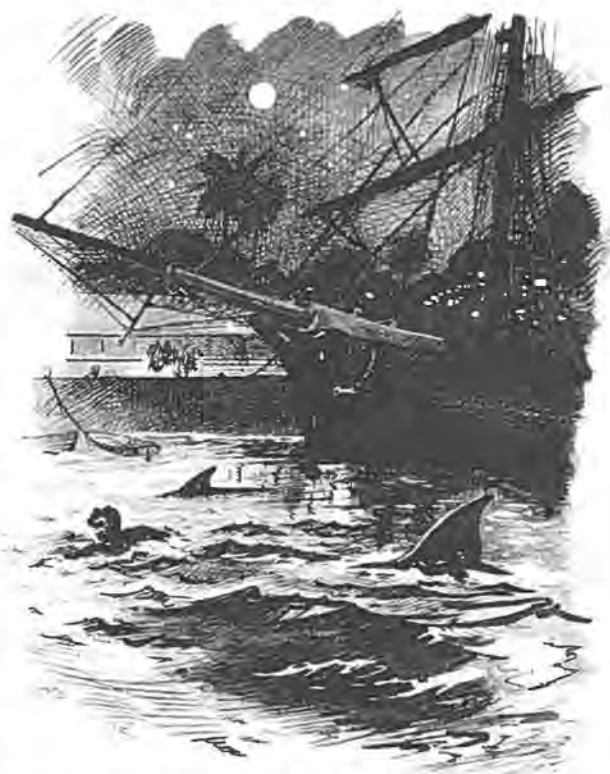
Da vi gik forefter, skubbede Sam til mig og sagde: „Se på ham.“ Han mente bådsen. Denne skummede af raseri, øjnene lyste af had. Selv skipperen havde, om end på en hyggelig måde, været imod ham. „Du kan tro,“ fortsatte Sam, „at vi tre, Tips, du og jeg, vil komme til at føle hans kløer; men lad ham blot komme!“

Vi forlod Beira, bestemt for Valparaiso på Sydamerikas vestkyst, altså rundt den sydlige halvkugles mest berygtede hjørne, Cape Horn. Vi var fire dage ude fra Beira, før bådsen fik lejlighed til at genere os. Det var skæbnen, der greb ind. Vor flinke vagtstyrmand blev syg og måtte holde køjen, og derefter var bådsen selvskreven til at overtage vor vagt. Og nu begyndte en række djævelske påfund, især mod Sam og mod et par nye ofre, en ung engelsk matros og en ung nordmand. Af og til var der også lidt gift til mig og i det halvsjulte til Tips.

Vi passerede Cape Håb og stævnede mod Cape Horn. Temperaturen faldt for hvert døgn, „General Grant“ marcherede med en gennemsnitsfart af tolv knob i timen. Vi havde vagt fra syv aften til midnat og fra syv morgen til middag.

En aften ved ti-tiden gav bådsen ordre til at bjærge forerøjl. Han firede faldet, vi gav skøderne op, totnede gårdinger og braser. Det så noget mistænkeligt ud, at det netop var os fire „under observation“, som blev sat til dette job; men dengang tænkte vi ikke nærmere over det. Det var en kulsort nat, og vi måtte føle os for. Skibet huggede hårdt i den ujævne sø. Da vi var kommet ud på luv nokke, nordmanden yderst, begyndte råen at køre rundt i rakken, sejlet slog, så det nærmest var et held, at vi ikke blev slået ned. Idet råen tog en tømning mod styrbord, klaskede den mod røjlbardunen. Nordmanden fik lynhurtigt en sejsing rundt rå og bardun. Råen holdt op med at svinge, hvorefter han lod sig glide ned ad bardunen. På mindre end eet minut stod han på dækket og følte sig frem til naglebænken, hvor han konstaterede, at begge braser var los. Derefter kaldte han på udkiggen og varskoede ham om at holde øje med braserne. Bådsen havde selv røret. Nordmanden gik hen til ham og sagde: „Jeg kan melde, at det, De ønskede, ikke lykkedes, vi er alle fire levende endnu!“ Her var nemlig ingen tvivl – bådsen havde søgt at ryste os ned, at udslette os.

Da vi fik frivagt, sad vi alle fire og drøftede, hvad der var passeret. Sams smil var dødt, til gengæld var

Folk på kajen hylede og skreg, da de fik øje på hajernes rygfiner.

hans rovdyrfarvede øjne spillevende. Da talen drejede sig om at lade råen forblive fastsurret til bardunen, indvendte Sam: „Nej, kammerater, ingen andre end vi fire skal have hverken andel eller fornøjelse af revanchen!“ Da han langsomt udtalte ordet fornøjelse, kom det smil frem, som jeg havde set engang før, og da vidste jeg besked. Lidt efter gik han, og da han kom tilbage, sagde han kort: „Råen er fri!“

Der var gået nogle dage siden tørnen på forerøjl. Andenstyrmand var desværre stadig syg. Bådsen havde holdt sig mistænkeligt i ro; men at der var lagt planer, vidste vi. Da vi manglede et par dagsrejser til Cape Horn, mødte vi den første snert. Den satte ind med fuldt orkester på aftenvagten, altså vor vagt. Vinden var hurtigt oppe på styrke otte. Bådsen gav ordre til at bjærge underbramsejl. Hele vagten gik op. Denne gang gik det normalt uden beskidte tricks. Derefter kom turen til mellemstagesejl og forsejl. Klyveren var Sams faste sejl, altså på klyverbommen. Det var bælgmørkt. Skibet lå tæt til vinden med farten stærkt reduceret. Pludselig følte det, som skibet faldt af og skød mere fart, dernæst at det blev presset op i vind og sø, satte klyverbom og bakke under og derefter tilbage til den oprindelige kurs. Oppe fra knækstagesejl så jeg det hvide brod feje hen over bakken. I lyset af dette brod så jeg Sam blive slynget ud fra klyverbommen! Det var aldeles umuligt for mig at komme ham til hjælp!

Sam betroede mig senere, at han havde haft fornemmelsen af, at han ville blive varpet over bord den nat. Fornemmelsen havde været særlig stærk, før han

gik ud til klyveren. Derfor havde han varpet tampen af storbraseren over bord og sat den fast indenbords.

Men Sam var en ualmindelig dygtig svømmer. Han arbejdede sig ind til skibssiden, fangede braseren og svang sig indenbords. Kort efter kom han tilbage til lukafet og betydede mig, at jeg skulle holde tæt. Derefter betroede han mig, at han efter at være kommet indenbords igen var gået hen på poop'en til bådsen, som stadig stod til rors. Bådsen gloede på ham som på et genfærd. Med sin dybe, snerrende stemme havde Sam sagt til ham: „Beklager, at det heller ikke lykkes denne gang.“

Vi nåede det berygtede hjørne, som tog mod os med fuld musik. Der var både trommer og piber i alle tonearter. En vestenbrøler dirigerede orkestret – altså lige i næsen på os!

Og netop da skete der noget på vor vagt! I meget hårdt vejr har det altid været en uskreven lov i sejlskibe, at det er enten en styrmand, bådsmand, eventuelt en tømmersmand, der slækker på de læ braser og skøder under manøvrer. Den læ side er altid den farligste, da den meget let kan bordfylde, hvilket betyder, at hele siden står under vand. Under disse forhold var rorgængerens valgt med omhu – det var altid en af de ældste deepwaters. I dette tilfælde var det Tips, der stod ved rattet. Skipperen selv udstedte ordrene fra poop'en. Søen var ægte capehornsk: Høj, levende og brodfuld. Vi hang i wirestræktovene på stordækket og ventede på næste ordre. Den kom og lød: „Klar til at halse!“

Når et sejlskib i godt vejr skal lægges på den anden bov, sker det, som mange vil have iagttaget med lystsejlere, at de drejer gennem vinden, således at denne kommer fra modsat bov. Dette betegnes som at stagvende. Men er kuling og sø så generende, at denne manøvre ikke kan foretages, så er der kun eet at gøre, nemlig at vende halen til storm og sø og komme rundt på denne måde. Det er, hvad vi deepwaters kalder at halse.

Bådsen var ved de læ storbraser, resten af vor vagt ved de luv. Sam havde stået agten for mig, men pludselig følte jeg på trækket, at han ikke var der mere. Igen var det begsort nat. Man så intet. Næste ordre fra skotten lød: „Fast halet!“ Skibet skulle dreje mere, inden vi svingede ræerne. Et par minutter efter lød det igen: „Hal væk!“; men der blev ikke slækket i læ! Førstestyrmand sprang ned og så, at der ikke var nogen til at slække. Han overtog jobbet, og vi halede ræerne rundt. Skibet blev underdrejet på modsat bov. Da alt var klaret af braser, og falder hængt på plads, var det vor frivagt. Kort forinden var bådsen meldt savnet.

Medens vi afførte os det dyngvåde tøj, blev der ikke vekslende mange ord. Da vi sad rundt om kaminen og

havde fået piberne tændt, kom førstestyrmand ind. Vi vidste, besøget betød noget alvorligt. Han satte sig, så sig omkring og spurgte: „Hvem af jer har sidst set bådsen og hvor?“ Vi så på hinanden. Nordmanden var den første til at svare.

„Det var kort før halsningen, at bådsen varskoede mig om at være klar ved de luv braser og lade ordren gå videre til vor vagt, og det gjorde jeg.“

Et par andre mente at have set bådsen ved de læ braser, men det var som nævnt så begsort, at det næsten var umuligt at afgøre. Jeg for mit vedkommende havde ikke set bådsen siden mønstringen på poop'en ved vagtskiftet klokken 19.

„Det vil altså sige, at ingen af jer er klar over, at han er gået overbord?“ sagde styrmanden.

Vi så alle forbavsede op og svarede som med een mund: „Nej!“

Styrmanden gik uden yderligere kommentarer. Vi så på hinanden. Sam sad under hjørnelampen. Det blåsorte muskelspil i hans nøgne overkrop kom her helt til sin ret. Han røg på sin kridtpibe, men sagde ikke eet ord. Lidt efter lidt gled de forskellige i deres køjer. Det havde jo været en lang, hård og meget fugtig vagt. Inden Sam og jeg nåede at komme under tæpperne, trådte Tips ind. Han så lige så forjasket ud som vi andre. Men der var noget særligt ved ham, mere end sædvanligt.

„Ja,“ begyndte han i sit mærkelige, knudrede sprog, „det er netop jer to, jeg vil snakke med. Kom med hen i mit kammer.“ Han havde jo enekammer. Vi gik med ham.

„Som I ved, stod jeg til rors under halsningen, og den gamle selv gav mig ordrene,“ berettede han. „Lige før vi var „plat for vejret“, så jeg noget udenbords i skinnen fra bagbords lanterne. For mig så det ud som et menneskehoved, men søens brod og skibets fart bevirkede, at jeg ikke var helt sikker. Derfor har jeg ikke udtalt mig; men nu gør jeg det til jer to! På en måde var jeg glad for, at jeg stod til rors, forstår I nok, ellers ville mistanken for at have hjulpet bådsen over siden være faldet på mig. Men hva' med jer to – ved I noget? Lige meget, hvad I siger, så har jeg intet hørt – det bliver her.“ Han bankede på sin brede bringe, og samtidig søgte hans øjne Sams.

Sam sad lidt foroverbøjet og karvede tobak til piben, nulrede den omhyggeligt mellem de store labber, stoppede piben, tændte den – og så op.

Tips kendte ham ikke så godt, som jeg gjorde. Jeg så rovdryglimet i øjnene, selv om piberøgen skjulte det skarpeste glimt. Tips sad afventende. Der gik et par minutter, før Sam åbnede munden. Da var jeg helt klar over, hvad der ville komme. Og det kom!

Så roligt, som om det havde været det farligste rovdyr, han havde udslettet, begyndte han at fortælle.

Først om bådsens mislykkede forsøg på at vippe ham ned fra ræerne sammen med os andre. Dernæst om forsøget på at drukne ham fra klyverbommen foruden et par andre mislykkede forsøg.

„Men så kom min chance,“ fortsatte han. „Det var under halsningen. Chris var foran mig ved storbrasen. Jeg vidste, han ville savne mit træk, men vidste også, at han holdt tæt. Så gled jeg med slagvandet over i læsiden og tørnede mod bådsen, da han stod og slækkede på braserne. Jeg sagde kun: „Sæt fast!“ Ellers blev der ikke talt. Jeg tog ham over lønningen; da skibet bordfyldte igen, var han borte!“

„Jamen, jamen . . .“ indvendte Tips.

„Åh, jo, jeg gav ham et par ord med på vejen, inden jeg knækkede hans ryg,“ smilede Sam. „Gå så ned til de andre hajer, sagde jeg.“

Jeg var så ung og havde aldrig været ude for noget af denne slags. Selv om jeg havde deltaget i voldsomme slagsmål, så havde de dog aldrig tangeret døden. Alligevel følte jeg mig som partner i dette dramatiske opgør. Jeg ville dog helst holde mig i baggrunden, og det lykkedes.

Næste morgen var vejret venligere. Der var imidlertid andet om bord, der pegede i en helt anden retning. Klokken ti kom førstestyrmand hen til os, der havde frivagt, med anmodning fra skipperen om at møde på poop'en kl. 11.30. Om grunden sagde han intet, men vi kendte den. Kort før den aftalte tid kom Tips ind. Han gav gode råd, og vi fulgte dem.

Så ringede klokken fra poop'en. Skipperen kom op, så sig omkring og sagde: „Her er altså vagten, som var ved braserne under den halsning, hvor bådsen forsvandt. Jeg vil foretrække, at vi går nedenunder, værsgo!“

Jeg havde kun været i salonen een gang før og var da blevet meget imponeret af omgivelserne. Det var jo i de tider, hvor en skipper i en deepwater var mere suveræn på sit område end nogen monark.

Skipperen havde journalen på bordet foran sig og udtalte: „Det, der er det vigtigste i denne triste sag, er at skaffe vidner og tidspunkter. Efter styrmandens udsagn er dette imidlertid ret håbløst, da ingen har set noget.“ Han holdt inde et øjeblik, så over mod Tips og tilføjede så med et lille smil i øjenkrogene: „Ja, Tips, for så vidt var De den eneste, jeg kunne kaste mistanke på efter episoden i Beira, men De stod til rors under halsningen og har således det reneste alibi! Jeg er endvidere klar over, at bådsen ikke havde en eneste ven i skibet, og jeg vil tilføje, at det ikke forbavser mig. Vi har dog allesammen en pligt til at finde en årsag til hans forsvinden, så træd derfor frem og fortæl, hvornår I sidst så ham!“

Ingen rørte sig eller sagde noget.

„Vil det sige, at ingen af jer har set ham, siden han

Sam fangede brasen og svang sig indenbords.

peb til halsning? Enhver, der hævder dette, bedes rejse sig!“

Vi rejste os alle.

„Ja, styrmand, så har vi kun at tilføje i skibsdagbogen, at det var et ulykkestilfælde, og i morgen vil vi lave en liste over hans forskellige ejendele og sende det hele hjem. Så skulle der ikke være mere at tale om – alt er tilført bogen, og retten er hævet!“

Vi kom til Valparaiso. Tips, Sam og jeg var i land et par gange. Siden forhøret havde Sam haft sit mest charmerende smil fremme. Det var en hel fornøjelse at iagttage ham.

Fra Valparaiso gik turen til Iquique for at laste salpeter til Hamburg. Det var helt utroligt, som alt var forandret i skibet, fordi bådsen var „afmønstret“. Det hele var så idyllisk, som man kunne ønske sig. Jeg skulle hjem for at begynde min navigationsuddannelse. Vi – trekløveret Tips, Sam og jeg – festede på Sct. Pauli aftenen før min afrejse. Inden vi skiltes, spurgte jeg Sam, hvorledes han havde det med samvittigheden.

„Oh, dear me, Chris, den er så afsleben og hvid, så en engel må misunde mig!“

Fløjten lød, toget gled ud. Der stod han – med de pragtfulde tænder skinnende i et ærligt smil og med øjne, der ikke havde noget med et rovdys at gøre.

Jeg har aldrig mødt hverken Sam eller Tips senere; men de står i min erindring blandt de mennesker, jeg sidst vil glemme!

Morgen i amerikansk havn

I den forårsmilde morgen er den store havnekaj
et spadserested for drengene fra Svendborg og Shanghai,
– men så fløjter en sirene, at en arbejdsdag begynder.

Så af sted, om bord i trampen!

Og nu tændes verdenslampen
for at lyse for hver toldermand og havneslusk og synder,
– den forgylder også dampen
og det fede kulrøgshår,
som hver skorsten frit udslår!

Og de sorte kraner synger, og det larmer fra hver slisk,
og de hvide storbymåger styrter ned og fanger fisk,

– de er havnens fri pirater, og det hænder,
at en jungmand, som er svedig,
ønsker, han var løs og ledig

som de kongelige fugle, for hans unge hjerte brænder
af en drøm, hvor ingen svedig
sømand frygter et forlis
på *The street of seven seas*.

Og han digter på sin fabel, og han maler på et navn,
frisker op et slidt *Johanne* i den brede agterstavn,
som er bidt af tropesol og palmekysters hvide brænding.

For i kvæld, når sol er nede,
skal *Johanne* være rede

til at føres ud af lodsens og forsøge nok en vending
på et verdenshav i vrede.

Men dets tordenmelodi
gør en jungmand fuglefri!

Knut Dokker

Reproduktion: Brdr. Barentzen

År 1799 forsvandt fregatten „Hvide Ørn“ spurløst i Middelhavet

MALERI AF PAUL SINDING

Reproduktion: Brdr. Eerentzen

Tremastet skonnertbrig ved aften

MALERI AF FR. LANDT

STRANDVAGTENS FRISTELSE

Af JACOB LØKKEN

III. af OSC. KNUDSEN

Mens købmanden pakkede varerne ned i kurven, stoppede havbonden Kræn Lien sin pibe med den grove, billige langtobak fra dåsen på disken. Han proppede godt til, så solidt endda, at han ikke kune få ild, skønt han sugede, til kenderne stod hule, og han gav et arrigt grynt fra sig.

— Nu er den forbandede pibe stoppet igen, knurrede han, mens han opgivende stak den i lommen.

Købmanden grinede en smule indvendig, for han vidste godt, at når Kræn kom hjem, krattede han tobakken ud, og så var der rigeligt til mindst fem piber. Men ellers var Kræn sandelig god nok. Ingen kunne beskyldte ham for at være nærig, men fattigdom gør ikke sin mand ødsel, og da Kræn ligesom de fleste af kystens folk sad i ret usle kår, var røgtobak ikke hverdagskost for ham, nej, han skulle være glad, om han kunne bjerge sig til et fjerdingspund skrå en gang imellem.

Se, det vidste købmanden. Han vidste også, hvad der nu skulle ske, for sådan var skikken hver lørdag, når havbonden kom på sit ugentlige indkøb. Kræn skulle nødes, og købmanden skammede sig ikke ved at gøre det, for han købte ikke over evne og dækkede sin kredit ind på rimelig tid, hvis han en sjælden gang måtte skrives i den sorte bog.

— Har du nu fået, hvad du skal have? sagde købmanden prøvende. — Det var da ikke skønt, om Katrine skulle jage dig af sted igen i det her vejr!

Kræn Lien målo, og de havblå øjne så flirende på købmanden. — Det tænker jeg næsten, hun vil få svært ved, sagde han lunt — Men forresten . . . det er vel knapt, der er råd til mere?

— Du skal jo skrives alligevel, Kræn. Og hvad tror du, Katrine siger, hvis du kommer hjem uden sirup til kaffen? Vi må vist hellere putte et pund i kurven . . . og en kardus skrå. Ellers klarer du ikke strandvagten i nat. Det blæser som død og helvede, og havet er allerede i klitterne. Sæt du dig nu hen til de andre og få en dram til at gå hjem på, mens jeg ordner det her . . .

Kræn gav nølende efter, men det godlidende smil viste, at hans modstand ikke var så slemt ment. Smilet havde nu også en anden årsag. Kræn brugte det mest

til at dække sine indre følelser med, men han kunne ikke narre købmanden, der kendte sine folk derude fra Grønbjerg klit. Disse havbønder, der var fiskere og husmænd, som vejr og vilkår nu bød det året rundt, havde et eget sind, og det var ikke altid lige let at blive klog på, hvad de gik og tumlede med. Købmanden så tænksomt efter Kræn. Den lille, tætte mand, hvis vældige styrke et langt livs slid og slæb ikke kunne kue, fordi hans sind var levende, vendte ryggen til ham. Den var bred og rank, armene lange med skovlstore hænder, ansigtet skarpt og rent med mærkeligt friske og glatte kinder. Nu, hvor han sad blandt de andre mænd, fiskere og havbønder som han, tindrede øjnenes lurvorne smil i al stilhed, men dybest inde gemte de det tungsind, der groede af klittens grå og vilde øde og næredes af dens syngende ensomhed. Sjældent kom det klart frem, men købmanden havde set det. Han så det just nu, og han blev lidt bekymret. En pludselig godhed fik ham til at liste en håndfuld kandis ned i kurven, uden at nogen så det. Man sagde, at Kræn var ved at gå fra hus og hjem. Kan hænde, at en klump kandis ikke hjalp meget på det, men købmanden kendte de små opmuntringers værdi. Der skulle så lidt til før at forsøde tilværelsen hos fattigfolk.

Kræn fik sin dram, som han skænkede fra stendunken på disken. Han slog den i sig med et kast og tog en til, men så var det også slut, og han nøjedes med at lytte til den knappe samtale, som var i gang. Ingen af mændene sagde meget, og da døren til butikken røg op med et brag, og en mand væltede ind med et sus af storm og mørke og piskende septemberregn omkring sig, blev der fuldkommen tavshed. De viste tilsyneladende ingen interesse og da slet ikke overraskelse, skønt der ellers nok kunne være grund til det, for ingen af dem havde set manden før. Fremmed var han, det var let at se, men iøvrigt var han ikke nem at tage kending på, for han var klædt på til vejret og hyllet ind i en stor, vid kappe, som han havde slået over hovedet. Han hilste og gik frem til disken. Den døsigge tranlampe, der hang i loftet, gav ikke meget lys, så de fik ham ikke rigtigt at se, men stemmen fortalte en del om manden. Den var dyb og klangfuld, venlig og bydende på een gang, og den indgød på en besynderlig

måde tillid, skønt han talte det klare, distinkte købstadsmål og altså ikke var en af deres folk.

Af hans samtale med købmanden fremgik det, at han netop var kommet med dagvognen fra købstaden, og han skulle gerne videre til Grønbjerg by nu i aften, så han ønskede at leje en vogn til at køre sig nordpå.

Det kunne nu blive svært nok, mente købmanden. Han troede rent ud sagt ikke, man fik noget menneske til at driste sig ud på den tur i det vejr. Vejen til Grønbjerg var i en ringe forfatning, og man kunne ikke køre på stranden, når stormen rasede. Desuden var Grønbjerg å ikke til at komme over med hest og vogn. Havet stod helt op i klitterne og gjorde udmundingen til en frådende malstrøm, som det var galmandsværk at vove sig ud i. Men hvis købmanden måtte give et råd, så ville han foreslå, at den fremmede gik derud langs stranden. Tog han af sted nu straks, kunne det vel lade sig gøre, om han da holdt sig helt oppe ved klitbjergene, men det gik heller ikke an at vente ret længe, for havet voksede hurtigt og voldsomt. Når han så kom til åen, skulle han bare søge op i landet, indtil han traf på en sponse. Muligvis var den første skyllet væk, men den næste skulle nok være der, og så kunne han komme over åen. Derefter gjaldt det blot om at fortsætte lige mod nord. Han ville kunne se lyset fra Grønbjerg præstegård, og dér blev han sikkert godt modtaget, om han da ville spørge om vej eller bede om husly for at hvile sig lidt, inden han skulle videre.

Hvis han ellers skulle videre?

Købmanden var frittende i al sindighed, og den fremmede blev smilende i stemmen, men lod forresten ikke til at være til sinds at lade sig spørge ud. Han gled let hen over det i en venlig tak for det gode råd, som det var hans hensigt at følge. Desværre blev det ham så umuligt at tage sit rejsegods med sig. Han havde nogle kufferter og kasser ude i købmandsgården, men hvis de kunne få lov til at blive stående, ville han sende en vogn efter dem, så snart det blev vejr til det.

Købmanden lovede beredvilligt at opbevare den fremmedes sager, så længe det skulle være. De kunne stå sikkert og godt i pakhuset, og han gik selv med ud for at stille dem ind. Da den fremmede gik den anviste vej bag om disken for at komme ud i gården gennem bagbutikken, passerede han mændene, der sad tavse på tønder og tovruller længst henne i butikken. En af dem skænkede sig just en dram og drak den ud, da han gik forbi, og han hilste dem med et: „Skål . . . og Guds fred!“

— Tak for det! mumlede en enkelt af dem, men de fleste nikkede bare.

— Hvad var det for en karl? sagde en af dem, da han var borte. Det var egentlig ikke et spørgsmål, bare noget han sagde, og han fik heller ikke noget svar. Der opstod en lang tavshed, og de hørte stormen huje og regnen piske mod de små ruder.

— Det var vel ikke den ny præst? sagde en anden sindigt og hen for sig.

Da smålo de svedent, sådan i al gedulghed. Nåh

nej, det var nok ikke den ny præst, for det rygte var gået forud, at han skulle være en streng, men retfærdig mand, en forkynner af Guds nåde og en revser for Herren. Så han hilste vist ikke en fattig fisker, der tog sig en dram, med et venligt „Skål og Guds fred“.

Så talte de ikke mere om ham, og han glemtes helt i en bemærkning fra en fisker til Kræn Lien, om han ikke ville have en mand med sig på strandvagten i nat; men det ville Kræn ikke. Han havde hårdt brug for de sølle skillinger, som den syv timer lange tørn gav.

— Det er også noget svineri, at gamle Klitbo ikke sætter dobbeltvagt ud i nat. Vejret er da til det! brummede en af dem.

— Det er ikke for godt, indrømmede Kræn Lien. Men Klitbo rutter ikke med statens penge!

Købmanden, der nu var kommet ind igen, gav sit besyv med:

— Hvad ved vi om det. Det kunne bedst ligne ham at skrive dobbeltvagt på og selv stikke pengene i lommen!

— Nå, så slem er han vel ikke, mente Lien, der gerne troede det bedste om sine medmennesker. — Men han vil se penge, det er sandt nok! tilføjede han en smule bittert. Så gik han hen og tog sin kurv, og uden et ord forsvandt han ud i stormen.

Købmanden stirrede grundende efter ham. — Han får en hård tørn i nat! sagde han.

— Ja, det er ikke et vejr at gå alene i, mumlede en fisker betænkeligt. — Han skulle tage en med sig, men det er han vel for nærig til?

— Kræn Lien er ikke mørkeræd som så mange andre! spottede købmanden, og fiskeren dukkede sig. — Jeg tænker næsten, at selv du ville gå alene gennem helvede, hvis du skyldte Klitbo penge, og du ikke havde anden udvej for at skaffe dem. Kræn Lien skal betale terminsgæld om en uges tid. Han har dem ikke, og så kan du vel begribe, han må gå sin vagt alene!

De andre tav. Når det forholdt sig sådan, havde de ikke noget at skulle sige. Enhver af dem vidste af bitter erfaring, at gamle Klitbo ikke var til at spøge med, når det gjaldt penge. Han gav ingen henstand. Man kunne tigge og trygle, men han var uden nåde, og fordi de sad inde med denne frygtelige vished, bad de i deres tilsyneladende hårde og mørke hjerter til, at Kræn Lien måtte klare sin termin, hvordan det nu kunne gå.

— — —

Gamle Klitbo var en snedig mand. Han havde sine egne terminer, tre måneder senere end de normale. Så var han sikker på, at enten havde folk de penge, de skyldte ham, eller også slet ingen. Det passede nu ikke for Kræn Liens vedkommende. Han havde virkelig 50 rigsdaler, men skulle af med 100. På vejen hjem gik han indenom ad Strandgården til den mægtige mand og sagde det, som det var. Men Klitbo var ubøjelig. Alt eller ingenting ville han have, og blev det ingenting, tog han huset.

Kræn var tavs, da han kom hjem til Katrine. Han lagde sig straks for at hvile et par timer, inden han

skulle på strandvagt. Imens sad Katrine og strikkede. Lys havde hun ikke meget af. En væge påseede og osede i en transkål på væggen, men af og til lagde hun en lyngtørv på arneilden. Den flammede straks op og forsvandt i en luende buldren, så voldsomt var trækkeret i skorstenen. Stormen rev i huset, så det skælvede, og havets hule drønen fik lergulvet under hende til at sitre. Men varmt var her, og Kræns svage snorken lød helt hyggelig. Det var ikke skønt at være ene sådan en nat.

Noget senere satte hun kaffekedlen over og vækkede Kræn. Han klædte sig på, og de drak kaffen, der var sødet med sirup. Den var hed og stærk og kvikkede op, men de var tavse, for de havde levet så længe og så tæt sammen, at den ene vidste, hvad den anden tænkte.

Lidt senere lukkede Katrine sin mand ud i natten. Hun blev stående i den åbne dør og så efter ham, men stormen og det bundløse mørke slugte ham i et hvirvlende sug, der var ved at tage pusten fra ham. Det blev en streng tur, forstod han, og da han nåede ud til de yderste klitter og begyndte sin vandring strandlangs, skælvede hans sind i gru. Som et brølende, frådende uhyre gik havet mod land. Det hamrede mod kysten med sine hårde knoer, og stormen sendte de vældige søer ind over den ellers så brede strand. Havet fyldte de mørke, vilde slugter mellem klitbjergene med et brusende, livsfarligt kog af mandsdybt vand, der mange steder havde vasket klitstien bort. Men Kræn gjorde sin pligt. Han gik og gik og følte sig vel ved det. For han kunne jo som så mangan anden have lagt sig bag en klit og sovet vagttiden ud, men det var ikke Kræns sag at svigte, og når han denne nat ikke gik strandvagten ud, skyldtes også det, at han ikke svigtede trods alt.

Det var ikke så lige en sag at finde vej selv for ham. Af og til måtte han jo op på de højeste banker for at se ud i vest, om der skulle være skibe i havsnød, måske endda strandinger, men når han så kom ned i de dybe dale og mørke kløfter på sin videre færd, kneb det for ham. Skønt han kendte disse klitbjerge ud og ind og havde navn til mange af dem, var det, som ville de ikke kendes ved ham i nat. Bedst som han stræbte sig frem mod stormens pres, kunne havet komme stejle op i en snæver slugt og slå fødderne væk under ham. Så gjaldt det livet, om han skulle bjerge sig fri af suget udefter. Eller jorden kunne pludselig forsvinde i et brat fald, og han havnede i et vandfyldt hul, som det var svært nok at komme op fra. Dyngvåd var han hele tiden, han skiftevis frøs og svedte, men fremad gik det, ukueligt og stædigt, og han gav ikke op.

Havde han kendt til angst for mørket og dets væsen, var det ingen sag for en ellers modig mand at få sig en skræk i livet. Natten var fuld af en jamrende gru, der jog ud fra dalenes og slugternes uhyggelige mulm. Det var, som tog vejrets ondskab fast form. Groteske, levende væsener lå på lur alle vegne. De sneg sig frem fra lumske baghold eller sprang ret på ham med stormens kast fra klitbjergenes skarpe kamme; men han

Kræn gøs . . . rørte liget sig ikke?

kendte dem og frygtede dem ikke. Aligevel gøs han en smule, da han i en dyb og snæver kløft, hvor en lille bæk skar sig vej gennem klitterne ud til havet, syntes at se en sort skikkelse komme springende imod sig. Det løb ham koldt ned ad ryggen, men i det samme væltede en vældig sø ind i kløften, og han fik andet at tænke på. Han løb længere ind, men havet nåede ham og søgte at slå ham i bunde. I en sidste kraftanstrengelse prøvede han at klatre op ad en stejl skrænt. Han klamrede sig med arme og ben ind til den sandede græsbrink, fik fat i en tjørnebusk, og det lykkedes ham at holde sig fast, mens havet bruste op omkring ham i et hvirvlende kog. Det blev næsten værre, da vandet trak sig tilbage, og suget havde nær taget ham med sig. Langsomt sivede kraften ud af alle hans lemmer, han følte en dødelig mathed, og en mærkelig ligeglad slaphed kom over ham. Det var et held for ham, at det værste nu var overstået. Vandet nåede ham kun til knæene, så han kunne uden større risiko slippe sit tag og vade indefter, hvor han med usvigeligt instinkt fandt klitstien, der gennem en hulning med høje brinker på begge sider førte til vadestedet over bækken. Selv her stod der vand. Det var aldrig hændt før i hans liv, men han fik ikke tid til at undre sig over det, for pludselig snublede han og faldt fremover. Han tog for sig, og i samme nu stivnede han i spænding. En sær skræk gjorde ham kold og hed på een gang, men frygten drev ham til handling, og han huggede sine næver i det mærkelige, som lå under ham. Der skete til hans undren ingenting, så han besindede sig og rejste sig op på knæ, mens han famlede med sine hæn-

En skikkelse halvvejs tumlede ind, da Katrine åbnede døren.

der hen over den forhindring, der var skyld i, at han var faldet. Og da sprang en dyb lettelse frem i hans sind. Åh herregud, et menneske! Men lettelsen blev straks til bekymring, til sorg. Det var vel en strandvasker, en sømand fra et forlist skib. Kræn Lien fik travlt. Ilsomt slæbte han manden op fra hulningen og fandt et tørt sted blandt pors og lyngris op ad en skråning. Han tumlede med ham, vendte ham om på maven og lod vandet løbe ud af ham. Han gned ham, og han bankede ham, men lige lidt hjalp det, og det var vel heller ikke at vente. Ingen kom levende fra havets frygtelige greb sådan en nat.

Så undersøgte Kræn strandvaskeren. Han fandt flere ting på ham, men de fortalte intet af betydning. Om livet havde manden et svært bælte, som Kræn løsnede, og da det klirrede så besynderligt, tog han det nysgerrigt helt af og undersøgte det. Det viste sig at være en pengekat, fyldt med tunge speciedalere, og da Kræn sad med de blanke sølvmonter i sine store hænder, steg et mærkeligt begær frem i ham, han aldrig før havde kendt. Han viste det fra sig, men det kom igen med besættende styrke. Det onde og det gode sloges i ham, for her var jo redningen fra at skulle miste hus og hjem. Manden var død og havde intet at miste, Kræn var levende og *skulle* leve. Skadede det nogen, om han tog disse penge, så han kunne klare terminen og slynge den satan til Klitbo pengene lige i synet?

Kræn rejste sig, men tøvede endnu. Han så ned på strandvaskeren, der lå livløs i græsset. Så gik Kræn. Bare nogle skridt. Han vendte sig igen og stirrede på liget. Rørte det sig ikke? Det var, som hovedet bevægede sig. Kræn gøs i gru. Han lyttede mod natten og stormen. Ingen så ham, ingen hørte ham. Men hvad var det? Fra strandvaskeren kom en ræbende lyd, der blev til et svagt råb. Kræn lyttede, men tog sig i det.

Manden var jo død. Alligevel fyldtes han langsomt af en stor rædsel, han gik længere bort, og pludselig satte han i løb. Som et jaget dyr sprang han over klitterne, og næsten fra vid og sans sprængte han sig til et fattigt forsøg på glemsel i kampen mod klittens og nattens skogrende ondskab, der drev ham hastigt hjem-efter.

Katrine lagde et par lyngtørv på ilden og fik den til at blusse op. Det blæste knapt så stærkt, men flammerne luede voldsomt og gav lys og varme. Og Kræn havde varme behov. Han frøs langt ind i sjælen, mens

han sad og sank sammen ved bordet, syg og træt og knuget ned i tungsind.

Katrine kom en slant vand i kedlen for at klare kaffen. Så skænkede hun op i hans krus. Han havde talt længe og sagt alt, og nu var de tavse.

— Hvad vil du så? spurgte hun endelig. Hendes stemme var tonløs, men de ellers så blide øjne blev hvasse og strenge, da hun så på ham.

Kræn drak den skoldhede kaffe og var tavs længe. Så rejste han sig, og der kom ligesom mere styrke og stædig vilje over ham.

— Har du tørre klæder? brummede han uden at se på hende.

Katrine blev mildere. — Går du? spurgte hun blødt.

Han blev sikrere. — Ja! sagde han fast. — Pengene skal tilbage, hvor de kom fra, og liget skal i hus.

Katrine fandt i en fart undertøj og sokker, bukser og trøje frem, mens han tog sit våde tøj af. Han klædte sig hastigt på og var nu mere nærværende.

— Hvorfor har du stillet lys i vinduerne? spurgte han.

— For at du kunne finde hjem, svarede hun stille. Og der kan da også være andre ude i nat. Man ved aldrig...

... Manden, der lyttende krøb sammen ved det østre vindue, hvor der var læ og stilhed, smilede en smule. Så listede han hen til døren og bankede på med hårde slag.

Katrine og Kræn så undrende på hinanden. Hvem kunne det vel være? Katrine tog lyset fra vinduet og gik til døren. Hun åbnede den, og en skikkelse halvvejs tumlede ind, mens Kræn ildsomt fik bjerget pengebæltet, der lå på bordet, til sig.

De stirrede på den fremmede, og Kræns hage faldt ned, så skrækslagen blev han. Han hvidnede i angst og rædsel. Det var strandvaskeren, og nu talte han:

— Jeg så, her var lys! stønnede han. Hjælp mig, I gode mennesker. Jeg . . .

Mere fik han ikke sagt. I det samme vaklede han, men Katrine sprang til og greb ham, inden han faldt. De fik ham lagt hen på slagbænken, hældte kaffe og brandevin i ham, og han kom da så meget til sig selv, at han kunne fortælle sin historie. Han var på vej nordpå, da han faldt i et vandhul og var nær ved at drukne. Bevidstløs lå han i mange timer, men omsider vågnede han op og fandt på en eller anden måde frem til deres hus. Så meget fik de ud af ham, men heller ikke mere, for pludselig faldt han i søvn. Han lå hen som en død; men han sov. Han var levende.

Kræn følte en stor tak fylde sit hjerte, og i al nænsomhed fik han spændt pengekatte om mandens liv, uden at han mærkede det. De dækkede ham til, så han lå lunt og varmt, og stille gik de til ro i alkoven. De lå tavse ved siden af hinanden. Kræn tog Katrines hånd, og sammen hørte de stormen rase ud og stilne af, mens en skøn fred kom til deres sind og fyldte dem, til de sov ind. — — —

Næste morgen vågnede de sent, og stor var deres bestyrtelse, da de fandt, at manden var væk. Men den næste opdagelse gjorde dem stumme og målløse: På bordet lå femogtyve store speciedalere i fem små stabler. Det blanke sølv skinnede frydefuldt i morgensolen, og Katrine slog hænderne sammen: — Jamen, Kræn da! Se her! Hun greb en lille seddel, der lå på bordet, og stavede sig med besvær gennem de få ord. „Tak for husly!“ stod der bare.

Katrine både lo og græd. — Nu kan vi betale Klitbo! råbte hun og omfavnede Kræn, der ingenting forstod, men alligevel blev blank og våd i øjnene, mens en dyb taknemlighed tog ham.

Hen på formiddagen tog de deres pæne tøj på for at gå i kirke. Skulle de ikke takke Gud sådan en dag, om så den nye præst var nok så streng og fordømmende? Hvad gjorde vel det, for var Kræn ikke tilgivet, og var ikke den lyse dag fuld af sang og glæde? Selv havet lo til dem, da de gik til kirken. Tindrende blåt skred det ind mod land i vældige dønninger, men stormen var stilnet, og klittens øde skønhed lå tyst og ensom under den høje, klare septemberhimmel. Den kullede klitkirke var næsten fuld af mennesker, fordi det var præstens førsteprædiken. Kræn og Katrine

kom lidt sent, så de listede stille ind og fandt sig en plads, mens de tavse hilste rundt til de nærmeste. Kendtfolk var der mange af, og Kræn fik ikke straks set den ny præst, men pludselig hørte han hans røst. Dens dybe, mørke klang kom til ham som en stor fortrolighed og vakte en erindring i ham. Nu huskede han. Det var jo manden fra købmandsgården. Han stirrede op mod præsten. Solen skinnede lige ind på prædikestolen, og det kneb Kræn at se. Han mente at se syner, da præstens ansigt kom til at stå skarpt i det klare lys. Kræn oplevede i et nu påny den forfærdelige stormnat, hvor han var ene med mørket og den døde strandvasker, som viste sig at være levende nok. Eller stod han stadig derhjemme i sin stue og så på den sovende mand, han havde søgt at plyndre?

Kræn gned øjnene. Jo, det var ham. Gråden steg i ham, en ydmyg kvalfuldhed, der pressede på. Præsten var slet ikke den revser, som rygten talte om. Han talte enkelt og jævnt ud fra ordene: Kommer til mig, alle I, som ere besværede, og jeg skal give Eder hvile. Han svang ikke nogen svøbe, men sagde tværtimod til sidst, at han ville prøve at efterleve Herrens ord, så vidt hans evner rakte. Enhver af sognebørnene, der trængte til hjælp, kunne trygt komme til ham. Man kunne snakke om tingene, og ved fælles hjælp fandtes der altid en udvej.

Det var en god prædiken og en god præst, syntes havbønderne. Ham kunne de lide, og de viste det ved at åbne en smule for deres ellers så tilknyttede væsen, da de gik fra kirken. Præsten stod i døren til våbenhuset og vekslede nogle ord med hver enkelt. Deres trohjertige smil varmede ham, og hans hånd knagede under deres afskedshilsen, men han havde kraft nok til at klemme Kræns vældige næve, til han vred sig ved det. De klare øjne så undersøgende og venligt på havbonden, der blev brændende rød, fordi han forstod, at præsten vidste alt. Men Kræn havde fået tilgivelsen, og hans håndtryk gav ikke præstens noget efter. Han kunne sagtens have knækket hvert ben i præstens hånd, og når han sank i knæ, skyldtes det skammen og fornemmelsen af at stå overfor en mand, der var uhyre stærk i ånden.

Og det kom som en befrielse og en glæde, da præsten bøjede sig hen mod ham og lavt sagde: — Skål. . . og Guds fred med dig, Kræn Lien!

Sangen fra de store have

Af CHR. PETERS . Illustreret af OSCAR KNUDSEN

Han blev kaldt Tuko, men hans rigtige navn var Timtuko. Han kom ombord i Nassau, og hovmesteren McGregor, hvem han skulle gå til hånde, syntes straks godt om ham. Tuko knyttede sig dog hverken til McGregor eller nogen anden om bord i „Port Austin“. Han var polyneser og forstod ikke rigtig den hvide mands tankegang. Desuden var Tuko meget ung, meget uerfaren og meget sky. Han var knapt fyldt seksten år, en krushåret, gyldenbrun, slank og velbygget yngling, hvis store, mørke, fugtige øjne altid spejdede ud mod kimingen i den retning, hvor Nassau, hans fødeø, lå.

Tuko led af hjemve, men skjulte det. Og selv om „Port Austin“, der var en stor, højtrigget, moderne skonnert, udelukkende gik i fart mellem Ny Hebriderne, Salomonøerne, Gilbertøerne og Komadecøerne kunne det dog ikke dulme hans hjemve. Disse øer, Gilbertøerne og Komadecøerne, lignede nok Nassau; men det var ikke Nassauøen, for Nassauøen var i Tukos øjne verdens smukkeste ø. Og desuden – nå, ja, Tuko var jo ikke så gammel og længtes efter sin mor, ikke så meget efter faderen, for det var faderen Taiyho, der for halvtreds stænger tobak, en rulle bomuld og hundrede dollars havde sat ham om bord i „Port Austin“, hvor han skulle blive et helt år.

Men Tamu, hans moder, en smuk og kraftig og blid sydhavskvinde, længtes han forfærdeligt efter. Selvfølgelig længtes han også lidt efter sin far, kammeraterne og øen.

Tamu havde altid været god ved Tuko. Da han var lille, ganske lille, havde hun båret ham på sine arme, hvasket og pustet ham i ørerne, kildet ham, så han havde skreget af henrykkelse. Og hun havde fyldt ham med sød kokosmælk, saftige paw-paw-frugter, gyldne bananer, druer og store, mørkerøde, skinnende skovjordsbær. Og hun havde hver aften, når solen som en kæmpemæssig stor blodmelon var gået ned bag en horisont, som luede i de stærkeste røde og gyldne farver, badet ham i floderne og kilderne, der dunkle og kølige løb gennem de skumrende skove. Og hun havde somme tider, når det var måneskin, når alt var tyst og meget stille, taget ham med ned til havet og holdt de store, perlemorsfarvede konkylier op til hans små ører og sagt: Lyt, Tuko! Og du vil høre suset, sangen fra de store

have! Og Tuko havde lyttet og begejstret smilet, for det var rigtigt. Inde i den store konkylie havde han hørt den lifligste musik, en nynnende melodi, der lød som sang, akkompagneret af brændingen, havet og vindens blide suk.

Jo, Tuko havde haft en vidunderlig barndom. Og det var hans mor, der havde sørget derfor. Det var også hende, der havde grædt og kæmpet for, at han ikke skulle komme om bord i „Port Austin“. Men hans far, Taiyho, havde ønsket det, fordi han trængte til penge. Han ville have et nyt tag af bølgeblik lagt på huset, og han ville have et par nye okser i stedet for de gamle. Og så var Tuko kommet om bord i „Port Austin“. Pengene, de hundrede dollars, et helt års hyre, havde hans far fået, så han kunne købe nye okser og få lagt nyt tag på huset. Men når det år var gået, skulle Tuko igen tilbage til Nassau, til kammeraterne, skovene og stranden og til Tamu, hans

En dag fangede besætningen en stor havskildpadde.

smukke, blide mor. Det havde hans far Taiyho lovet. Og Tuko vidste, at når hans far lovede noget, holdt han det også, så Tuko længtes meget efter, at det år skulle gå. Men han skjulte sin hjemve, sin længsel efter moderen og kammeraterne, så godt han kunne, for Tuko var meget stolt. Men den duggede glans i sine øjne kunne han ikke skjule, og når det skumrede, stod han altid ved lønningen og så ud over havet i den retning, hvor han vidste, at Nassau, hans ø, lå.

Ensom var han, sky og tilbageholden, og ingen om bord i „Port Austin“ kunne komme i kontakt med ham. Men han gjorde sit arbejde omhyggeligt, og hovmester McGregor var tilfreds med ham. McGregor forsøgte også nogle gange at blive fortrolig med ham. Men det mislykkedes. McGregor kunne jo heller ikke vide, at Tukos sjæl, hele hans lille jeg, græd af længsel efter Nassau, hans moder og kammeraterne. Havde han vidst det, nå, ja, så havde han måske nok kunnet hjælpe en smule, for McGregor var et godt menneske. Men det vidste han altså ikke, og Tuko fik lov at passe sig selv.

Men så hændte det, at besætningen om bord fangede en stor havskildpadde. Det var der i og for sig ikke noget mærkeligt i, da havskildpadder er ret almindelige i tropiske farvande. Men for Tuko blev dagene straks mere begivenhedsrige og interessante. For det første fik han det job at passe og pleje havskildpadden, der var sat ned i et stort kar vand, som stod fastsurret til lønningen. Jobbet var ham til stor afveksling i dagens ensformighed. For det andet syntes han, at havskildpaddens og hans skæbne havde en hel del til fælles – og det var på en vis måde rigtigt; for de var begge fremmede fugle om bord og længtes bort, skildpadden ud i sit rette element, de store, solbeskinnede, lune have, hvor den doven og lykkelig dag ud og dag ind, fri og uafhængig, kunne drive med de milde passatvinde, hvorhen den ønskede; og Tuko, ja, han længtes også ud over de store have, hjem til Nassau.

Og Tuko passede og plejede den store, grålige, ældgamle havskildpadde, som vejede hen imod hundrede kilo, og som nok var mere end tre gange så gammel som den ældste om bord, efter bedste evne. Han gav den hvidt brød, fiskede tang op og lagde ned i karret til den. Han pøsede den over med vand, gned dens skjold, tog den i lufferne og talte fortroligt til den. Og skildpadden, der havde mange, mange år bag sig, og som følge deraf havde et veludviklet instinkt, plirrede med sine dybe, sorte øjne op til ham, når han sad bøjet over karret, og spiste beredvilligt alt, hvad han gav den. Og Tuko kløede den i nakken og stirrede ned i dens øjne, der blanke og forundrede så på ham. Og når det blev mørkt, tro-

penatten hvævede sig over „Port Austin“, og millioner af store, gyldne, blinkende stjerner som guldblomster lyste på den fløjls mørke himmel, sad han bøjet over karret og talte hviskende og fortroligt til den.

Han fortalte den om øen Nassau, om kokospalmerne og bananpalmerne, om lagunen med de tusinder af farvestrålende småfisk, om sin mor og kammeraterne, om de nye okser hans far havde købt for de penge, han snart havde tjent. Og når han talte således, fik luft for alt, hvad han følte, sin smerte og længsel, syntes han, at havskildpadden så op på ham med sine kloge, blanke øjne og sagde: Kære lille Tuko, fat mod. Et år er ingenting. Se på mig, jeg har snese af år bag mig. Jeg har visdom og erfaring, og jeg ved, at når du igen kommer tilbage til Nassau, vil du igen blive lykkelig, meget mere end du nogensinde har været, fordi du har hjulpet din far! Og Tuko lænede sig ned over karret og kløede taknemlig den gamle skildpadde i nakken og hviskede en hel masse til den.

Og så pludselig en aften, da Tuko sad således og talte fortroligt til den gamle skildpadde, kom han til at tænke på, at skildpadden, der jo var en gammel, vidtberejst fyr, måske oven i købet havde aflagt Nassau en visit; for Tuko havde set mange store havskildpadder ved nattetide gå op på stranden og lægge æg i sandet. Den tanke gjorde næsten Tuko lykkelig; det var ligesom, der pludselig var kommet noget hjemligt inden for hans rækkevidde, og han blev dobbelt omhyggelig med den gamle skildpadde og hviskede til den: Gamle ven. Har du ikke besøgt Nassau? Jojo, du har. Jeg tror bestemt, du har besøgt min fødeø Nassau. Du er måske oven i købet kravlet forbi min mors hytte. Du har måske også set hende. Har du ikke? Åh, er hun ikke vidunderlig? Er hun ikke? Og du har måske også set de store konkylier nede på strandbredden. Måske har du lyttet til dem. Åh, gode, gamle skildpadde; det sus, du hørte i dem, er latteren og smilet fra min barndoms glade dage, sangen fra de store have og de brændingshvide, solbeskinnede kyster, hvor vi tumlede os i leg, mens vinden smøg sig over lagunens vande.

Og Tuko blev mere og mere glad for den gamle, visdomsfulde skildpadde. Han veg til sidst næsten ikke fra karret, men sad og talte med den, kælede for den og strøg den ned over lufferne. Og så pludselig en aften, da han sad således og kælede for skildpadden, hørte han hovmesteren McGregor sige til styrmanden, at han selv egenhændig ville slagte skildpadden, således at han kunne servere ægte skildpadde til kaptajnens fødselsdag. Tuko blev skrækslagen, stiv og kold. Havde han hørt rigtigt? Skulle

skildpadden, hans skildpadde, virkelig slagtes og serveres til kaptajnens fødselsdag? Nej nej! Det måtte ikke ske; det *kunne* ikke ske! Men Tuko vidste, at det ville ske, for når McGregor bestemte sig til et eller andet, blev det også, som han ønskede. Men det måtte ikke ske! Skildpadden skulle have lov at leve!

Og så besluttede Tuko, at han ville redde skildpadden, ligegyldigt hvad der så end ville ske med ham bagefter. Skildpadden, hans gamle ven, skulle ikke serveres til kaptajnens fødselsdag. Men hvordan Tuko skulle redde skildpadden, vidste han ikke; for løfte den op og sætte den ud over lønningen kunne han umuligt, dertil var skildpadden for tung, og vælte karret kunne han heller ikke, det var en fysisk umulighed. Der var kun én ting, som kunne hjælpe ham, og det var storm og uvejr, for hvis det blev storm, ville skonnerten duve og vugge og krænge over til siderne, og når den i en duvning gik dybt ned, så karret kom til at stå under vandet, kunne han med lethed kappe surringerne og give det et skub, så det gik udenbords; og skildpadden, hans gode, gamle skildpadde ville være reddet!

Ideen, planen var god nok. Men for at den kunne realiseres måtte det nødvendigvis blive storm. Og hvornår blev det det? De lå jo i det stille bælte, og der kunne gå mange dage, før der kom en storm, endsige en rask lille byge. Tuko blev bange. Sæt nu, stormen udeblev, og skildpadden blev slagtet? Men det måtte ikke ske! Det *kunne* ikke ske! Men gudskelov var der også nogle dage til den store, hvide mands fødselsdag endnu. Ja, hvor mange dage var der egentlig? Tuko fik fat i en kalender, hvorpå han med en rød farveblyant havde indrammet kaptajnens fødselsdag, talte på fingrene, regnede og regnede, kløede sig spekulativt i nakken og kom til det resultat, at der måtte være otte dage til den store fest, som skulle markere kaptajnens fødselsdag. Otte dage! Otte lange dage! Kunne der ikke ske meget, inden de var gået? Jo, det kunne der. Tuko blev helt lettet og fattede mod. Og hver morgen og aften, når han gik til køjs og stod op, spejdede han efter mørke skyer på himlen, som eventuelt varslede uvejr og

Tuko passede og plejede den ældgamle skildpadde af bedste evne.

storm. Men der kom ingen uvejrsskyer. Himlen var stadig høj og ren og klar, og næsten ikke et vindpust rørte sig. Det var ufatteligt, at rummet og himlen stadig kunne være så uforanderlig tindrende blå og klar. Ikke en sky var at se. Og dagene gik hastigt, altfor hastigt; de ligefrem piskede af sted, syntes Tuko. Nu var der kun en fire-fem dage til kaptajnens fødselsdag – og stadig var der ingen skyer på himlen, intet, der fortalte, at et eventuelt uvejr var i anmarch. Og Tuko begyndte for alvor at blive bange, for sæt nu, der ikke kom en storm, og skildpadden, hans gode, gamle ven, blev slagtet? Det gøs i Tuko. Men det måtte ikke ske! Det *kunne* ikke ske! Men hvordan skulle han kunne hindre det, hvis der ikke kom en storm. Han var jo ingenting her om bord; han var, ja, han var kun Tuko, en polyneserdreng, hvem ingen regnede med.

Tuko kæmpede med sig selv og begyndte i sin angst og smerte at bede til de guder, Tamu, hans smukke, blide mor havde fortalt ham eksisterede. Han bad til stormens gud, til regnens gud, til havets gud, til de små og undertrykte guder. Han brugte mange hede og brændende ord og sagde: Oh, I

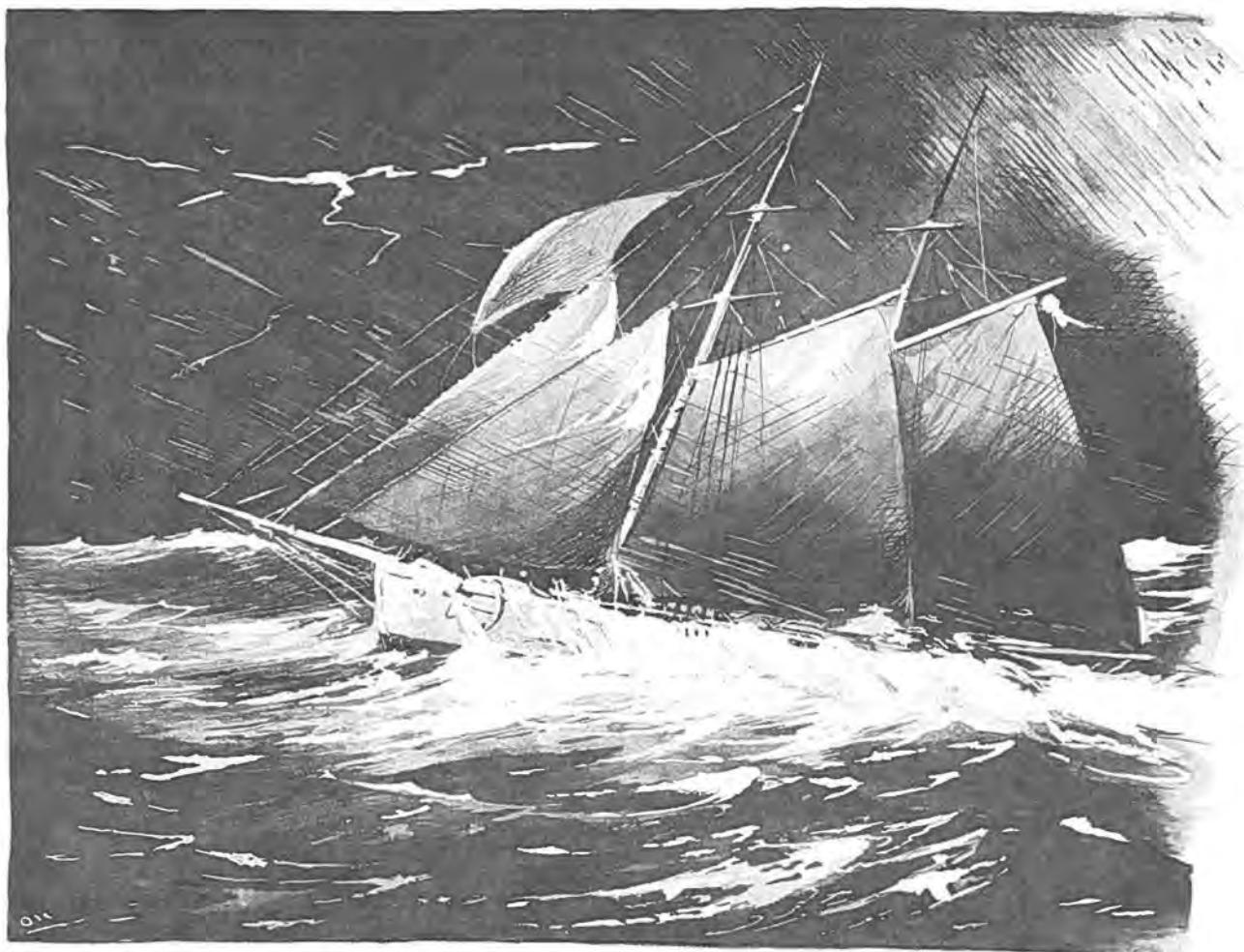
store, almægtige guder, som lever i det høje, usynlige rum. Hjælp mig. Opfyld min bøn. Red skildpadden. Spar dens liv og lad den igen, stor og godmodig, klog og fuld af visdom og erfaring, sejle ud over havene, hvor den hører hjemme. Men Tukos mange guder hjalp ham ikke. Og kaptajnens fødselsdag nærmede sig med raske skridt. Nu var der kun to-tre dage til den hvide mands store fest, og stadig var der ikke en sky på himlen, intet, slet intet, som kunne tyde på, at et kommende uvejr var i anmarch. Tuko var lige ved at fortvivle. Sæt nu, at han ikke kunne redde skildpadden! Tanken var uudholdelig for ham. Og Tuko begyndte igen brændende og hedt at bede til alle sine guder. Men det hjalp stadig ikke; hans mange guder ville ikke bønføre ham.

Men så pludselig, da Tuko helt var ved at opgive håbet, huskede han, at han en dag i kaptajnens kahyt havde set et billede af en mand med et stort, gråt skæg og smukke, grå, levende øjne. Det billede havde Tuko syntes godt om, og han havde spurgt McGregor, hvem det var, og McGregor havde svaret, at det var de hvides Gud. Det billede havde

Tuko ikke kunnet glemme, og han havde spekuleret meget på det og tænkt, at de hvides Gud vist nok var en god Gud, for så smukke og blide øjne havde Tuko næsten aldrig set.

Og så, da Tuko var på fortvivlelsens rand, da alt håb syntes at være ude, søgte han i sine sjælekvaler til de hvides Gud og bad brændende og længe for skildpaddens liv, om en storm, bare et eller andet, som kunne hjælpe ham.

Og så skete det, som fyldte den lille sydhavsdreng med dyb ærefrygt og forundring. Knapt var han færdig med sin improviserede, men hede bøn, før han hørte en svag hvisken i mastetoppene. Dybt forbavset og overrasket stod han ubevægelig og lyttede forundret og hørte, hvordan den svage hvisken i mastetoppene tiltog og efterhånden blev til en hæs, fløjtende tone, der voksede for hvert minut. En stor storm var i anmarch, hvilket Tuko ikke et øjeblik var i tvivl om. Og Tukos hjerte blev fyldt af en stor og vidunderlig glæde, af noget han aldrig havde følt før, noget, der ligesom løftede ham opefter og fik

Uvejret tiltog i styrke. Det hylede og peb i mastetoppene, og bølgerne voksede.

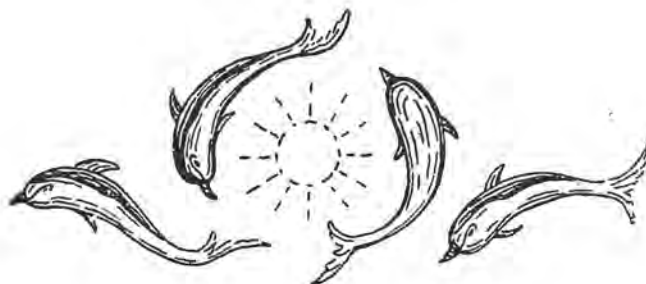
hans øjne til at lyse som stjerner, for de hvides Gud, den store Gud med de kønne, blide øjne havde bøn- hørt ham og sendt ham stormen, for at han skulle frelse skildpaddens liv, det var Tuko ikke et øjeblik i tvivl om. Og Tukos hjerte blev fyldt af en stor og dyb undren, og han stod andægtigt og lyttede til stormen og uvejret, som voksede for hvert minut. Og det begyndte at lyne og tordne, og havet skummede, rejste vredt sine hvidtoppede, sydende bølger og slog dem hårdt mod skibssiden. Og skonnerten begyndte at vugge og rulle og kaste sig om på siderne. Mastetoppene svingede voldsomt under den lyngnitrende himmel. Vandet fossede og larmede ind gennem spygatterne og sprøjtede op i mørket og blev slynget tværs hen over skonnerten og tilbage ud i havet.

Og stormen og uvejret tiltog; det hylede, peb og hvinede i mastetoppene, og bølgerne voksede og blev større og rejste sig i mørket, glødede og flammede af morild, kastede sig larmende ind over lønningen og løb i hvide, skummende masser op og ned ad dækket. Og uvejret tiltog stadig i styrke og voldsomhed; det peb og fløjtede i takkelagen. Og skonnerten rullede mere og mere, huggede og stødte i søerne, lagde sig om på siden, rejste sig igen, mens vinden raslede og brølede og i fejende sus slog ind over dækket. Og lynene blinkede, flammede og hvislede hen over den dybsorte himmel som kæmpemæssige raketter fra et gigantisk fyrværkeri, tordenen buldrede og larmede, og havet rejste sig i hvide, vældige skumbjerge, der larmende, sydende og kogende knustes mod skibssiden, mens skumperlerne som lysende ildfluer floj højt op i det begsorte, hylende mørke, der havde lukket sig om skibet.

Og midt i mørket, larmen og spektaklet, med stormen hylende omkring sig og skumperlerne pi-

skende mod ansigtet, klamrende sig til en bardun, stod Tuko og så med lysende øjne opefter mod den blækfarvede, stormpiskede himmel. Underet var sket; den store, hvide Gud havde hjulpet ham og sendt ham stormen, og Tuko var fyldt af en stor glæde og dyb ærbødighed over for den fremmede, store Gud, som i nødens stund havde hjulpet ham. Slank og spinkel og drivvåd rejste han sig op på tærne og stod i mørket og så op mod den natsorte, stormpiskede himmel, som ville han råbe et eller andet opefter. Så smed han sig ned på dækket og kravlede som en skygge langs lønningen hen til karret, hvori skildpadden lå, fandt surringerne og skar dem hurtigt over. Et par sekunder lå han i skæret fra lynenes blålige glimt og betragtede skildpadden, hvis sorte stenkulsojne lyste op imod ham. Hans ene hånd søgte nedefter og strøg den nænsomt over skjoldet. Så rullede skonnerten dybt nedefter i en bølgedal, krængede over og lagde sig på siden, og Tuko gav karret et let skub, så det med bunden i vejret væltede ud i det sorte vand.

Tuko lo dybt og befriende og rejste sig. Længe, længe, klamrende sig fast til vævlingerne i vantet, med stormen hylende omkring sig, stod han og så ud over havet, der skummende og hvidglødende under lynenes magiske fyrværkeri lå klart oplyst. Og midt ude i en skummasse så han et blankt, rundt skjold dukke op, forsvinde og igen dukke op. Det var den store, gamle havskildpadde, der nu igen, fri og uafhængig, var på vej ud over de store have. Da lo Tuko højt og lykkeligt. Og så pludselig forekom det ham, at han gennem stormen og uvejrets rasen, langt, langt borte fra, hørte suset fra de store konkyl- lier, en svag, syngende tone, der fandt vej dybt ind i ham og fyldte ham med noget stort og vidunderligt, han aldrig før havde kendt.

GULDVASKERE

Tekst og tegninger: WILL O'KAY

Livet var blevet rigtig gråt og beskidt – i mere end een forstand. Det var ikke alene de flossede regntåger, der slørede det barske landskabs konturer, det var også gået ind i mandens eget sind. Han sad på hug ved flodbredden og lod det gurglende vand skylle gennem gruset og slammet i panden, rystede den automatisk i en slags ligegyldig forventning om at se guldstøvet glitre frem af mudderet. Men det håbløse i foretagendet blev ham dag for dag mere og mere indlysende.

Den lod, han havde afstukket ved floden, var intet værd i kontanter.

Sådan set var det ham efterhånden også temmelig ligegyldigt. En fiasko mere eller mindre talte ikke stort på regnebrættet. Og selv om han havde fundet guld nok til endnu en gang at blive en rig mand, vidste han, at det jo egentlig slet ikke ville rette på noget som helst. Bitterheden over et liv, der vel nærmest måtte kaldes een stor fejlurdering, ville ikke nok så tykke bundter dollarsedler kunne ændre til noget værdifuldt.

Han lod panden ligge på stenene og tændte den korte, sortbrændte snadde.

Ansigtet var magert og vejrbit, med huden hængende i løse folder ud over øjne og hage. Han lod blikket glide over det øde, stenede landskab og op til teltet bag sig.

Det var sådan set ikke umagen værd at blive ved – men på den anden side havde han det egentlig godt med sig selv her i ensomheden. Den rå, skarpe vind fortalte ham, at efteråret sang på sit sidste vers. Snart ville frosten lukke de hastigt svindende vandløb og sneen ligge meterhøjt i slugten.

Han bakkede på snadden, og tankerne begyndte på ny at flakke tilbage over det liv, han havde levet – den evige tomgang med alt det negative.

Han forsøgte at tage sig selv i nakken for at få standset disse evige gentagelsers tankespind. Men uvægerligt sank han til bunds i grublerierne. Depression hed det vist nu om dage.

Han var da for fanden ikke den eneste mand, der havde haft en fin start og alligevel var gået ned. Måske på grund af egne karakterbrist, måske på grund af andres. Det var vanskeligt at skelne, hvornår det var det ene og hvornår det andet. Måske

var det ensomheden – men han fik igen den fornemmelse, at han stod og så på sig selv udefra.

En halvgammel, hærget fyr, der sløvt sad og kradsede i det fugtige flodslam med barkede næver og afslidte negle.

Ikke meget mindede om den flotte, unge fyr, der havde gjort de syv have og alle de syv havs store havnebyer med deres hektiske, sydende liv.

Han fortrak munden i et skævt, bittert smil, der knap nok var mere end en trækning i mundvigene.

Hans andet jeg betragtede ham med utilsløret foragt.

Han selv trak blikket til sig og lod et langt tobaksspyt hvisle ud i floden. Nemt nok at affærdige det hele komsammen med, at han havde været et naivt skvat. Han syntes igen at mærke den svage krusning af vinden over et tropeblåt hav, hvor solen slog metalglimt af de dovent rullende søer.

Nå, det var dengang – det var langt fra det værste afsnit i levnedsbogen.

Det begyndte sådan set først, da han var gået i land. Han var jo slet ikke en af disse fødte sømænd, der ikke kan undvære hav og sø, men som drives af en uudslukkelig rastløshed efter bare at sejle. Nej,

Han mindede i dag ikke meget om den unge, flotte officer, der havde pløjet de syv have.

det var lidt af en tilfældighed, at han var kommet til søs – ligesom det meste af hans livs øvrige tildragelser var kommet sådan på en vis måde uden nogen egentlig indsats fra hans egen side. Det var måske een af fejlene? At lade sig drive med strømmen, selv om børen er gunstig. Det havde den nemlig også været, da han kom i land og slog sig på business. Alt var gået så nemt for ham, som om det hele fulgte en nøje tilrettelagt plan. Jo, jo – det lykkedes altsammen for ham – så nemt, at han trak overbærende på de kraftige skuldre, når nogen begyndte på den gode, gamle vise: Livets hårde kamp.

Han så med en slags vrede på vennerne, det gik mindre heldigt for, men det mærkede de næppe selv, for han havde så ganske afgjort været sine venners gode ven! Hos ham havde det aldrig skortet på en hjælpende hånd til de fyre, der ikke kunne klare den uden støtte. Jo, pengene var rullet ind som en endeløs, gylden strøm, men de var så vist også rullet ud igen med samme hast. For han havde stolet fuldt og fast på den gode, gamle leveregel, at den ene tjeneste er den anden værd . . . at den gode gerning – han lo lidt hånligt hen for sig ved tanken – bærer lønnen i sig selv.

Et vindstød, kort og brutalt, fejede efterårstågen ned gennem kløften og fik ham til at skutte sig lidt. Men han blev siddende, for han tænkte så uforstyrret, som han sad her og lod tiden glide forbi som de små ilende bølger over flodsengens forvirrede klippeblokke. Ja, vinden havde vendt sig – og det ganske pludseligt. Sikkert var det hans eget let-sind, der var årsagen. Han var på en måde beruset af en sikker viden om, at han aldrig kunne tabe i spillet, at det kun var de andre – de små, nøjeregnende naturer, der ikke turde spille højt, de samme som frygtede livet og dets mulige nederlag.

Angsten havde aldrig redet ham, selv ikke under de mest hasarderede dispositioner, og det var heller ikke frygten, der slog ham ud, da nederlaget kom.

Han lænede sig tilbage og sparkede tankeløst til grusdyngen med den svære, sømbeslæede støvle. – Nej, frygten havde han ikke lært at kende og ville vel heller ikke lære den at kende af den simple grund, at pengene og hvad dermed fulgte aldrig havde været målet for hans liv.

Sådan set var han lige lykkelig i sit lille, beskedne telt her i de arktiske slugter som i de komfortable saloner i sit livs velmagtsdage. Det var ikke skaberi, når han syntes, at det hårdstegte flæsk og en slurk af den rå canadiske whisky smagte ham lige så godt som den raffinerede mad ved de spise- og drikkeorgier, han engang havde været ekspert i at arrangere. – Han lænede sig forover og slog asken ud af piben. Endnu en gang lod han blikket glide over

dalen og noterede sig med tilfredshed, at han var helt alene.

Så rejste han sig. Med tunge skridt traskede han op til teltet og fik liv i det lille båls ulmende gløder. Så tog han fat på at lave sin aftensmad. Om en halv times tid ville det være brandmørkt, og så ville han rulle sig ind i soveposen og – ja, og begynde på at lade tingene passere revue igen og igen, indtil søvnen indfandt sig.

Hvad var det da, der var så forkert – så helt igennem forkert?

Han stirrede ind i gløderne fra det osende bål – en lille sten sprængtes i bålet hede med et skarpt smeld. Og han begyndte at gøre op – forfra.

Det var altså ikke de faktiske begivenheder, der havde indgydt ham den uovervindelige lede ved det hele. Heldet havde ikke forekommet ham ufortjent, og nederlaget havde måske nok forbløffet ham, for han havde aldrig troet på det, når det gjaldt ham selv. Også det havde han dog hurtigt affundet sig med.

Men de menneskelige reaktioner hos dem, han havde stolet på, da katastrofen – for at bruge et højtideligt udtryk – kom som lyn fra en klar himmel. De kolde skuldre hos dem, han selv havde støttet i nødens stund, de vigende blikke, de optagne telefoner, når han vidste, at indehaveren sad på den anden side af skrivebordet og blot ikke ønskede at træffe ham, fallenten – den succesombruste fallent, der nu selv trængte til en vens trofaste næve.

– Ingen årsag, du gamle – du hjalp mig dengang, du ved – den er helt i orden, kammerat. Ja, og så den tvungne munterhed og den lette optimisme på hans vegne: – Bølgedale, kære ven – op og ned – sådan er livets vej på livets hav.

Tåber, som de var, troede de formentlig, at det var tabet af materielle goder og social anseelse, der havde fået ham til at gå fra det hele uden at gide anstrenge sig for at rette det op. Han følte, at han kunne have gjort det – måske uden større besvær. Men han havde simpelthen ikke kraft til det. Usselheden og lidenheden hos de mennesker, der burde have stået ham bi og slået kredsen om ham – det var det, der fik ham til at gå – og slå brikkerne omkuld.

Nu og da var det faldet ham ind, om det alligevel ikke var et forkælet barns skuffelse – men nej, han havde altid været sikker – sikker på, at han kunne tumle livet med een hånd. Han havde vel aldrig før været den, der søgte bistand, men altid den, der rakte den hjælpende hånd frem. Og hvad var så takken? Igen sneg en svag anelse af tvivl sig ind. Var det nu også så indlysende med hans uselvskhed – var den ikke blandet op med en behagelig følelse af overlegenhed over for dem, der modtog den ødsle

hjælpsomhed fra ham, kraftkarlen? Han skød tanken fra sig – blåøjet idealist! Ja, de har nok smilet giftigt over drinken – hr. Aladdin af i dag!

En ulv glammede oppe i fjeldet, og han faldt i en urolig søvn, fyldt af sære og uhyggelige syner.

— — —

En anelse af skarphed i luften og lugten af sne slog ham i møde, da han hev lynlåsen ned i teltindgangen og så ud i den grå morgen.

Det store ødemarkslandskab var han kommet til at holde af i disse måneder. Dets uforanderlige ensomhed og stolte ro – en ro, der var ufølsom over for menneskelige skuffelser og uforanderlig i sin evige orden, og som havde en egen magt over ham.

Han satte kaffen over spritapparatet og kravlede udenfor.

En smal, snoet røghvirvel steg langsomt til vejrs på den anden side floden – kun et stenkast borte. Det gav et sæt i ham, da han så, at han havde fået en genbo i nattens løb.

En høj, knoglet fyr sad bøjet over et knitrende bål og pirkede op i gløderne med en grøn. Hans skaldepande skinnede som gammelt elfenben i de urolige solstrefj, der brød sig vej gennem den lave skydrift.

Fyren derovre havde åbenbart afmærket sin lod i nattens løb – pokker forstå, hvordan han havde gjort det – og belavede sig øjensynligt på at vaske guld ligesom han selv. Han bandede indædt mellem tænderne og vendte ryggen til manden derovre. Det passede ham på ingen måde at få selskab påtvunget. Han skyllede kaffen i sig i lange slurke og besluttede, at der ikke skulle være noget kammeratskab med fyren derovre. Den slags havde han haft nok af for sin del. Altså gik han til arbejdet som sædvanlig og holdt omhyggeligt øjnene fra den anden bred.

I tavshed gav han sig til at vaske gruset igennem panden, og som sædvanlig var der heller ikke i dag så meget som det mindste lille glimt af det ædle metal at se.

Manden derovre gjorde de samme mekaniske bevægelser som han selv, og som dagen gik, blev han klar over, at naboen ikke havde mere held med sig end han selv havde haft. Han kunne ikke nægte, at han følte en svag onskabsfuld glæde over, at den anden ikke var heldigere end han selv. Han skød dog tanken fra sig som – nå, ja – uværdig. Den anden arbejdede ufortrødent, og det så ikke ud, som om han var skuffet over det ringe resultat af anstrengelserne. Det så heller ikke ud, som om han ville trænge sig på.

Alligevel syntes han, at det hele på en måde var ødelagt. Den ensomhed, han havde søgt og også

fundet i disse øde dale, var brudt, selv om han vel nok endnu i de efterhånden korte dagtimer kunne sidde og gruble tilbage og forsøge at finde meningen med det liv, der snart var levet til ende.

Som han slemmede gruset og slammet, slemmede han også sit eget liv for at finde noget af værdi – noget som berettigede, at han i det hele taget havde levet et liv. Måske kvinder – eller een kvinde? Nej, kvinder havde betydet så lidt for ham. – Var han inde på et forkert spor? Han slog tanken hen og fortsatte i den vante trummerum.

— — —

Dagene gled hen, den ene som den anden. Efterhånden blev han grebet af irritation over, at manden på den anden side floden alligevel lod til at ville passe sig selv. Når mørket faldt på, osede de to bål på hver sin bred, og han greb sig i at spekulere over, hvilken slags liv manden derovre mon havde levet.

Han kastede et stjålent blik derover og så, at den fremmede stod og betragtede ham med et ironisk smil spillende om de smalle læber. Han følte vreden koge i sig. Hånligt vendte han ryggen til og søgte ind i den tusmørkestemning, der snart forekom ham at være det eneste tilflugtssted i en ligegyldig tilværelse.

En uges tid senere så det ud, som om han derovre havde haft heldet med sig. Også det ærgrede ham lidt. Skønt, hvad pokker skulle han selv med guldets som sådan? – Finde pengene frem igen kunne han nok have fundet ud af – også på en lettere måde – og alligevel syntes han ikke om, at den anden skulle kunne finde det, som han selv forgæves ledte efter på omtrent samme sted, og som han ikke kunne fravriste andet end slagger og skærver.

Han besluttede sig til at bryde lejren ned og gå videre næste morgen.

Langsomt og sindigt gik han i gang med at pakke grejerne sammen, og med en slags skadefryd mærkede han sig, at han derovre fulgte hans forehavende med åbenlys interesse. Et øjeblik følte han en umådelig træthed og faldt i staver. Der var faldet nysne på fjeldenes vejrslagne styrt, og temperaturen var sunket mærkbart. Han satte sig tungt på en blok og så hjælpeløst ned for sig. Han lagde knap nok mærke til, at manden derovre havde rejst sig og begyndte at vade over imod ham gennem det lave vand.

Pludselig stod han foran ham. Et næsten mildt smil spillede over hans benede træk, og mod sin vilje følte han selv en vis ro, der for et kort sekund fejede spindelvævet væk fra de mørke kroge.

„Det er for tidligt, du giver op, kammerat,“ sagde han stille.

Der var en mærkelig myndighed i den dybe stemme, og han følte sig næsten som et barn, der bliver hjulpet til rette af een, der ved bedre besked.

„Du bærer dig forkert ad, min ven,“ sagde den fremmede med sin tyste stemme. „Jeg har mere erfaring end du, og det er ingen skam at modtage en hånds-rækning af een, der kender det hele.“

„Jeg er ved at bryde op, som du ser.“ Han forsøgte at sige det så skarpt og afvisende som muligt, men det lykkedes ikke rigtigt. Tværtimod kom det til at lyde næsten som en undskyldning.

„Nå, en dag fra eller til gør ingen forskel, du – lad os forsøge, om vi sammen kan finde ud af noget af det, du er ude efter.“

„Jeg er ikke ude efter guld,“ sagde han hårdt, selv om han godt var klar over det meningsløse i ordene.

„Selvfølgelig er du ikke det,“ svarede den anden næsten overbærende. „Det er noget helt andet, du søger, ingen ved det bedre end jeg.“ Det sidste lød næsten, som om han talte med sig selv. „Kom nu!“

Uvilligt kom han på benene, tog sine redskaber og fulgte med ned til floden igen.

Den fremmede lagde sin hånd på hans skulder og førte ham længere ned langs bredden.

„Vi prøver her,“ sagde han.

Det lød næsten som en ordre, men underligt nok blev han ikke fornærmet over det.

De gik i gang med det ensformige arbejde og talte ikke sammen i lang tid. Kun grus og småstens raslen i panden brød stilheden.

Omsider brød han tavsheden. Næsten uden at ville det, røg det ud af ham. „Hvem pokker er du egentlig, kammerat?“

Han ærgrede sig over det, så snart han havde sagt det, men den anden svarede stiltfærdigt: „Vi har fulgtes ad gennem hele livet – og du burde egentlig kende mig.“

Og underligt nok vidste han, at manden havde ret, uden dog rigtigt at kunne forstå, at det var så indlysende rigtigt.

En stund arbejdede han videre.

„Slagger,“ mumlede han mellem tænderne, „ikke andet end slagger og stinkende flodslam – lige som livet selv.“

„Selvfølgelig er det slagger det meste.“ Stemmen var venlig og myndig som talte den til et uregerligt barn, der er blevet træt af legen. „Men netop i slammet her findes guldets – når man gør det rigtigt.“

Han rakte en knoglet hånd frem og tog soldet fra ham. „Se nu her – sådan skal du gøre det.“

Han rystede panden, og mellem det grålige grus glimtede det som et solstrejf på en grå dag – guld-støv! Langsomt rislede grus og småsten bort gennem

Pludselig stod manden – en høj, kantet fyr – foran ham.

soldet og efterlod små glitrende guldfunker. Beta-get stirrede han på de små, skarpe glimt, der ligesom slog gnister for hans øjne. Et lille minde langt tilbage i tiden – længst forglemt – så eet til – og eet igen – små ting, som han dengang slet ikke bemærkede, men som havde en uhyre betydning.

Han så op på manden ved sin side. Skæret fra det lysende guldstøv gav hans indfaldne træk endnu mere lighed med et dødningkranium, men øjnene var levende og meget alvorlige.

„Jamen, jeg havde jo glemt det . . .“

Den fremmede løftede hånden afværgende. „Du skal ikke sige noget, kammerat, det er nok, at du selv har set det.“

Guldsøgeren rejste sig besværligt. Hans fødder var tunge som bly, men en uhyre lettelse fyldte hans sind. „Tak, kammerat.“ Han rakte tøvende hånden frem. „Og så følges vi vel ad det sidste stykke?“ Han famlede lidt efter ordene. „Du ved jo, jeg var parat til at bryde op.“

Den fremmede rystede let på hovedet. „Du var ikke klar til at bryde op før nu – ikke før nu, for ingen må gå tomhændede fra livet.“

Så slængte de bylterne på nakken og begav sig side om side op over fjeldet. Han kastede endnu et blik tilbage på dalen, de forlod. Teltet stod der endnu, for det havde han ikke brug for længere.

Og frostens knugende jernhånd standsede lidt efter lidt flodens pulsslæg. Lydløst væltede sneflok-kene ned over floden med alt dens slam og slagger og slettede ethvert spor efter ham, der havde forladt dalen.

Sømandens kæledyr

Af COURT HAURVIG

Det var lige op mod påske, at jeg var i land i Philadelphia sammen med nogle af mine skibskammerater for at handle. Jeg sejlede på en tankbåd, der ofte lå længe i søen, så det var ikke så lidt, der skulle købes ind.

I vinduet til en drugstore så jeg pludselig en samling gule, daggamle kyllinger myldre rundt i en opvarmet kasse med ståltrådsnet over. Femogtyve cents (ca. 1,75 kr.) for tre stod der på et skilt. Nærmest uden at tænke videre over det gik jeg ind og købte tre. Jeg fik dem i en lille karton med lufthuller og håndtag og købte samtidig også noget vitaminfoder. Og så havde Rip, Rap og Rup gjort sit indtog i min — eller rettere hele besætningens — tilværelse.

De pipede muntert rundt inde i karten til mine følgesvendes morskab. Det var ikke sådan lige at smutte om bord på skibet med dem. Vi lå ved Hog Island, og det var en tur på en halv snes kilometer. Da vi blandt andet også havde et biografbesøg på programmet, tog vi de daggamle kyllinger med.

De vakte en del opmærksomhed blandt publikum med deres muntre pippen. Jeg havde kastet lidt af vitaminfoderet ned til dem, og det bekom dem åbenbart vel. Tilsyneladende skete det ikke hver dag, at kyllinger kom i biografen, for folk gloede desorienteret på mig og min karton. En herre, der ikke rigtig kunne bestemme,

hvor de muntre lyde kom fra, gav sig omhyggeligt til at se efter under sæderne. Jeg lod som ingen ting.

Om bord på skibet byggede jeg et hus til kyllingerne af en stor papkarton, og her muntrede de sig i adskillige dage — indtil de blev så store, at de kunne hoppe op over kanten på kartonen og svine værelsets gulv til. I begyndelsen blev jeg vred og lavede alle mulige afspærringer, men da det viste sig at være nogle små charmetrolde, nøjedes jeg i stedet med at tørre op efter dem. Hørte de nogen komme på gangen, myldrede de altid hen til døren. Når den så blev åbnet, løb de i vild panik ned i den fjerneste ende af kahytten, ofte glidende på det glatte linoleum, for så pludselig at vende om, løbe tilbage og tage den ankomne i nærmere øjesyn.

Jeg kunne heller ikke sove i fred for dem. Nede på varmen står solen tidligt op og med den også kyllingerne. Det skete ofte, at det blev for varmt at sove i køjen, og jeg lagde mig da på sofaen i stedet, kun iført den nødtørftigste beklædning. Klokkeren fire om morgenen kunne jeg så blive vækket af mine små kammerater, der hoppede rundt på brystet af mig eller hakkede i mine tænder. Alt, der glinsede, hakkede de nemlig i. Åbnede jeg et øje, fo'r en af dem straks op og skulle hakke i det.

Rip, Rap og Rup voksede sig hurtigt større og større,

og til sidst var det umuligt at have dem på kammeret. Deres pæne, gule dun blev til små fjer og vinger, og de voksede med foruroligende hast. Med størrelsen kom også lugten, og jeg måtte flytte dem ud på dækket. Her gik sultne besætningsmedlemmer rundt og spurgte, om de snart var stegefærdige.

Men jeg nænnede ikke at lade mine venner ende i suppegryden. I alle tilfælde ikke, mens jeg så på det. Da jeg efter en bilulykke ved New Orleans måtte forlade båden, skænkede jeg dem højtideligt til en araber om bord. Jeg vidste, at han ville tage sig kærligt af dem.

Dyr og børn har de fleste søfolks kærlighed. Desværre siger loven ofte på chartrede både, at dyr ikke må opholde sig om bord. Der tages dermed hensyn til faren for smitsomme sygdomme. Det sker alligevel — og ikke ret sjældent — at der tages lempeligt på disse bestemmelser, blot man sørger for at give dyrene en omhyggelig pleje og holder dem rene. Hunde og katte er naturligvis de mest gængse kæledyr for sømanden, men ellers er det det mest umulige, søfolk tager med sig fra troperne, lige fra papegøjer og aber til slanger og kamæleoner.

På det svenske skib M/S „Bucannero“, tilhørende Salen-rederiet i Stockholm, havde man to katte, en hankat og en hunkat, om bord. Desværre rømte hankatten i Fort de France på Martinique, og hunkatten begyndte hurtigt at føle sig ensom. Med sømandens karakteristiske indstilling til det romantiske var de blevet kaldt Napoleon og Josephine, og mange gange gik Josephine nu rundt på dækket eller i gangene og skreg sin nød og længsel ud til mågerne og besætningsmedlemmerne. Hun kunne skabe sig en hel nat, så man ikke fik lukket et øje, og der var almindelig stemning for, at vi skulle se at få fat i en hankat i nærmeste havn.

Så pluselig en dag holdt Josephine op med sin piben. Vi forundrede os derover, men formodede, at hun havde overvundet sin sorg. Imidlertid opførte hun sig højst mærkværdigt. Vi havde en del mus om bord på båden, og disse dyr blev ifølge loven udryddet efter alle kunstens regler. Det kunne ikke undgås, at man i

Det er de mest utrolige kæledyr, søfolk tager med sig fra troperne.

de tropiske byer fik mus og rotter om bord sammen med lasten.

Men Josephine holdt nu til under et af dækspillene, og hun var ikke til at få væk derfra. Jeg forsøgte at lokke hende med råt kød, hendes store livret, men Josephine ville ikke ud. Så undersøgte jeg sagen og fik forklaringen, en forklaring, der hensatte både mig og resten af besætningen i den dybeste forundring.

Med magt halede jeg Josephine ud fra hendes plads og opdagede da, at hun lå og varmede fire små, spæde museunger. Den ene af ungerne var død, men de tre andre levede i bedste velgående og stak søgende deres små deformede snuder i vejret, da deres „moder“ blev taget fra dem. De havde ikke engang øjne endnu.

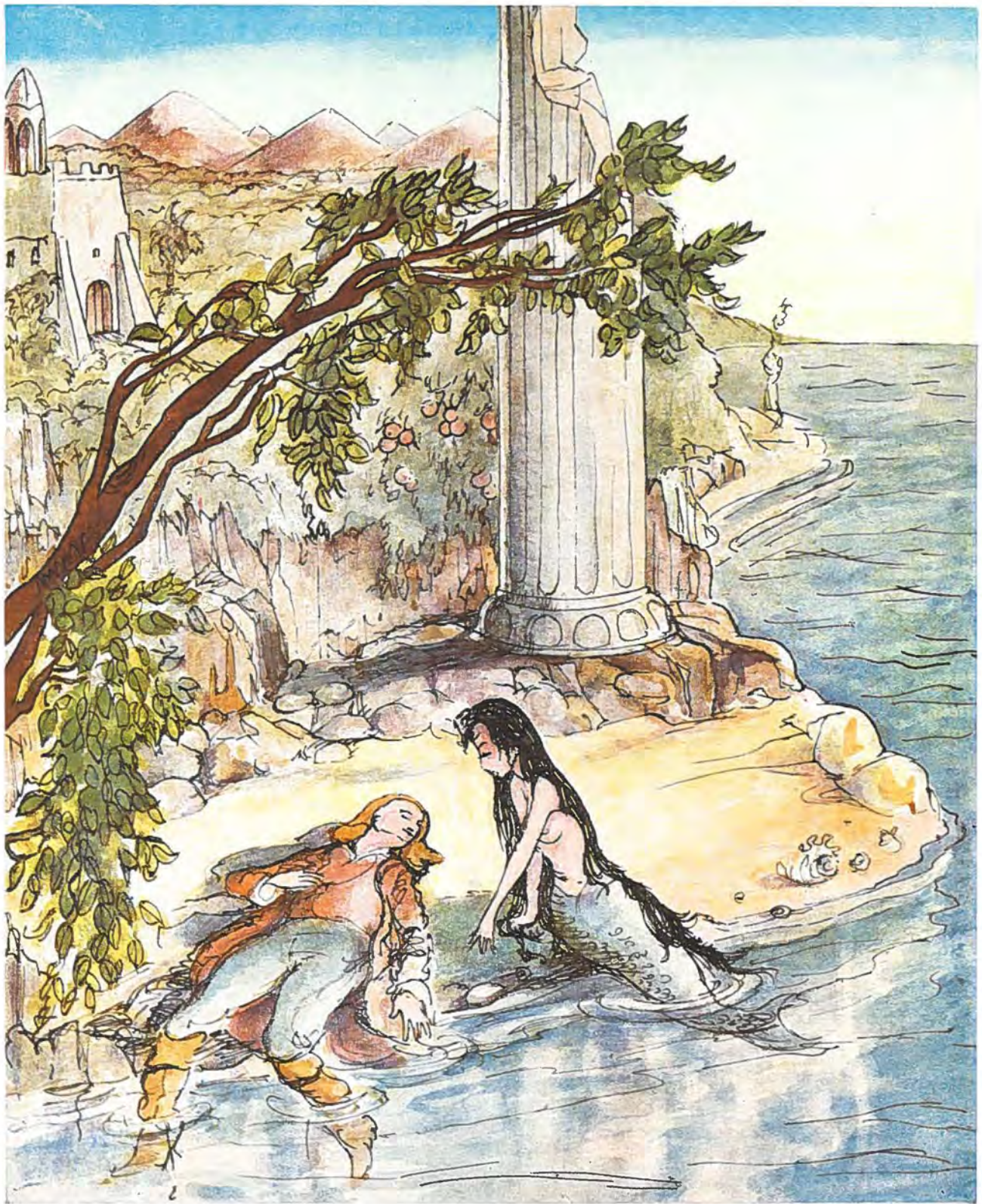
Jeg bar museungerne ind i et af dækskusene, skarpt forfulgt af Josephine. Hun havde vor forståelse, men vi var klar over, at hun i kulinarisk henseende ikke ville kunne holde liv i ungerne. Derfor fremskaffede vi en lille gummisut ved at tage posen ud af en splinterny fyldepen, prikkede et lille hul i den med en synål og fyldte den med lunken fløde. De små fyre søgte begærligt at sutte, men jeg tror ikke, at de fik ret megen føde på den måde.

Dagen efter, da jeg kom ud i dækshuset, var alle tre museunger døde. Josephine havde simpelthen, uanende sin tyngde, lagt dem ihjel. Hun var dybt fortvivlet og slikkede dem som for at få liv i dem igen, men der var ikke andet at gøre end at smide dem ud over siden. I mange dage ledte Josephine dog stadig efter sine plejebørn i dækshuset. Jeg havde tilmed en dum fornemmelse af, at hun gloede anklagende på mig hver gang, jeg viste mig, men det var sikkert kun indbildning. Og da vi skaffede en ny hankat om bord i New York, glemte hun episoden.

Dyrs klogskab er ofte overraskende, og plejer man dem hver dag, bliver man udsat for mange små glæder, som varmer een om hjertet og giver en følelse af, at der dog er nogen, man kan være noget for. Og jeg tror ikke, at søfolk er de værste mennesker, dyr kan blive sat i pleje hos.

Jeg skænkede højtideligt kyllingerne til en araber om bord.

Reproduktion: Brdr. Børentzen

AKVAREL AF KJELD SIMONSEN

Han gycled' paa Havet

Han gycled' paa Havet og trak sin Medesnor,
da hørte han en Hvisken af liflige Ord.
Men lyt ej, lyt ej, Ungersvend, til den falske Havfrus Tale.

„Kom ned under Bølgen og hvil dig i min Favn!
Jeg dulmer alle Sorger og stiller hvert et Savn.

Kom ned under Bølgen og tryk dig til mit Bryst!
Jeg skænker dig al Verdens og Himmerigs Lyst.“

Han saa gennem Bølgernes blanke Silkeslør,
og mere fager Kvinde han aldrig saa før.

Hun satte sig hos ham og rakte ham sin Haand,
da brast hans Tankes Traad og de hjemlige Baand.

Hun tog ham om Skuld'ren og rakte ham sit Kys,
da slukte for hans Øjne sig Himmelens Lys.
Saa lyt ej, lyt ej, Ungersvend, til den falske Havfrus Tale.

C. Ploug

